

Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının
İnsan Haklarının Korunması ve
Geliştirilmesi Ortak Programı



***Kadın Dostu Yerleşimlere Doğru
Yerel Planlama ve Hizmet Sunum Modeli
2009***

Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı

**“Kadın Dostu Yerleşimler”e Doğru Yerel
Planlama ve Hizmet Sunum Modeli
Uygulama Rehberi**

Editör: Nevin Şenol, Yasemin Avcı

Redaksiyon: Aypar Altinel

Tasarım: Aslı Tanrıku

Baskı: Yalçın Matbaacılık

Ekim 2009, Ankara

Bu yayın Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı kapsamında hazırlanmış ve basılmıştır.

**“Kadın Dostu Yerleşimler”e Doğru Yerel
Planlama ve Hizmet Sunum Modeli
Uygulama Rehberi**

Hazırlayan: Ayten Alkan

Katkıda Bulunanlar

Nevin şenol
Semra Aktan
Ayşe Sargın
Nilgün Salmaner
Semra Ulusoy
Sinem Mısırlıoğlu
Tülay Yılmaz
Özen Karaca

Ekim 2009, Ankara

ÖNSÖZ

Bakanlığımız, kadın erkek eşitliğinin sağlanmasını toplumsal adaletin olmazsa olmaz bir şartı olarak görmekte ve kadınlarımızın, erkeklerle birlikte, her alanda toplumsal yaşama katılımını temel bir hedef olarak benimsemektedir.

Kadın erkek ayırımı gözetmeksizin, insanımızın hayatını kolaylaştırmak, içinde yaşadığı toplumdan memnun ve mutlu olmasını sağlamak önem arz etmektedir.

Bu manada, Bakanlığımızın ana politikalarından biri olan “Mutlu Birey, Huzurlu Toplum” hedefine ulaşmak, kadın ve kız çocuklarının insan haklarını korumak, güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini pekiştirmeye yönelik olarak, başta Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği kurumları olmak üzere, değişik uluslararası kuruluşlarla farklı projeler yürütülmektedir.

Bu projelerden biri de, Bakanlığımız, Birleşmiş Milletler ve Sabancı Vakfının ortaklığında, 2006 yılından bu yana başarı ile uygulamakta olduğumuz “Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı”dır.

Başlangıcından günümüze, Ortak Program çerçevesinde çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen başarılı çalışmalar ışığında Ortak Programın uygulama süresi iki kez uzatılmıştır.

Ortak Program kapsamında elde edilen kazanımların kişilerden bağımsız bir şekilde muhafaza edilmesi, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin temin edilmesi önem taşımaktadır. Kazanımların devamına yönelik en önemli sürdürülebilirlik unsuru, farkındalığın oluşması ve artırılmasıdır. Bu da insan sevgisi ve haklara saygı anlayışı ile gerçekleşebilir. Yapılan çalışmaların önemine inanmak ve bunları insanımızın günlük hayatına yansıtılabilmek çok önemlidir.

Ortak Programla edindiğimiz bilgi ve tecrübeyi ülke genelinde paylaşmak için Bakanlığımızca, mahallî idarelere yönelik bir rehber kitap hazırlanmış ve mahalli idarelere dağıtılmıştır. Hazırlanan bu rehberle, “Kadın Dostu Kent” hedefine ulaşmada, özel idare ve belediyelerimi-

zin yürüttükleri hizmet ve görevlerde “kadın bakış açısı”nın yerleşmesi arzu edilmiştir.

Elde edilen kazanımların sürdürülebilirliğinin teminine yönelik bir diğer çalışma da, Yardımcı Doçent Doktor Ayten Alkan tarafından Ortak Program kapsamında hazırlanan ve BM Ortak Program ekibinin katkıda bulunduğu “Kadın Dostu Yerleşimler”e Doğru Yerel Planlama ve Hizmet Sunum Modeli isimli Uygulama Rehberidir.

Uygulama Rehberinin beklenen faydayı gerçekleştirmesi, yerel yönetimlere ve kadınların insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında çalışanlara faydalı olmasını temenni ediyor, Rehberin hazırlanmasında emeği geçenleri kutluyor ve en içten sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Mustafa Çöğğün
İçişleri Bakanlığı
BMOP Ulusal Koordinatörü

SUNUŞ

Kadın erkek eşitliği 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinden bu yana birçok uluslararası sözleşmenin konusu olmuştur. 1979 tarihli Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), kadınlara karşı ayrımcılığın kapsamlı bir tanımını yaparak, ayrımcılıkla mücadelede kota ve benzeri geçici özel önlemler alınabilmesini öngörmektedir. Benzer biçimde, 1993 tarihli Birleşmiş Milletler Viyana Dünya İnsan Hakları Konferansı “kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının evrensel insan haklarının ayrılmaz, bölünmez ve vazgeçilmez bir parçası” olduğunu kabul etmiştir. Aynı yılın Aralık ayında BM Genel Kurulu özel olarak kadına karşı şiddeti konu alan “Kadınlara Yönelik Şiddete Karşı Bildirge”yi kabul etmiştir. 1994’te BM İnsan Hakları Komisyonuna kadına yönelik şiddet konusunda özel bir raportör atanması ve kadın haklarının BM İnsan Hakları mekanizmaları içine dahil edilmesi kararlaştırılmıştır. Yine 1994’te Kahire’de yapılan Nüfus ve Kalkınma Konferansı, 1995’te Pekin’de yapılan Dünya Kadın Konferansı “kadının insan hakları”nın uluslararası düzenlemelere yerleştirilmesi doğrultusunda atılan önemli adımlardır. 2000 yılında New York’ta yapılan BM Genel Kurul Özel Oturumu ile 2005 tarihli Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonunun 49’uncu Özel Oturumunda (Pekin +10) kadın erkek eşitliği konusunda Pekin Konferansında alınan kararların uygulaması değerlendirilmiştir. 1990’lı yılların ikinci yarısında kadın erkek eşitliği konusunda kaydedilen en önemli gelişmelerden bir diğeri, Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine ek İhtiyari Protokol hazırlanmasıdır. Protokol, bireyler ve gruplara CEDAW Sözleşmesinde yer alan hakların ihlal edildiği durumlarda Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesine başvuru yapabilme yolunu açmaktadır. 2000’li yılların hemen başında kabul edilen Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedeflerinden üçüncüsünün (Tercihen 2005 yılına kadar ilk ve ortaöğretimdeki, 2015 yılına kadar ise her türlü cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak) kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik olduğunu da belirtmek gerekir.

Birleşmiş Milletler konferansları sonuç belgelerine ve 2002 yılında Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine ek İhtiyari Protokole taraf olan Türkiye’de son yıllarda kadın erkek eşitliği alanında büyük adımlar atılmış ve ilerici bir yasal çerçeve benimsenmiştir. Ancak dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi, kaydedilen ilerlemeye rağmen günlük yaşamda kadın erkek eşitliği halen gerçekleşmemiştir.

Sosyal, politik, ekonomik, sosyal, kültürel eşitsizlikler devam etmekte, yerel ve ulusal siyasette ve karar alma mekanizmalarında kadınların yetersiz temsili varlığını korumaktadır. Söz konusu eşitsizlikler ailede, eğitimde, kültürde, medyada, iş dünyasında ve toplumsal örgütlenmede mevcut klişelerin üzerine inşa edilmiş olan sosyal kurguların ürünüdür. Yeni bir yaklaşım benimsemek ve yapısal değişiklikler gerçekleştirmek suretiyle harekete geçilebilecek pek çok alan mevcuttur. Bu alanlardan bir tanesi yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimlerin faaliyetlerini tasarlama ve uygulamada eşitlik ilkesini gözetmesine yönelik düzenlemeler Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliğinin öncelikleri arasındadır. Avrupa Birliği Amsterdam Anlaşmasınının 141. Maddesi kadın erkek eşitliği şartını düzenlemekte, cinsler arası eşitlik Kopenhag siyasi kriterleri arasında yer almaktadır. Avrupa Kentsel Şartının, bir parçası olan Avrupa Kentli Hakları Bildirgesine (1992) göre, kent sakinleri kentsel işlevlerin uyumlu olduğu güvenli bir çevrede yaşama ve tüm kamusal hizmetlere erişim hakkına sahiptir. Yaş, cinsiyet, ırk, inanç, milliyet, toplumsal ekonomik ve politik statü, ruhsal ve bedensel özür gözetmeksizin bu haklar herkes için eşit koşullarda uygulanmalıdır. Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konseyi (CEMR) Genel Kurulunun 12 Mayıs 2006'da benimsediği Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartına göre kadın erkek eşitliği temel bir haktır; bu hak yerel ve bölgesel yönetimler tarafından bütün sorumluluk alanlarında hayata geçirilmelidir.

İnsanlara en yakın yönetim katmanı olan yerel yönetimler eşitsizliklerin devamlılığı ve çoğalmasına karşı mücadelede ve gerçek manada eşitlikçi bir toplumun geliştirilmesinde en uygun noktayı temsil etmektedir. Bu yönetim yapıları, sahip oldukları yetkinlikler ve farklı aktörlerle kuracakları işbirlikleriyle, kadın erkek eşitliği lehine somut eylemler gerçekleştirebilirler. İşte bu kavrayışla 2005 yılında formüle edilen Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van'da 2006'dan bu yana başarı ile uygulanmaktadır. Program uygulaması yerel yönetimler ve kadın kuruluşlarının işbirliği ile yaşanan mekanda eşitsizliklerin giderilmesine ilişkin yerel çözüm önerileri geliştirilebileceğini -yerel eşitlik eylem planları- ve bu çözümlerin hayata geçirilebileceğini göstermiştir. Hazırlanan yerel eşitlik eylem planları Türkiye'deki ilk örnekleridir ve hayata geçirilmeleri BM Ortak Programı kapsamında geliştirilen Sabancı Vakfı Hibe Programı aracılığıyla desteklenmiştir. Benzer şekilde Sabancı Üniversitesi altı ilde öğretmenlerin eşitlik perspektifi kazanmasına yönelik Mor Sertifika Programını uygulamıştır.

Birleşmiş Milletler Ortak Programı yerel bilgiyi küresel bilgi ile birleştiren birçok öncü uygulamanın yolunu açmıştır. Programın etkisi ile illerde İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulları; Valilik, Belediye ve İl Özel İdarelerinde eşitlik birimleri; İl Genel ve Belediye Meclislerinde Kadın Erkek Eşitliği Komisyonları kurulmuştur. Daha da önemlisi üç Program ilinde yerel eşitlik eylem planları, stratejik planlara bir bütün olarak ya da ilke bazında yerleştirilmiştir.

Kadın Dostu Yerleşimlere Doğru Yerel Planlama ve Hizmet Sunum Modeli Uygulama Rehberi, BM Ortak Programı gibi yerel çözümleri önceleyen programların ülke çapında yaygınlaştırılması ve kurumsallaştırılmasına yardımcı olması amacıyla İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Yardımcı Doçent Doktor Ayten Alkan tarafından BM Ortak Programı ekibinin desteği ile hazırlanmıştır.

BM Ortak Programının, dolayısıyla kitaba konu olan çalışmaların yapılabilmesi İçişleri Bakanlığının ulusal koordinasyonu ile mümkün olmuştur. Bakanlık desteği için İçişleri Bakanı Sayın Beşir Atalay'a, İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van illerinin Sayın Vali ve Belediye Başkanlarına ve sayıları giderek artan kadın kuruluşları başkan ve temsilcilerine özel bir teşekkür borçluyuz. Program uygulamalarının ilk aşamasında ortak olarak yer alan ve Programın çeşitli aşamalarında katkılarıyla güç veren Ka-Der Ankara Şubesine, eğitimlerimizde yer alan tüm uzmanlara da teşekkür ederiz.

Ortak Programa finansal destek vermekle kalmayıp ilke ve hedeflerin hayata geçirilmesi için Hibe Programı geliştiren, dahası Sabancı Üniversitesi aracılığı ile Mor Sertifika Programının gerçekleşmesinde önyak olan Sabancı Vakfı Mütevelli Heyet Başkanı Sayın Güler Sabancı'ya ve Sabancı Vakfına içtenlikle teşekkür ediyoruz.

Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Grubunun (UNGTG) çalışması ürünü olarak ortaya çıkan BM Ortak Programı, BM Nüfus Fonu (UNFPA), BM Kalkınma Programı (UNDP), BM Çocuk Fonu (UNICEF), BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Göç Örgütü (IOM), BM Kadın Fonu (UNIFEM), Almanya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsveç, İsviçre, Kanada ve Norveç Büyükelçiliklerinin değerli katkılarıyla hayat buldu; bu nedenle kendilerine teşekkür ediyor, elinizdeki kitabın gelecekteki uygulamalara ışık tutmasını diliyoruz.

Peer Sieben
BM Nüfus Fonu Türkiye Temsilcisi

BAŞLARKEN...

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), BM Kalkınma Fonu (UNDP), BM Çocuk Fonu (UNICEF), BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Türkiye’de faaliyet gösteren birimlerinin ve BM Kadın Fonunun (UNIFEM) kaynak ve uzmanlık gücünü birleştiren Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı (BMOP) Kasım 2005’de İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van’da uygulamaya konuldu. Kamu, sivil toplum ve özel sektör işbirliğini somutlaştıran BMOP’un ulusal ortakları İçişleri Bakanlığı, Sabancı Vakfı ve Sabancı Üniversitesi; yerel ortakları da altı il Valiliği, Belediyesi ve kadın kuruluşlarıdır. Başlangıç safhasında Programın ortakları arasında Kadın Adayları Destekleme Derneği Ankara Şubesi de yer almıştır. Ortak Programa Almanya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsveç, İsviçre, Kanada, Norveç mali destek vermişlerdir.

Ortak Programın ayırt edici özelliği, kapasite güçlendirme çalışmalarından sonra, yerel yönetimler ile kadın kuruluşlarına ortak çalışma platformu sunarak kadın erkek eşitliği alanında yerel sorunlara yerel çözümler üretilmesini sağlamak olmuştur. Yerel çözümler “Yerel Eşitlik Eylem Planları” başlığı altında aşağıda yer alan yedi temel konu çerçevesinde formüle edilmiştir.

- Yerel karar mekanizmalarına katılım
- Kentsel hizmetler
- Eğitim ve sağlık hizmetleri
- Ekonomik güçlenme ve çalışma hayatı
- Kadın yönelik şiddet
- Göç ve yoksulluk
- Zihniyet değişikliği ve farkındalık yaratmak.

Katılımcı ve şeffaf bir süreçte ve bir yılı aşkın bir sürede hazırlanan yerel eşitlik eylem planlarının hayata geçirilmesini desteklemek üzere BMOP kapsamında Sabancı Vakfı Hibe Programı 2007 yılında başlatılmış olup üç yıllık uygulama süresinde altı Program ilinden 34 kamu ve sivil toplum kuruluşu projesi desteklenmiştir. Sabancı Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen Mor Sertifika Programı ile altı ilde lise öğretmenlerine toplumsal cinsiyet duyarlılığı kazandırılmıştır. 2007-2009

yılları arasında Sabancı Üniversitesinde gerçekleştirilen eğitimlere katılan 153 öğretmen Mor Sertifikalarını almışlardır.

Yerel eşitlik eylem planları ve benzeri “tematik planlar” kadın erkek eşitliği gibi birçok sektörü ilgilendiren veya birçok sektörü kesen özellikler taşırlar. Tek bir kamu kurumunun planı olarak şekillendirilemezler, üniversite, sivil toplum ve özel sektör gibi diğer paydaşların sorumluluk almaları gereken alanları da kapsarlar. Bu nedenle de tematik planların hayata geçirilmesi oldukça zordur ve planlanacak konunun özelliğine göre öncü kuruluşu tespit etmek de güçtür. **BM Ortak Programı kapsamında hazırlanan yerel eşitlik eylem planları yerel nitelikteki tematik planlardır ve uygulamalarının sürdürülebilir kılınması için kurumlar arası işbirliği, katılım, sahiplenme ve bütçeye ihtiyaç duyarlar.** 5018 sayılı Yasa ile “il planları”nın hazırlanması öngörülmediğinden yerel eşitlik eylem planlarının sürdürülebilirliği belediye ve il özel idaresi stratejik planlarına yerleştirilmesiyle yakından ilintilidir. Bu doğrultudaki ilk adım da valiliklerden ilgili kurumlara bir genelge gönderilmesi olmuştur. Daha sonra BMOP tarafından düzenlenen iki toplantıda konu, kadın planlama ve şehircilik uzmanlarının da katılımı ile tartışılmış, hazırlanan öneriler paketi yerel yönetimlerle paylaşılmıştır. Önerilen çözümlerin yerel yönetimlerce de uygun görülmesi üzerine yerel eşitlik eylem planları il genel meclisi ve belediye meclisi stratejik planlarına yerleştirilmeye başlanmıştır. Trabzon Belediyesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İl Özel İdaresi, Şanlıurfa Belediyesi ve İl Özel İdaresi stratejik planları “kadın”lara yönelik düzenlemelere yer veren ilk örneklerdir. Bu kitabın elinize ulaştığı günlerde diğer illerde de benzer uygulamaların yapılması beklenmektedir.

BM Ortak Programı gerek içeriği gerekse zamanlaması ile ulusal ve yerel ortaklar tarafından büyük bir ilgi ile karşılanmış, iki yıllık bir proje olarak tasarlanmış olmasına rağmen iki defa uzatma almıştır ve 31 Aralık 2009’da sona erecektir. BMOP kapsamında hazırlanan **yerel eşitlik eylem planları ile yerel eşitlik politikalarının çerçevesini çizmiş ve yerelde eşitliğin kurumsallaşmasında önemli bir rol oynamıştır.** Valilikler ve İl Genel Meclisleri, Belediyeler ve Belediye Meclisleri eşitlik kurumlarının oluşturulması doğrultusunda önemli adımlar atmıştır. Kentlerin gündemine kadın erkek eşitliğinin yerleştirilmesinde alınan

mesafe “il kadın hakları koordinasyon kurulu”, belediye ve il genel meclislerinde “kadın erkek eşitliği komisyonları”, valilik ve belediyelerde “eşitlik birimleri” ve benzeri kurumsal yapılanmaların hayat bulmasını sağlamıştır.

Elinizdeki kitap, BM Ortak Programı kapsamında, yerel eşitlik eylem planlarının hazırlanma ve uygulanma sürecini ve “görünür” sonuçlarını aktarma ve/veya paylaşma girişimidir. Memnuniyetle belirtmek gerekir ki BM Ortak Programının “görünmeyen” çıktıları da en ez görünen çıktıları kadar önemlidir. Yerel yönetimlerin ve kadın kuruluşlarının birlikte çalışma pratiği kazanmaları sonucunda kentte işbirliği ve diyalog ortamının geliştirilmesi bunların arasında en önemlisidir.

Kitabın ana konusu olan yerel eşitlik eylem planları 20-22 Aralık 2006 tarihinde Ankara’da yapılan bir çalışma atölyesi ile başlatılmış, illerdeki çalışmalarla bir yılı aşkın bir sürede hazırlanmıştır. Bu nedenle kitabın bazı bölümlerinde ve eklerde yer alan bazı veriler eski tarihlidir. Kazanımların yer aldığı Ek-9 en güncel verilerin sunulduğu bölümdür.

Yardımcı Doçent Doktor Ayten Alkan tarafından hazırlanan ve BM Ortak Program ekibinin katkıda bulunduğu kitabın yerel yönetimler ve kadın kuruluşlarının çalışmalarına ışık tutmasını diliyoruz.

BM Ortak Programı

CİNSLER ARASI EŞİTSİZLİK KAVRAYIŞINI YERELLEŞTİRMEK



Cinsler arası eşitsizlik ile bu eşitsizliğin giderilmesine yönelik politikalar söz konusu olduğunda ağırlıklı olarak tartışılan konular; kadınların yasalar karşısında eşitsizliği, parlamentodaki düşük temsil oranları, yönetime, eğitime, işgücüne ve toplumsal yaşama düşük katılımları gibi sorunlar etrafında döner. Bir başka deyişle; ekonomi, siyaset, kurumlar ve kültürün yüksek perdeli dili hem cinsler arası eşitsizliği nasıl analiz ettiğimizi, hem de bu eşitsizliğin giderilmesinin çözümlerini nerede aradığımızı baskın bir biçimde belirler.

Türkiye’de de “kadın sorunları” diye bilinen alan, özellikle 1990’lardan bu yana belirgin biçimde sınıflandırılarak tanımlanmıştır. Bu sınıflandırma genellikle, “eğitim, sağlık, istihdam, şiddet ve siyaset” olarak karşımıza çıkar; sözü edilen alanlardaki veriler sunulur, bu veriler etrafında sorun tanımları yapılır ve çözüm önerileri getirilir. Ölçek, hemen hemen her zaman, ülke genelidir. Cinsler arası eşitsizlik, genel bir politik perspektif olarak, “ulusal bir sorun” olarak tarif edilir. Söz konusu sınıflandırma, toplumsal yapının başlıca alanlarındaki cinsiyete dayalı eşitsizliklerin genel resmini görmek adına çok önemlidir. Bu tür bir “geniş çerçeve” erkek egemenliğinin toplumsal yapı ve süreçlerdeki hâkimiyetini görebilmeyi sağlar. Fakat bir yandan da, adı üzerinde, “genel”leyicidir: Özgüllükleri, farklılaşmaları ve değişkenlikleri çoklukla ihmal eder. İkinci olarak da, alanın “anlaşılmış, kavranmış, tüketilmiş olduğu” gibi bir yanılısamayı beraberinde getirir.

Oysa en basit bir şeyi anlamak bile, onun “yer”ini de görmeyi gerektirir: Nerede gerçekleştiğini, çevreleyen özgül koşulların neler olduğunu, somut mekânsal-toplumsal bağlamın ne olduğunu. 1970’lerde uluslararası literatürde, 1990’larda Türkiye’de yaygın olarak “toplumsal cinsiyet” kavramının kullanılmaya başlamasının böylesi bir kavrayışla da yakından ilişkisi vardır. Alışıldık, geleneksel, doğallaştırıcı “cinsiyet” tanımlarından farklı olarak “toplumsal cinsiyet,” değişkenliğe işaret ediyordu. Cinsiyet tanımları kadar, cinsler arasındaki ilişkilerin ve

bu ilişkileri düzenleyen toplumsal alışkanlıklarla kuralların, zaman üzerinden olduğu (yani tarih içinde) kadar, yer üzerinden de (yani mekânsal olarak) değiştiği öne sürülüyordu. Böylelikle, “toplumsal cinsiyet” kavramıyla, evrenselci bir analizden ziyade tarihsel, kültürel ve coğrafi çeşitliliği ve değişimi ön plana çıkaran bir perspektif özendiriliyordu. Farklılaşmaya yapılan bu vurgu, erkek egemenliğinin “evrensel”liğinin reddi anlamına gelmez. Tam tersine, bu yaygın ve nüfuz sahibi sistemin farklı ölçeklerde ve farklı yerlerde nasıl işlediğini görmeyi, ayrıntılara inmeyi, dolayısıyla gerçeğe daha yakın resimler elde etmeyi sağlar.



Cinsler arası eşitsizliğin, çok uzun zaman dilimlerine yayılmış ve geniş coğrafyaları kapsayan genel nitelikleri olmakla beraber, gündelik yaşamda nasıl ifadesini bulduğu, yerel koşullar farklılaştıkça değişkenlik gösterir.

Öte yandan, yukarıda bahsi geçen “cinsiyet eşitsizlikleri alanının anlaşılması, kavranmış, tüketilmiş olduğu yanılması”, birçok durumda, sorunları çözmek için bir an önce politikalar saptanabileceği tezcanlılığına yol açar. Genelleştirilmiş ve çoklukla ulusal çerçevelerden yola çıkan bu politikalar, kaçınılmaz olarak “merkez”den belirlenir. Ve merkez, yine kaçınılmaz olarak, dışlayıcıdır; genelleştirebilmek için bazı gerçeklikleri ihmal etmek, görmezden gelmek zorundadır. Söz konusu merkez, devletin türlü merkezî organları olabileceği gibi, sivil alanda “kadın hakları savunuculuğu yapan” kadın örgütleri ya da “kadın hakları” alanında da faaliyet gösteren sivil örgütlenmeler de olabilir. Politikaların ve politikaları hayata geçirme yöntemlerinin merkeziliğini ayırt eden, yerel düzeylerin bilgisini ve özgüllüklerini olduğu kadar, farklı yerelliklerde yaşayan kadınlarla erkeklerin “özne”liğini, ya da daha yaygın bir tabirle “katılım”ını, marjinalleştirilmesi ya da dışlamasıdır. Cinsiyet eşitsizliklerine yönelik merkezi/merkezden yaklaşımlar, politikalar, uygulamalar; bu anlamda, etkileşimden çok tek yönlülüğe, birlikte çalışmaktan çok “hizmet götürme, imkân tanıma ya da “aydınlatma”ya, demokratik süreçlerden çok tek yanlı belirlenime yaslanır. Tam da bu nedenle “başarılı” olma şansları da yüksek değildir ya da elde edilen “başarı” eşitlik ve özgürleşme amacına hizmet eden bir başarı olmayacaktır.

Bütün bu nedenlerle, “insanların nerelerde ve nasıl yaşadıkları sorusu” çok önemlidir. Çünkü insanlar yalnızca hukukun konusu değildir, yalnızca nüfus sayımlarında ve istatistiklerde birer rakam değildir; eğitilmesi, istihdam edilmesi, yardım götürülmesi veyahut mevcut olanla “bütünleştirilmesi” gereken “hedef kitle” olmaktan da ibaret değildir. Bir hayatları vardır ve o hayatlar, yaşadıkları yerlerin koşullarınca çevrelenir. O koşulların imkânları ve sınırlılıkları içinde gündelik yaşamları biçimlenir. Somut ihtiyaçlar, sorunlar ve yoksunluklar o gündelikçeğin ritmini oluşturur.

Kadınların insan haklarının yaşama geçebilmesi, söz konusu gündelik yaşam koşullarının önce kamusal olarak fark edilmesine, ardından iyileşmesine ve bunun için yerel düzeyde somut önlemler alınmasına bağlıdır. Bu somut önlemlerin yerel hizmetlerin nicelik ve niteliğiyle doğrudan ilişkisi vardır. Eşitsizlik yerel düzeyde ve somut olarak yaşanıyorsa, çok açık bir biçimde, özel destek mekanizmalarının ve hizmet sunum modellerinin geliştirilmesi gereklidir. Çünkü “herkese eşit kamu hizmeti, eşit mesafe, ayırım yapmama” gibi kavramlara yaslanarak belirlenen politikalarla uygulamalar, çoğu zaman öyle niyet edilmese de eşitsizlikleri derinleştiren, hiç değilse azaltmayan sonuçlara yol açar. Gerçekte eşit olmayanlara eşitmiş gibi davranmak, bir başka deyişle, “eşitsizlik körlüğü” diyebileceğimiz bir durum, toplumsal-ekonomik açıdan dezavantajlı toplum kesimlerini daha da dezavantajlı duruma getirir; bu kesimler, güçlenmek ve refah düzeylerini yükseltebilmek yerine daha da yoksunlaşıp daha da yoksullaşır, yaşam koşullarını iyileştirmekle sorumlu kamu kurumlarına daha da yabancılaşırlar. Bu nedenle, başka birçok alan gibi yerel koşul ve hizmetleri de “cinsiyet yüklü”, bir başka deyişle cinsiyet farklılıklarıyla eşitsizliklerine duyarlı bir alan olarak tanımlamak çok önemlidir.



Cinsiyete dayalı eşitsizliklerle yerel düzeyde mücadele, demokratik ve katılımcı yöntemlerin hayata geçirilebilmesine de kapı aralar.

Üstelik, dikkatleri ve enerjiyi “yer”lere yöneltmek, farklı yerelliklerdeki atıl enerjiyi yakalayıp işbirliği ve dayanışma imkânları oluşturmak, yönetsel olarak da daha demokratik, eşitlikçi ve özgürlükçü bir top-

lum arayışına daha yatkın açılımlar sunar. Merkezi/merkezden olmanın yukarıda sözü edilen dezavantajlarına karşılık, yerel düzeylere odaklanmak, bireylerin ve grupların kendi yaşamları hakkında söz sahibi olabilecekleri süreçlerle daha kolay buluşur. Gerçekte, yerel yönetimlerin de dayandığı yönetim tarzı olan “yerinden yönetim”, eski tabiriyle “ademi merkezîyet” ilkesinin içerdiği üstünlükler de böylesi bir perspektifi tanımlar. Bu perspektiften, merkezden yönetimle karşılaştırıldığında yerinden yönetimin, yerel yönetimlerin de varlık nedenini oluşturan bazı imkânlarla sahip olduğu düşünülür: Belde halkının talep ve dileklerinin yönetsel düzeye yansıtılması olanağının daha geniş olması; hizmetlerin yerelliği ya da bazı hizmetlerin ancak yerel düzeyde sunulabilecek olması (hizmette halka yakınlık); hizmetlerin sunumunda çabukluk, kolaylık ve etkinlik; belde halkının kendi sorunlarını çözmesinin türlü yollarını denemeye elverişliliği gibi. “Yerel özerklik” ve “yerel demokrasi” kavramları da zaten bu imkânlar hayata geçebildiği ölçüde anlam kazanır.

TÜRKİYE’DE BUGÜNE KADAR...

19’uncu yüzyılda bir siyasî hareket olarak kendini göstermeye başlayan kadın hareketinin, yalnızca Türkiye’de değil dünya genelinde de birincil hedefi yerel düzey değil, ulusal düzey olmuştur. Kreşler, sağlık hizmetleri, toplumsal yardım programları gibi sosyal refah uygulamaları bir yana bırakılacak olursa, gelişmiş batı ülkelerinde bile, örneğin yerel yönetimlerin, 1980’lere değin büyük ölçüde kadın hareketinin etkisiyle gündeme gelen toplumsal ve politik değişimlere duyarsız kaldığı görülür. Burada asıl neden, kuşkusuz, temel yurttaşlık haklarının elde edilmesi süreciyle ilgilidir ve bu süreç de kaçınılmaz olarak, yasama gücüne sahip olan merkezi parlamentolarda düğümlenmiş, “yurttaşlık iddiası”nın temel muhatabı neresiyse oraya, yani kurumsal siyasetin merkezine yönelmiştir.

1980’lere gelindiğinde oldukça karmaşık süreçlerin, yerel düzeyi birçok anlamda ön plana çıkardığı görülür. 1960’lardan başlayarak, başta İskandinavya ile merkezden planlı ülkeler olmak üzere, Avrupa ile Kuzey Amerika’da, bir yandan kadınlara eğitim, çalışma ve politika yaşamında fırsat önceliği tanımayı amaçlayan politikalar, bir yandan da çocuk, hasta ve yaşlı bakımını bir ölçüde kamusalılaştırmaya yönelten

kolaylıklar, sosyal refah devleti anlayışının bir parçası durumuna gelmişken, 1980'ler ve 90'lar bu anlayışın çözüldüğü yıllardır. Sosyal refah devleti anlayışındaki aşınma, yerel topluluklar ve yerel yönetimler üzerinde çelişkili etkiler yaratmıştır. Bir yandan dezavantajlı toplum kesimlerine yönelik kamusal destek hizmetlerinin sürdürülebilmesinin yükü büyük ölçüde yerel yönetimlere kalmıştır. Örneğin ABD'de Reagan yönetimiyle birlikte başlayan "Yeni Federalizm" anlayışıyla birlikte, bağımlı çocuğu olan ailelere yardım (AFDC), sağlık bakım yardımı (Medicaid), gıda kartı uygulaması gibi, yararlananların çoğunun kadınlar olduğu ve önceden federal nitelikli olan birçok sosyal refah programından büyük kısıntılar yapılmış, bunların sürdürülebilmesi federe devletlerle yerel yönetimlere bağlı kalmıştır. Fakat öte yandan, merkezi düzeyde olduğu kadar yerel düzeylerde de "yönetimsel yeniden yapılanma"nın bir parçası olan kuralsızlaştırma (deregülasyon), bütçe dışı birimlerin yaygınlaşması, özelleştirme gibi kadınlar üzerinde özgül olumsuz etkilere sahip süreçler yaşanmıştır.

1980'lerle birlikte ağırlığını hissettirmeye başlayan ve sosyal refah devletindeki aşınmayla da yakından ilişkili bir diğer unsur, "küreselleşme" ve "yerelleşme" eğilimlerinin birbirini belirleyen ilişkisidir. Üretimde esneklik ve yeni işbölümü, yerel özelliklerin ve yerelleşmiş yeni üretim ilişkilerinin ortaya çıkmasına yol açarken, "yerel özerklik" ve "halka yakınlık" kavramları da geçmiştekinden daha geniş bir anlama kavuşmuştur. Bu değişimlere koşut olarak yerel düzeyde oldukça karmaşık ve çelişkili ilişkiler biçimlenmektedir. Bir yandan yerel düzeyde küresel nitelik kazanmış ekonomik ve teknolojik koşullara, uluslararası sermayeyle finans piyasalarına artan bir bağımlılık gelişir ve yerel topluluk üyeleri kenttaşlar değil de "müşteriler" olarak tanımlanmaya başlarken, öte yandan da yerel kimliklerin, farklılıkların, yerel potansiyellerin ve karar alma süreçlerinin yeniden tanımlanması gereğine koşut olarak, "kenttaşlık" (hemşehrilik) üzerindeki vurgu daha da belirgin duruma gelmiştir.



1980'lerle beraber yerel düzeyin daha karmaşık etkilere açık bir hal almasıyla kazandığı daha güçlü ve kimi zaman da çelişkili anlamlar, eşitlik için bu düzeyde de çaba sarf edilmesini bir kez daha kaçınılmaz kılmaktadır.

Bu değişimler çerçevesinde kenttaşlık ve kamusal hizmet daha farklı tartışmaların odağı durumuna gelirken, bütün bunlar kaçınılmaz olarak kadınların yerel düzeydeki konumunu da etkilemiş; başka birçok toplumsal hareketin olduğu kadar kadın hareketinin de ilgisini yerel düzeyde giderek daha çok yoğunlaştırmıştır. Söz konusu yoğunlaşma, yerel kurumsal politikayla yönetime katılım süreçlerine olduğu kadar, yerel hizmet alanlarına da yönelmiştir. Bir yandan sosyal refah bakış açısının çöküşüyle kadınların, çocukların yetiştirilmesi, hasta, yaşlı, çocuk bakımı gibi “özel alana ilişkin yük”ünün yeniden ağırlaşması, buna koşut olarak artan kentsel yoksulluğun kadınlar üzerindeki özgül etkileri; bir yandan da yerel katılım ve yönetim modellerinin yeniden yapılanmasına kapı açan eğilimler, bu yönelimin temel belirleyenleri olarak değerlendirilebilir. Nitekim yeryüzü deneyimine koşut olarak, Türkiye’de de yerel yönetimlerin merkezi yönetime kıyasla kadın gündemine daha açık olabileceği, kadınların yerel düzeydeki gereksinimleri ve gündelik yaşamlarıyla yerel yönetimlerin sundukları/sun(a)madıkları hizmetlerin çoğu durumda çakıştığının giderek daha çok ayırdına varılmıştır. Bu fark edişin sonuçlarından biri, 1990’ların başlarından itibaren, kadın örgütlerinin yerel yönetimlerle birlikte çalışma, işbirliğine girme, yerel yönetimden taleplerde bulunma eğilimlerinde hızlı bir artış olarak kendini göstermiştir.

Kadın Örgütleri-Yerel Yönetimler İşbirliği

Kadın örgütleri-yerel yönetimler işbirliği alanında tekil örnekler düzeyinde de olsa ilk girişimler 1990’lı yıllarda ortaya çıkmaya başlamıştır¹. Yalnızca birkaç örnek vermek gerekirse:

- 1989’da Ankara’da kurulan Kadın Dayanışma Vakfı’nın 1991’de Altındağ Belediyesiyle yaptığı bir protokole bağlı olarak, ortak bir Kadın Danışma Merkezi (Ankara’nın ilk danışma merkezi), bir yıl sonra da Sığınmaevi (Türkiye’nin ilk bağımsız sığınmaevi) açılmıştır².

1 Ayrıntılı bir değerlendirme için bkz. Yıldız Ecevit, “Yerel Yönetimler ve Kadın Örgütleri İlişkisine Eleştirel Bir Yaklaşım”, *Yerli Bir Feminizme Doğru* (der. Aynur İlyasoğlu ve Necla Akgökçe) Sel, İstanbul, 2001.

2 Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Nazik S. Işık, “1990’larda Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Hareketi İçinde Oluşmuş Bazı Gözlem ve Düşünceler”, *90’larda Türkiye’de Feminizm* (der. Aksu Bora ve Asena Günel) İletişim, İstanbul, 2002: 41-72.

- 1986 yılında, özellikle kentsel hizmetlerden yeterince yararlanamayan kadınların yaşam kalitelerini iyileştirmek amacıyla kurulan Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı'nın çocuk yuvaları, mahalle anneliği, dar gelirli mahallelerde birçok etkinliğin bir arada gerçekleştirildiği kadın odaları, evde üretim yapan kadınların ürünlerini değerlendirdikleri el ürünleri merkezi gibi projeleri, İstanbul Güngören, Bahçelievler, Pendik, Esenyurt ve Bakırköy Belediyelerince yer, onarım hizmeti, personel sağlama, bahçe düzenlemesi, atıksu sorununu çözme gibi türlü açılardan desteklenmiştir.
- Şubat 1993'te Ümraniyeli kadınlar düzenledikleri Kadın Kurultayı'nda çeşitli sorunlarının çözümü için bir kadın merkezi talebi geliştirmişler, bu merkez (Ümraniye Kadın Merkezi) Ekim 1994'te belediyeden ve gönüllü kuruluşlardan destek alarak kurulmuştur.
- Ankara Mamak Belediyesinin tahsis edip personel desteği sağladığı bir binada, Belediye, SHÇEK Genel Müdürlüğü ve Türk Kadınlar Birliği arasında yapılan protokol çerçevesinde kadınlar için bir toplum merkezi (Şafaktepe Toplum Merkezi) kurulmuştur. Merkezde meslek kazandırma, el becerilerini geliştirme, gelir getirici çalışmalara yön verme, küçük ölçekli kadın girişimciliği eğitim programı, bakıcı anne eğitim programı gibi etkinliklerin yanı sıra psikolojik, toplumsal ve kültürel çalışmalar yapılmaktadır.
- Yine, Antalya ve Mersin Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezleri, Kadıköy Kadın Konukevi, Gaziantep Danışma Merkezi, kadın örgütleri ile yerel yönetimler işbirliğinin örnekleri arasında sayılabilir. Bunların hepsi bağımsız kadın örgütlerinin girişimi ve belediyenin, kimi kez de merkezi yönetimin desteğiyle yaşama geçmiştir.

Örneklerin her birinde yerel yönetimler gündemine kadınların özgül cinsiyet gereksinimlerinin (ekonomik açıdan güçlenme, aile içi şiddete karşı kamusal koruma ve güçlenme gibi) özerk kadın örgütlenmeleri kanalıyla girdiği görülmektedir. Bu saptamayı başka ülkelerdeki örnekler de destekler. Kadın hareketinin yerel düzeyde örgütlenme durumu ve etkililik derecesi yerel yönetimlerin bu konuda eyleme geçmesinde çoğunlukla belirleyici görünmektedir.



Kurumsallaşmanın olmadığı koşullarda kadın örgütleri ile yerel yönetimler arasında işbirliği denemeleri geçicilik ve noktasallık özelliklerinden kurtulamamaktadır.

Öte yandan, bu deneyimlerde belli sınırlılıklar, engeller ve sorunlar da kendini göstermiştir: Bir kere, kadın örgütlerinin rolü ve katkısı yerel yönetimlerinkinden daha çoktur. Yerel yöneticilerin konuyla ilgili sorumluluk ve ilgileri çoğunlukla güçsüz ve geçicidir. Özellikle yerel iktidar değişikliği durumunda hem dar görüşlü politik yaklaşımlar hem de bu tür girişimlerin belediye için yük oluşturduğu inancı hizmette kurumsallaşamamanın belirleyicidir. Kadın örgütleri tek başlarına kaldığıdaysa hem malî güçlükler hem de mevzuata ilişkin donanımsızlık birçok sorunu birlikte getirir. Özetle, yerel yönetimlerle kadın örgütleri arasındaki ilişkinin süreklilik kazanamaması ve söz konusu etkinlik alanlarının yerel yönetimin kurumsal gündemine *vazgeçilemez bir alan* olarak yerleşememesi nedeniyle bu girişimler çoğunlukla dar çerçeveli ve ne yazık ki kısa süreli, bir başka deyişle noktasal kalmıştır.

Girişimlerin noktasallığının, yakın zamanlara gelene değin yerel düzeyde kadın örgütlenmesinin yaygınlık ve niteliğiyle de ilgisi olmuştur.

Yerel Düzeyde Kadın Örgütlenmesi

Geleneksel olarak ve genelde, yerel düzeyde örgütlenmiş bulunan kadınlar ve kadın örgütleri, ağırlıklı olarak, “hayır işleri, sosyal hizmet” gibi alanlarda faaliyet göstermektedir. Böylelikle, devletin merkezî ve yerel kurumlarının karşılanamayan ve aslında devletin görev alanında olması gereken birtakım gereksinimler kadınlarca karşılanmaktadır. Böylesi bir varoluş, devlet anlayışındaki dönüşümlere paralel olarak yeni anlamlar da kazanmıştır; zira 1980’lerin ortalarından bu yana, “sosyal hizmet”in kendisi, sosyal politikanın parçası olmaktan ziyade, devlet ve / ya da yerel yönetimlerce yürütülen yardım faaliyetleri olarak algılanmaya başlamıştır. Yerel kadın örgütlenmesi de bu durumda,

“talep eden ve denetleyen özne” olmaktan çok, “yardım ve takdir edilen, desteklenen” konumundadır³.



Yerel düzeyde kadın örgütlülüğü, “Başkalarına yönelik hizmet ve yardım”la tanımlanan geleneksel tarzını hızla aşmakta, yenilenmekte ve güçlenmektedir.

Kadınların yerel düzeyde sosyo-politik hareketliliğinin hakim tarzı bu olmakla beraber, yeni eğilimlerin de ortaya çıktığını görmek gerekir. Zira 1990’ların başları, aynı zamanda, kadın örgütlerinin kim adına, ne için ve nasıl söz söyledikleri bağlamında da bir dönüm noktası olmuştur. Yukarıda, kadın örgütleri-yerel yönetimler işbirliğine dair verilen örnekler, aynı zamanda, yerel siyasetin sınırlarının da yeniden tanımlandığı örneklerdir. Aile içi şiddetin kadın örgütlenmesi kanalıyla yerel düzeyde politikleştirilmesi bu anlamda tipiktir. “Stratejik cinsiyet gereksinimleri” olarak bilinen ve karşılanmasıyla yerleşik cinsiyet ilişkileri rejiminde de dönüşüm yaratacak gereksinimlerin belki de başında aile içi şiddete karşı kamusal koruma gelir. Sözü edilen “işbirliği” örneklerinin önemli bir bölümünde bu gibi stratejik alanlara el atılmış, üstelik, genel olarak kamu gücü, özel olarak da yerel yönetimler sorumluluk alanına çekilmiştir.

Öte yandan, hangi tarzda olursa olsun (geleneksel ya da dönüştürücü) kadın örgütlenmesinin coğrafi sınırlarını da teslim etmek gerekir: Türkiye’deki kadın örgütlerinin yarısından fazlası Ankara, İzmir ve İstanbul’da yerleşiktir⁴. Bununla birlikte, bu yapının değişmeye, birçok taşra kentinde kadın örgütlerinin ortaya çıkmaya başladığı da gözlenmektedir. Türk Kadınlar Birliği ya da Ka-Der gibi ülke çapında örgütlenmiş olanların yerel şubelerinin yanı sıra, çok sayıda yerel ve küçük ölçekli kadın örgütünün ortaya çıkışı, dinamik bir yapıya işaret etmektedir. Ankara, İstanbul ya da İzmir’de faaliyet göstermeyen kadın örgütlerinin yaklaşık üçte birinin Türkiye’nin güneydoğusunda kurulmuş

3 *Cinsiyet Eşitliği Yolunda Yerel Politikalar Raporu*, Yarı için Bugünden Kampanyası, Ankara, 2006, s. 23. http://www.marjinal.com.tr/download/kader_kitaplar/cinsiyetesitligiyolunda.pdf

4 Yıldız Ecevit, “Türkiye’de Kadın Örgütlülüğü: Nereden Nereye?” *Kırkörük Seminerleri*, 19 Haziran 2006, Ankara. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.stgm.org.tr/stklist.php> ve “Türkiye’de Kadın Örgütleri Rehberi”, <http://www.ucansupurge.org>

olması da dikkate değerdir. Üstelik, “taşra”da kurulup faaliyet gösteren bu örgütler dernekten kooperatife⁵, vakıftan daha esnek gruplara değin, örgütlenme tarzı anlamında da geniş bir çeşitlilik sergilemektedir. Van Kadın Derneği, Güldünya Bitlis Kadın Derneği, Biga Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi, Bağlar Kadın Kooperatifi, Gaziantep Kamer Vakfı, Küçükkuşu Kadın Dayanışma Grubu bunlardan birkaçıdır.

Kadınların yerel düzeyde seslerini duyurabilmelerinin bir başka kanalı da 1990’ların ikinci yarısında uluslararası inisiyatifler doğrultusunda açılmıştır. Bunlardan başlıcası, Yerel Gündem 21’lerdir.

Yerel Gündem 21’ler

1992 Rio BM Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda benimsenen *Gündem 21* programının ardından *Yerel Gündem 21*’lerin oluşturulması öngörülmüş, program Avrupa ülkelerindeki birçok yerel yönetimce benimsenmiş ve 1996 Habitat II BM İnsan Yerleşimleri Konferansı’yla beraber Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından uluslararası bir proje olarak sahiplenilmiştir. Böylelikle, Yerel Gündem 21 programı, Türkiye’nin de içinde bulunduğu yaklaşık 85 ülkede uygulamaya başlanmıştır.

1997 yılında UNDP desteği ve Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Ortadoğu biriminin (IULA-EMME) koordinatörlüğünde başlayan Türkiye Yerel Gündem 21 programı kapsamında, 62 yerel yönetim birimi (11 büyükşehir, 23 il, 25 ilçe belediyesi ve 3 il özel idaresi) bulunmaktadır. Kadın meclisi, kadın komisyonu, kadın kozası ve benzeri oluşumların sayısı 36’dır. Kent ölçeğinde katılımcı oluşumlar olarak, kent konseyleri, kent kurultayları, kent meclisleri, çeşitli çalışma grupları, kadın ve gençlik meclisleri, komisyonları, platformları ve benzerleri görülmektedir. Antalya’daki Kadın Meclisi girişimi ile Bursa’daki Bağımsız Kadın İnisiyatifi deneyimleri bu sürecin parçası olarak ortaya çıkmış, Yerel Gündem-21 çerçevesinde oluşturulan Kent Kurultaylarından bir anlamda koparak kimlik kazanmış-

⁵ Bilhassa kadınların kooperatifleşmesinde ciddi ve özgün bir hareketlilik gözlenmektedir. 2008 itibarıyla 60’a yakın kadın kooperatifi kendi iletişim ağlarına da sahiptir. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.kedv.org.tr>

lardır. Bu iki girişim yerel düzeyde sağladıkları kimi kazanımların yanı sıra, Türkiye koşullarında kadınların kent yönetimine katılımı bağlamında laboratuvar olma niteliğini de taşımaktadır. Sürecin ağırlığını hissettirdiği her yerleşimdeki başarının ardında kadınların etkin bir rol oynamasının yattığı, proje grubunun raporlarında da belirtilmiştir.



Kadınlar, yaşadıkları çevrede etkin ve etkili bir biçimde söz sahibi olabileceklerini, o çevrenin geliştirilmesinde rol almaya arzulu olabileceklerini Yerel Gündem 21 programının uygulama örneklerinde kanıtlanmışlardır.

Yerel Gündem 21 Programı, yerel yönetimlere de kadınlar için özel bir görev alanı çizmiştir. Programa katılan yerel yönetimler, gerek BM Binyıl Kalkınma Hedefleri⁶, gerekse Gündem 21 hedefleri doğrultusunda, örgütlü (sivil toplum kuruluşları içerisinde) ve örgütsüz (bireysel) kadınların yerel karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine etkin olarak katılımını sağlayıcı programlar geliştirmek ve uygulamalar yapmakla görevli kılınmıştır.

Bu süreçte, kadınların farklı deneyim ve perspektifleri olan bir taraf olarak kent yönetiminde söz sahibi haline gelmeleri için önemli bir açılım potansiyeli sergilenmiştir. Ancak bu potansiyelin gerçekleşmesinin, öncelikle “yerel deneyimlerin paylaşıldığı bir söylem ortamının geliştirilmesi”ne bağlı olduğu da belirtilmelidir⁷.

Alanda daha sistematik çabaların başlaması ve “yerel yönetimlerde ek-sik temsil”in de sorunsallaştırılması için 2000’li yılların ortalarını beklemek gerekmiştir.

6 Bkz. <http://www.un.org/millenniumgoals>

7 *Cinsiyet Eşitliği Yolunda Yerel Politikalar Raporu*, s. 26.

Daha ayrıntılı bir değerlendirme için bkz. L. Yıldız Tokman ve Aksu Bora, *Türkiye Yerel Gündem 21 Programının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bağlamında Değerlendirilmesi, Final Rapor*, Mart 2006, Ankara. <http://www.undp.org.tr/annDocuments/UNDPYG21DegerlendirmeAksBoraYildiz%20Tokman160306.doc>

“Yarın için Bugünden” Kampanyası

1997 yılında daha çok sayıda kadının etkin politikaya girmesini sağlamak amacıyla kurulan Ka-Der’in öncelikli hedefi, yapılacak ilk genel seçimlerde kadın milletvekili oranını %10’a yükseltmekti; desteklenen adaylar arasında yerel siyasete yönelenler de bulunmakla birlikte, ulusal politika öncelikliydi. 2004 yerel seçimlerine değin, yerel yönetimlerdeki, TBMM’deki temsilden de düşük olan kadın temsili, kadın hareketince sorunsallaştırılmış da değildi⁸.

Türkiye Yerel Yönetimlerinde Kadınların Temsil Düzeyi 1999-2009 Yerel Seçimleri

	Kadın Sayısı	Toplam Sayı	Yüzde (%)
1999			
Belediye Başkanlıkları	20	3.216	0,6
İl Genel Meclisi Üyeleri	44	3.122	1,4
Belediye Meclisi Üyeleri	541	34.084	1,6
2004			
Belediye Başkanlıkları	18	3.234	0,6
İl Genel Meclisi Üyeleri	54	3.184	1,7
Belediye Meclisi Üyeleri	864	34.477	2,5
2009			
Belediye Başkanlıkları	17	2.948	0,6
İl Genel Meclisi Üyeleri	110	3.379	3,3
Belediye Meclisi Üyeleri	1.340	31.790	4,2

Kaynak: <http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Belediyeler/belediyeistatistik.htm>,
08.06.2001; İçişleri Bakanlığı 2004-2009 Seçim Sonucu Listeleri

28 Mart 2004 seçimlerinden yaklaşık bir yıl önce Ka-Der öncülüğünde Ankara’da, “Büyük Meclisten Küçük Meclislere” başlıklı bir yuvarlak masa toplantısı düzenlendi. Bu toplantının ardından Ka-Der Ankara Şubesinin, 2004 yerel seçimlerine yönelik olarak bir çalışma başlatma kararı alıp bu amaçla Yerel Siyaset Çalışma Grubunu (YSÇG) oluşturması, sonradan “Yarın için Bugünden” adını alacak olan “Yerel Yönetimlerde Kadın Katılımı ve Temsili Kampanyası”nın da başlangıcını oluşturdu.

YSÇG, kampanyanın yürütülmesinde merkezde bulunmakla birlikte,

8 Sekiz kadın örgütünün ortaklaşa hazırlayıp 25 kadın örgütünün desteğiyle Mart 2002’de hükümete sundukları Anayasa, Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları’nda değişiklik paketinde, önerilen öteki düzenlemelerin yanı sıra, Anayasa’nın 127.maddesinin 1. fıkrasında yapılacak değişiklikle yerel yönetimlerin “cinsler arası eşit temsil ve katılım-cılık esaslarına uygun olarak” oluşturulmasının önerildiğini anmak gerekir.

programın birçok ilişki ağı, örgüt, kuruluş ve kişinin işbirliği, desteği ve yardımı olmaksızın gerçekleştirilmesi kuşkusuz olanaksızdı. Ka-Der genel merkezi (İstanbul) ve şubeleri, 2002 erken genel seçimlerinden önce oluşturulmuş Kadın Koalisyonu, Türk Kadınlar Birliği, birçok yerel kadın örgütü, girişimi, toplum merkezleri, Ankara-Çankaya ve İzmir Büyükşehir Belediyesi gibi kimi belediyeler, kimi Yerel Gündem 21 sorumlu ve katılımcıları, kadın çalışmaları öğrencileri, Danimarka Büyükelçiliği, UNDP ve UNFPA bu işbirliği ve destek aktörlerinden yalnızca bazılarıydı. Dolayısıyla, o zamana değin oluşmuş bulunan örgütsel birikim, bu birikimin iç iletişim ve işbirliği ağları, kampanyanın yürüyebilmesinde de “giriş noktaları”nı oluşturdu.



Yerel temsil ve katılımın cinsler açısından dengesiz ve adaletsiz bir profil çiziyor oluşu, kadın hareketince ancak çok yakın zamanlarda politikleştirilmeye başlanmış, bununla beraber kısa zamanda gayet sistemli yol haritaları çıkarılmıştır.

Yerel seçimlere değin olan dönem; örgütlü kadınları harekete geçirmek, kadın adayları desteklemek, başta kadın seçmenlerde olmak üzere kamuoyunda farkındalık yaratmak ve basın-yayının konuya ilgisini çekmek amaçlarına yoğunlaştı. Bu amaçlarla:

1. Beş broşür ve iki rehber kitapçık⁹ hazırlanıp yayınlandı. Broşürlerde;

(i) kadınların gündelik yaşamlarıyla yerel yönetimler ve hizmetlerin aslında nasıl yakından ilişkili olduğu, kadınlarla erkeklerin aynı yerlerde ama farklı biçimlerde yaşadığı, farklı koşullarla çevrelenmiş oldukları için farklı sorun, gereksinim ve beklentilere sahip oldukları,

(ii) bu bilgiyi, yani “kadınların bilgisi”ni yine ancak kadınların yerel yönetimler gündemine taşıyabileceği, bunun en az “teknik bilgi, donanım” ve geleneksel “siyaset bilgisi” kadar önemli olduğu,

(iii) kadınlar olarak yerel yönetimlere/siyasete talip olmanın aynı zamanda “farklı bir politika tarzı” yaratmaya da talip olmak anlamına geldiği,

⁹ Ayten Alkan, *-kadınlar için kadınlar tarafından ve kadınlarla birlikte- Yerel Politika ile Aksu Bora, Gücümüzü Farketmek: Kadınlarla grup çalışması için rehber*, A.Ü. KASAUM ve Ka-Der Ankara, 2003

(iv) kadınların çoğunluğunun başlıca yaşam alanı ev ve yakın çevresi olduğuna göre, bir yerel yönetim birimi olmamakla birlikte, mahalle muhtarlığı kurumunun “kadın siyaseti”nde önemli bir araç olma potansiyeli taşıdığı,

(v) uluslararası karşılaştırmaya el veren veriler de kullanılarak, Türkiye’nin yerel yönetimlerde kadın temsili açısından sorunlu durumu vurgulanıyor ve kadınlar aday olmaya, kadın adayları izlemeye ve seçmeye çağrılıyordu.

2. Eylül 2003’te düzenlenen ve farklı örgütlerden kadınların katıldığı eğitici eğitiminin ardından, 6’sı siyasi partiler, 3’ü kadın örgütleri, 2’si sendikalar ve 12’si gecekondulu yerleşimlerdeki toplum merkezlerinde olmak üzere Ekim 2003-Mart 2004 arasında toplam 23 eğitim programı düzenlendi.

3. İlk kez “Kadınların Yerel Seçim Bildirgesi” hazırlandı ve beş broşür ve iki kitapçıkla birlikte yurt çapında dağıtımını sağlandı.

4. Antalya, Denizli, İzmir ve Ankara’da dört “yaygınlaştırma” toplantısı düzenlendi

5. Yerel basından akademisyenlere, milletvekillerinden kadın belediye başkanlarına ve kadın örgütü temsilcilerinden gecekondularda yaşayan kadınlara değin çok geniş bir katılım zemininde örgütlenen iki değerlendirme toplantısı yapıldı.

6. Seçimlerden önceki 1,5 ay boyunca kadın adaylara gereksindikleri konularda destek olabilmek amacıyla Ka-Der Ankara bürosu ve belli toplum merkezlerinde danışmanlık ofisi oluşturuldu.

Bu etkinliklerin yanı sıra, birçok seminer, konferans, tartışma toplantısı, basın toplantısı ve açıklaması yapıldı, TV ve radyo programlarına katılım sağlandı.

28 Mart seçimlerinin hemen ardından Ka-Der’in basın açıklamasından yapılan aşağıdaki alıntı, bütün bu bir yıllık çabaya karşın seçimlerin sayısal sonuçlarının nasıl değerlendirilebileceğini de ortaya koymaktadır:

“[...] Siyaset, siyasi partiler ve Türkiye erkek egemen anlayıştan kurtarılmalıdır. Üstelik bu iş sadece kadınların meselesi değildir. [...] Demokrasi yolunda atılan adımların kalıcı hale gelebilmesi için artık kadınlar lehine olumlu destek politikalarının uygulanması şart olmuştur! [...] Nitekim bu yerel seçimlerde ... ‘örgüt engeli’nin var olmadığı muhtarlıklar için kadın aday sayısında yüzde 200’lük bir patlama yaşanmıştır. Muhtar adayları olan kadınlar pek çok yerde değişik engellerle karşılaşmalarına rağmen, yüzde 30 ile 45 arasında oy alarak kamusal alanda var olduklarını ve kabul gördüklerini kanıtlamışlardır. [...] Seçimler öncesinde partili kadınlar, sivil toplum kuruluşu üyesi kadınlar ve kadın seçmenler arasında başlayan güçlü bir dayanışma ağı örme çalışmaları bundan böyle daha da hız kazanacaktır.”

Seçimlerin YSÇG ve bütün taraflarıyla kampanya oluşumu üzerindeki etkisi, yerel siyaset, yönetim ve planlamayla cinsler arası eşitlikçi bakış açısının bütünleştirilmesi hedefinde daha yolun başında bulunduğu ayırına varılması oldu. 29 Mayıs 2004’te, 18 yeni kadın belediye başkanından 10’unun katıldığı bir seçim sonrası değerlendirme toplantısının ardından, bir yıllık kampanya sürecinde oluşan ilişki ağları ve açığa çıkan gereksinimlerin de yönlendirmesiyle, yeni, daha geniş kapsamlı ve daha uzun erimli bir yol haritası ve çalışma planı çıkarıldı. Bu arada, kampanya sürecini farklı katılımcıların gözünden anlatan, böylelikle kayda geçen bir kitap yayınlandı¹⁰.

2004 Yerel seçimlerinden sonraki süreçte, yapılan çalışmalar, üç noktada odaklandı.

- Yerel yönetimlerle yerel kadın örgütleri arasında işbirliğini geliştirmek, bu yolla yerel düzeyde örgütlü kadınların yerel siyasete katılımını artırmak;
- Kadın belediye başkanlarına ve etkinliklerinin görünürlüğüne destek vermek, onları güçlendirmek, kendi aralarındaki bilgi ve deneyim alışverişini artırmak;
- Yerel kamu politikalarının cinsiyet eşitsizliklerine duyarlı hale getirilmesine, karar alma ve uygulama mekanizmalarında bulunanların duyarlılığının artırılmasına çalışmak.

¹⁰ Ka-Der Ankara, *Kadın Başımıza–Yerel yönetimlerde kadın katılımı ve temsili kampanyası 2003-2004*, Ankara, 2004.

Kampanyanın hedeflerinden biri olan hükümet ve siyasal parti programlarını etkilemek ve yasal düzenlemeler için politikalar üretmek, 2005 yılından itibaren yoğunlaşılacak bir alan oldu. Yeni Belediye Kanunu başta olmak üzere, yerel yönetimlere ilişkin yasal düzenlemeler taranarak cinsiyet eşitliğini güçlendirici bir yaklaşımla değerlendirildi

Genel olarak yerel siyaset ve kadın örgütleri ile belediyeler arasında somut işbirliği olanaklarının araştırılması ve tartışılması için düzenlenen bölgesel atölye çalışmaları yapıldı.

Yerel kadın örgütlerinin kadınların yerel sorunlarını saptamalarını, çözüm önerileri geliştirmelerini, belediyeler ve yerel kamu kuruluşları ile iletişim ve işbirliğini artırmalarını kolaylaştırmak üzere eğitim programları ve eğitim materyali¹¹ hazırlandı.

Birleşmiş Milletler “Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı” kapsamında, 6 deneme ilinde (İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van) yürütülen “Kadın Dostu Kentler” projesinin, tam da “Yarın için Bugünden” kampanyasının bıraktığı yerden tutup yola devam ettiği söylenebilir.

11 Tokman ve Kendirci, 2006'nın yanı sıra bkz.: Ayten Alkan, *Belediye Kadınlara da Hizmet Eder: Kadın dostu belediye hizmetleri –neden, nasıl* ile Aksu Bora ve Ceren İşat, *Düğüm bilgisi*, Ka-Der Ankara YŞÇG, 2006. www.marjinal.com.tr/download/kader_kitaplar/yerelyonetimlereiliskin.pdf, www.marjinal.com.tr/download/kader_kitaplar/belediyekadinlarada.pdf

“KADIN DOSTU KENTLER”E DOĞRU

Türkiye’de kadınların yaşamın her alanına katılımı konusunda önemli gelişmeler yaşanmasına ve kadınlarla kız çocuklarının insan haklarının korunup geliştirilmesine yönelik temel yasaların kabulüyle kadın-erkek eşitliği alanında önemli bir yol katedilmesine rağmen, yasal düzenlemelerin tam olarak hayata geçirilemediği ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin hâlâ olanca keskinliğiyle varlığını devam ettirdiğinden yola çıkan¹² BM “Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı” (BMOP), Kasım 2005’te başlatılmış ve tamamlanması için iki yıllık bir süre öngörülmüştür. BMOP’un amacı;

- ulusal ve yerel düzeylerde eşitliğin gerçekleştirilmesine uygun ortam yaratılması,
 - yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirmesi,
 - kadın ve kız çocuklarının özgül gereksinimlerine yönelik yerel hizmet modellerinin geliştirilmesi,
 - halkın kadın ve kız çocuklarının hakları konusunda bilgilendirilmesi
- yollarıyla, süregiden cinsler arası eşitsizliğin azaltılması olarak tanımlanmıştır.



Birleşmiş Milletler “Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı”nın temel gerekçesi, Türkiye’de bilhassa cinsler arası eşitliğe yönelik yasal altyapının önemli ölçüde sağlanmamış olmasına karşın, uygulamada hala ciddi sorunlar, eksiklikler ve engellerin yaşanıyor olmasıdır. Cinsiyete dayalı eşitsizliğin toplumsal yapının bir çok düzleminde temel özelliklerden biri olmaya devam etmesi, yasal düzenlemeler de dahil olmak üzere genel önlemlerin ötesine geçen çalışmalara gitme zorunluluğunu göstermektedir.

12 Son olarak, Dünya Ekonomi Forumu’nun hazırladığı Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi’nde, 130 ülkeden oluşan listede Türkiye son on içinde, 123. sırada yer almıştır. <http://www.bianet.org/bianet/kategori/biamaq/110867/ikinci-cinssiz-donusum-mumkun-degil>

Programa katkıda bulunan BM kuruluşları, UNDP (BM Kalkınma Programı), UNFPA (BM Nüfus Fonu), UNICEF (BM Çocuk Fonu), UNHCR (BM Mülteciler Yüksek Komiserliği) ve ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü)'dür. Uluslararası Göç Örgütü de programa destek vermektedir. BMOP, Türkiye hükümetine, sivil toplum kuruluşlarına, özel sektöre ve diğer katılımcılara birlikte etkin olarak çalışabilecekleri bir platform sunmuştur. Diğer yandan, programa maddi katkı sağlayan ülkeler, yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşları (STK) tarafından cinsler arası eşitlik hedefli olarak yürütülen diğer programlar ile de etkin işbirliği içinde olunmasını özendirmiştir.

BMOP çerçevesinde, deneme (pilot) çalışması için, 6 il belirlenmiştir. Bunlar; İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van'dır. Program şehirleri yerel yönetimlerin istekliliği, kapasitesi ve hazırlık ziyaretlerinde saptanan gereksinimlere göre belirlenmiştir. Deneme çalışması süresince;

- katılımcı, eşgüdümlü, farklı kesimler arasında işbirliğine önem veren bir yaklaşımın benimsenmesi,
- hizmetlerin nasıl geliştirilip çeşitlendirebileceği,
- ekonomik ve toplumsal kaynakların nasıl çoğaltılabileceği ve
- kadınların ve kız çocuklarının yaşamlarının nasıl iyileştirilebileceğini göstermek esas olmuştur.

“Kadın Dostu Kentler” Programına bir beldede girişilmeye karar verilmesinde;



İlgili yerel yönetimin istekliliği, kapasitesi ve farklı kesimler arasında işbirliğine yatkın oluşu,

Yerel toplum (belde halkı) içinde genel olarak sivil toplum, özel olarak kadın örgütlenmesinin nicelik ve niteliği,

Her iki kesimin de o beldede ve başka beldelerdeki önceki deneyimlerden yararlanmaya açık oluşu belirleyicidir.

BMOP'un önemli özelliklerinden biri de, yerel düzeydeki karar alıcılar, sivil toplum kuruluşları ve yerel halkın yanı sıra, ulusal düzeydeki karar alıcıları da hedef kitlesi içinde tanımlamış olmasıdır. Nitekim başından itibaren, İçişleri Bakanlığı da Program ortaklarından.

BMOP; ilgili kentlerdeki kadınlar ve kız çocuklarının, hizmet sunumundan sorumlu kuruluşlardan etkin bir biçimde talep eden taraflardan biri haline gelmesine destek olmayı, bunun için de kadın ve kız çocuklarının gereksinimlerinin tespit edilmesini amaçlamıştır. Bütün tarafların katılımıyla devam edecek bir hazırlıkla öncelikli alanların belirlenmesi, daha sonra da beş yıllık bir Yerel Eşitlik Eylem Planı (YEPP) hazırlanması için birlikte çalışılması öngörülmüştür. Bu çerçevede, programın ilk yılı zarfında şunlar gerçekleştirilmiştir:

- 2006 Mart ve Haziran aylarında, İçişleri Bakanlığında üst düzey yetkililer, 6 program ili vali ve belediye başkanları, mali katkıda bulunan ülkelerin büyükelçilik temsilcilikleri, programa katkıda bulunan Sabancı Vakfı, Ka-Der, STK temsilcileri ve akademisyenlerin katılımıyla geniş katılımlı iki genel toplantı düzenlenmiştir.
- Program illerinde valiler, belediye başkanları ve yerel STK temsilcilerinin katılımıyla dokuz toplantı yapılmış, program hakkında yetkililerin bilgilenmesi sağlanmıştır.
- Programın yürütüldüğü illerde “kadın dostu yerel hizmetler”le ilgili kapasite geliştirme çalışmaları yapılmış, böylelikle valilik ve yerel yönetim bünyesinde görev yapan ve kamusal hizmetlerin planlanıp sunulmasından sorumlu olan yetkililer, yerel kamu kuruluşlarının yaşamsal rolü hakkında daha fazla farkındalığa sahip olmuştur. Eğitimler sonucunda yerel düzeyde karar alma ve uygulama konumunda olanlar, YEPP’lerin oluşumunda dikkate alınacak taslak programlar hazırlamışlardır.
- Valilik ve yerel yönetim bünyesinde görev yapan yetkililerden bir bölümü “Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi”ni tamamlayarak sertifikalarını almıştır.
- Programın yürütüldüğü bütün illerde kadın dostu yerel hizmetlerle ilgili kapasite geliştirme eğitimleri ve atölye çalışmaları düzenlenmiştir. Eğitim ve atölye çalışmaları sonucunda 6 program ilinde yerel kadın kuruluşu temsilcisi birçok kadın, kadın dostu şehirlere giden yolda kendi rol, sorumluluk ve güçlerine dair daha yüksek bir farkındalığa sahip olmuştur. Katılımcılar

da tıpkı yerel karar alma ve uygulama konumunda olanlar gibi YEEP'lerin oluşumu öncesinde taslak programlar hazırlamışlardır.

- Yerel STK üyesi olan kadınların bir bölümü de “Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi”ni tamamlayarak sertifikalarını almıştır.
- Program illerinde çalışan kadın örgütleri ve bireysel olarak cinsler arası eşitlik mücadelesi içinde bulunan kadınların birbirleriyle kolaylıkla iletişim kurabilmeleri, bilgi paylaşabilmeleri ve gerekli olduğunda birlikte hareket edebilmeleri için bir e-grup oluşturulmuştur.
- Kadın dostu kentlere giden yolda, bilgilendirme, rehberlik ve farkındalığın artırılabilmesi amaçlı çok sayıda materyal hazırlanmış¹³, programın ilk aşamasında yapılan kamuoyu araştırmasının sonuçları¹⁴ hazırlanan broşürlerle yaygın olarak dağıtılmıştır.
- www.bmkadinhaklari.org adresinde programın Türkçe ana sayfası oluşturulmuştur.

Programın ayırt edici yanı, bu zamana kadarki uygulamalardan farklı olarak, deneme illerinde sistematik çalışmaya elverecek “Yerel Eşitlik Eylem Planları”nın (YEPP) ve bu planlar çerçevesinde uygun “Yerel Hizmet Sunum Model”lerinin (YHSM) geliştirilmesini, uygulanmasını ve izlenmesini öngörmüş olmasıdır. YEPP ve YHSM'nin başka beldelere örnek olması, yinelenebilmesi, farklı koşullara uyarlanabilmesi, dolayısıyla model oluşturabilmesi de arzulanmıştır.

13 İçişleri Bak. AREM, *Kadın Hakları ve Yerel Yönetimler*, 2008; Deniz Altay, L. Yıldız Tokman ve Aslı Tanrıku, *Kentli Hakları El Kitabı (Avrupa Kentsel Şartı); Nasıl Bir Kentte Yaşamalıyız?; Yerel Yönetimlerde Kadınlara Yer Açmak*; Nevin Şenol, *Kadın Dostu Kentler: Avrupa'dan Örnekler*

<http://www.bmkadinhaklari.org/unjp/web/gozlem.aspx?sayfaNo=188>

14 <http://www.bmkadinhaklari.org/unjp/web/gozlem.aspx?sayfaNo=33>

Cinsler Arasında Eşitlik için “Yerel Eşitlik Eylem Planları” (YEEP) Neden Gerekli?

Çünkü cinsiyet eşitliği;

- evrensel bir hedeftir,
- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (1979) Kahire Nüfus ve Kalkınma Konferansı Eylem Planı (1994), Pekin Eylem Platformu (1995), Pekin+5 (2000) çıktıları gibi birçok uluslararası antlaşmanın kurucu unsurudur,
- AB’nin Kopenhag Kriterleri arasındadır,
- BM Binyıl Kalkınma Hedefleri’nden biridir,
- dengeli ve insanca bir kalkınma ve gelişmenin koşullarındandır,
- demokratik bir toplum için zorunluluktur,
- T.C. Anayasası’nda, Medeni Kanun’da, Ceza Kanunu’nda, ulusal kalkınma planları ve diğer önemli ulusal belgelerde yer almaktadır,
- kadınların sadece eğitim/sağlık/istihdam/şiddet ve katılım gibi geleneksel sorunları ile değil, sosyal dışlanmışlık, ekonomik şiddet gibi meselelerle de ilgilidir.

Çünkü karar mekanizmalarına eşit katılım;

- demokratik bir toplumda, oy verme ve seçilme hakkından çok daha fazlasını ifade eder,
- yurttaşlık haklarının, toplumsal-ekonomik-mekânsal araçların, ortamın, fırsatların ve gerektiğinde desteğin sağlanmasını içerir.

Çünkü **Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konseyi (CEMR)** Genel Kurulu’nun 12 Mayıs 2006’da benimsediği, Avrupa’daki yerel ve bölgesel yönetimleri, yerel yaşamın bütün katmanlarında cinslerarası eşitliği gerçekleştirecek somut önlemler almaya teşvik etmek amacını taşıyan, şimdiye değin toplamda 761 Avrupa yerel ya da bölgesel yönetiminin imzacısı olduğu¹⁵ “**Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı**”na¹⁶ göre:

¹⁵ Türkiye’den hiçbir yerel yönetim Şart’ın imzacısı değildir.

¹⁶ “The Charter for Equality of Women and Men in Local Life”, http://www.ccre.org/docs/banner_charter_en.doc. Belgenin Türkçesi www.bmkadinhaklari.org adresinde bulunabilir.

1. Kadın-erkek eşitliği temel bir haktır: Bu hak; yerel ve bölgesel yönetimler tarafından, bütün sorumluluk alanlarında hayata geçirilmelidir. Buna söz konusu yönetimlerin, doğrudan ya da dolaylı bütün ayrımcılık biçimlerini ortadan kaldırma görevleri de dahildir.

2. Kadın-erkek eşitliğini hayata geçirebilmek için, çoklu ayrımcılık ve dezavantajlar dikkate alınmalıdır: Toplumsal cinsiyetin yanı sıra, ırk, renk, etnik ve toplumsal köken, genetik özellikler, dil, din ya da inanç, siyasi ya da başka herhangi bir görüş, ulusal bir azınlığın üyesi olma, mülk sahipliği, doğum yeri, bedensel engel, yaş, cinsel yönelim ya da sosyo-ekonomik statüye dayalı çoğul ayrımcılık ve dezavantaj, kadın-erkek eşitliğini yaşama geçirmede dikkate alınmalıdır.

3. Karar alma süreçlerine kadınlarla erkeklerin dengeli katılımı, demokratik bir toplumun önkoşuludur: Kadın-erkek eşitliği hakkı, yerel ve bölgesel yönetimlerin, karar alma süreçlerinin bütün alanlarında kadınlarla erkeklerin dengeli temsiliyle katılımını sağlayacak bütün uygun önlemleri almasını ve bütün uygun stratejileri benimsemesini gerektirir.

4. Kadın-erkek eşitliği hedefine ulaşmada, toplumsal cinsiyet kalıplarının kırılması temel öneme sahiptir: Yerel ve bölgesel yönetimler kadınların konum ve koşullarının yaslandığı, kadınlarla erkeklerin politik, sosyal ve kültürel hayattaki rollerinin eşitlikçi olmayan bir perspektiften değerlendirilmesine yol açan kalıpyargılarla engellerin ortadan kaldırılmasını desteklemelidir.

5. Kadın-erkek eşitliğinde ilerleme kaydedebilmek için, toplumsal cinsiyet perspektifini yerel ve bölgesel yönetimlerin bütün etkinlikleriyle bütünleştirmek gereklidir: Toplumsal cinsiyet perspektifi, yerel nüfusun gündelik yaşamını etkileyen politikalar, yöntemler ve araçların belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. “Toplumsal cinsiyetin ana politikalara yerleştirilmesi” ve “cinsiyet bütçeleme” teknikleri buna örnektir. Bu amaçla, yerel hayatta kadınların deneyimleri, yaşama ve çalışma koşullarını da içerecek biçimde analiz edilmeli ve hesaba katılmalıdır.

6. Kadın-erkek eşitliğinde ilerleme kaydedebilmek için, düzenli olarak gözden geçirilen eylem planları ve programlar, vazgeçilmez araçlardır: Yerel ve bölgesel yönetimler, eşitlik eylem planları ve programları ha-

zırlamalı, bunların uygulanması için gerekli finansal kaynakları, personeli ve diğer kaynakları tahsis etmelidir.

Çünkü kentsel gelişmenin ve kentlerdeki yaşamın kalitesini yükseltmeyi amaçlayan, bu amacı da Avrupa Konseyinin temel hak ve özgürlüklerin korunması çabaları çerçevesinde değerlendiren **Avrupa Kentsel Şartı**¹⁷,

- şiddetten, her türlü kirlilikten, bozuk ve çarpık kent çevrelerinden arınma hakkı;
- yaşadığı kent çevresini demokratik koşullarda denetleyebilme hakkı;
- insanca konut edinme, sağlık, kültür hizmetlerinden yararlanma,
- dolaşım özgürlüğü gibi temel kentli haklarının olduğu inancını esas kabul eder. Ayrıca Şart;
- söz konusu hakların, yaş, cinsiyet, ırk, inanç, milliyet, toplumsal-ekonomik ve politik statü, ruhsal ve bedensel özür gözetmeksizin, tüm insanlara eşit koşullarda uygulanmasını savunur.
- Bu nedenle, yerel ve bölgesel yönetimlerin önemli bir sorumluluğu da, doğru kalkınma stratejileriyle, söz konusu kentli haklarını korumaktır.

Şart'ın bir parçası olan **Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi**'ne (1992) göre kent sakinleri;

- *İstihdam edilme, ekonomik kalkınmadan pay alma ve kişisel ekonomik özgürlüklere sahip olma hakkına* sahiptir. Bunun için yerel yönetimler, doğrudan ya da dolaylı olarak, yeterli istihdam olanaklarının yaratılmasında, ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulmasında sorumluluk sahibidir.
- *Kentsel mal ve hizmetlerden yararlanma hakkına* sahiptir. Erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunumunun yerel yönetimler, özel sektör ya da her ikisinin ortaklığıyla sağlanması gerekir.
- *Kentsel işlevlerin uyumlu olduğu bir çevrede yaşama hakkına* sahiptir. Yaşama, çalışma, ulaşım işlevleri ve toplumsal etkinliklerin olabildiğince birbiriyle ilintili olmasının sağlanması gerekir.

17 Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, *Avrupa Kentsel Şartı* (1992) Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No:10, Ankara, 1996.

- *Suç, şiddet ve yasadışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kentte yaşama hakkına* sahiptir. Suçun önlenmesinin toplumun bütün üyelerinin sorumluluğunda olması ve mağdurların kollanmasının yerel güvenlik politikasının temel unsuru olarak kabul edilmesi gerekir.
- *Kişisel bütünlüğünü koruma hakkına* sahiptir. Bireyin toplumsal, kültürel, ahlâki ve ruhsal gelişimini, kişisel refahını destekleyecek kentsel koşulların oluşturulması gerekir.
- *Konut hakkına* sahiptir. Mahremiyet ve dokunulmazlığı güvence altına alınmış, sağlıklı, maliyeti düşük - pahası ödenebilir, yeterli konut stokunun sağlanması ilgili yönetimlerin sorumluluğundadır.
- *Kirletilmemiş, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına* sahiptir. Bunun için, hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre gereklidir.
- *Sürdürülebilir kalkınmadan pay alma hakkına* sahiptir. Yerel yönetimlerce, ekonomik kalkınma ile çevrenin korunması ilkeleri arasında uzlaşmanın sağlanması gerekir.
- *Doğal zenginliklerle kaynakların korunduğu bir çevrede yaşama hakkına* sahiptir. Yerel yönetimlerin, yerel doğal kaynak ve değerleri akılcı, dikkatli, verimli ve adil bir biçimde koruması ve yönetmesi, bunu yaparken beldede yaşayanların yararını gözetmesi gerekir.
- *Sağlık hakkına* sahiptir. Beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin ve koşulların sağlanması gerekir.
- *Ulaşım ve dolaşım hakkına* sahiptir. Toplulaşım, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler gibi bütün yol kullanıcıları arasında, birbirinin hareket yeteneğini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu bir düzenin sağlanması gerekir.
- *Spor ve dinlenme imkânlarından yararlanma hakkına* sahiptir. Yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun, her birey için, spor ve boş zamanlarını değerlendirebileceği olanakların sağlanması gerekir.

- *Kültürel etkinliklere katılma hakkına* sahiptir. Çeşitli kültürel, yaratıcı etkinliklerin ve benzeri olanakların sunulması ve katılımın sağlanması gerekir.
- *Yönetime katılım hakkına* sahiptir. Çoğulcu demokrasilerde kurum ve kuruluşlar arasında dayanışmanın esas olduğu kent yönetimlerinde, gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanması gerekir.
- *Eşit muamele görme hakkına* sahiptir. Yerel yönetimlerin, bu hakların tamamının bütün bireylere cinsiyet, yaş, köken, inanç, toplumsal, ekonomik ve politik ayırım gözetilmeden, fiziksel ya da zihinsel özürlerine bakılmadan, eşit olarak sunulmasını sağlamakla yükümlü olduğu kabul edilir.¹⁸

Çünkü;

- Kadınların kentlerde işgücüne katılma oranları yalnızca % 19, genç kadın nüfusta işsizlik oranı % 28.
- Sendikalı işçiler içinde kadın oranı yalnızca % 15'tir.
- 6 yaşından küçük çocuğu olan ailelerin ancak % 5'i çocukları için kurumsal bakımdan yararlanabilmektedir. Bu ailelerin % 78'inde, çocuğa bakan anne, kız çocuk, annanne ya da babaannedir.
- Aşağı yukarı 5 kadından 1'i okur-yazar değildir.
- 2006 yılında 72 bin 643 kadın fiziksel saldırıya uğramıştır.
- Sığınmaevi sayısı 30'u bulmamaktadır.
- 2007'de İstanbul'da 600'den fazla kadın Mor Çatı'nın 18 kişi kapasiteli sığınmaevine girebilmek için başvuruda bulunmuştur.
- Beyoğlu Kaymakamlığı, 2009'dan itibaren Mor Çatı'ya sağladığı parasal desteği keseceğini bildirmiştir.
- 2003'ten bu yana 1000'in üzerinde kadın namus ve töre gerekçesiyle öldürülmüştür.
- 2005 yılında, Nevşehir'de ancak 4 kadından 1'i yerel yönetimlerin kadınlara yönelik hizmetlerinden haberdardır. Bu oran İzmir'de %19'ken Trabzon, Van ve Kars'ta %10'un altındadır. Bu şehirlerde kadınların sadece 1/4 ile 1/5 arasında kalan bir

18 Bütün bu hakların kadınlar için ne anlama geldiği, bu hakların yaşama geçmesinde kadınların ne gibi engel ve sınırlılıklarla karşı karşıya bulunduğuna ilişkin bir değerlendirme için bkz.: Ayten Alkan, *-kadınlar için kadınlar tarafından ve kadınlarla birlikte- Yerel Politika*, A.Ü. KASAUM ve Ka-Der Ankara, 2003.

azınlığı belediyelerin kadınlara yeterli hizmeti verdiği kanaatini taşımaktadır.¹⁹

- Ankara’da kadınların % 42’si haftada bir ve daha az mahallesinden dışarı çıkmaktadır. % 28’i, ev işleri, çocuk, hasta ya da yaşlı bakımı çok zamanını aldığından, % 33’ü kendine ait bir geliri olmadığından, % 2’si de yakınları izin vermediği ya da kısıtladığından dışarı çıkamadığını belirtmektedir. % 34’ü hava kararmadan eve dönmeye çalışmakta, % 41’i toplu taşıma araçlarını kullanarak ya da yaya olarak kent içinde yolculuk yaparken tacize uğradığını söylemektedir.²⁰

Açıktır ki, bu denli geniş bir hak alanını ilgilendiren ve böylesine derin ve çok boyutlu eşitsizliklerin yaşanmaya devam ettiği bir çerçevenin içinde, parçalı ve sistematik olmayan önlemlerle kayda değer değişimler yaratmak olanaklı değildir. Geniş kapsamlı bir plana tam da bu nedenle gereksinim vardır. Nitekim, 1995 yılında Pekin’de düzenlenen **Dördüncü Dünya Kadın Konferansı**’nda benimsenen **küresel eylem platformu** da, devlet ve yönetsel birimler başta olmak üzere bütün karar alıcıların kararları alırken, kadınlar ve erkekler üzerindeki etkilerine ilişkin bir analiz yapmasını, **cinsleri göz önünde bulunduran bir bakış açısını bütün politika ve programlarının merkezine yerleştirmesini** istemektedir. Bilindiği gibi, Pekin Eylem Platformu’nun uygulanması için **Ulusal Eylem Planları** hazırlanmıştır. Bazı ülkeler Ulusal Eylem Planı ile yetinmeyerek **tamamlayıcı eylem planları ve programları** üretmişlerdir. Bunlardan bazıları yerel düzeyle ilgilidir ve / ya da yerel düzeyde üretilmiştir. Ayrıca, birçok ülkede çok uzun yıllardır yerel düzeyde bu tür planlar benimsenmekte, uygulanmakta, bu sayede yerel düzeyde cinsler arası eşitlik yolunda önemli mesafeler kat edilmektedir. Üstelik, bu yerleşimlerden bazıları, Helsinki (Finlandiya) ve Stockholm (İsveç) gibi, dünyanın birçok yöresiyle ve bu arada

19 Altı BMOP deneme ilinde (İzmir, Trabzon, Van, Urfa, Nevşehir ve Kars) çalışmalara başlamadan önce yapılan kamuoyu yoklamalarının ayrıntılı sonuçları ve değerlendirmesi için bkz. “Kamuoyu Yoklamaları”, <http://www.bmkadinhaklari.org/unjp>. Söz konusu kamuoyu yoklamaları; Türkiye’de yerel düzeyde cinsiyet ayrımlı veri tabanlarının olmaması, alandaki araştırmaların da son derece sınırlı olması dikkate alındığında, ayrıca önemlidir.

20 Ayten Alkan, *Yerel Yönetimler ve Cinsiyet: Kadınların Kentte Görünmez Varlığı*, Dipnot, Ankara, 2005.

Türkiye ile karşılaştırıldığında, kadın erkek eşitliği alanında halihazırda gayet iyi noktalarda bulunan yerlerdir²¹.

Kaldı ki, Türkiye yerel yönetimlerinde, **yerel düzeyde cinsler arası eşitliğin yerleştirilmesi ve takibine yönelik kurumsal yapılanma ile mekanizmalar** da henüz oluşmuş değildir. Oysa, cinsiyet eşitsizlikleriyle farklılıklarına duyarlı bakış açısının ana politikalarla kurumsal yapılara yerleştirilmesi sürecini kolaylaştırmak, izlemek ve denetlemek üzere, birçok ülkede farklı adlarla ve statülerle de olsa yerel yönetimler nezdinde özel birimler oluşturulmuş ve/ya da uygun mekanizmalar geliştirilmiş durumdadır. Bu tür birim ve/ya da mekanizmaların var olması ve işlevlerini sürdürmesi, özellikle yerel örgütlenmeler, kadın örgütleri ve seçilmiş/atanmış yöneticiler arasında bağlantı ve ilişki sağlanması açısından önem taşır. Özellikle Avrupa Konseyi üyesi ülkelerin birçoğunda yerel düzeyde, farklı adlar ve konumlarda da olsa, Eşitlik Birimleri kurulmuştur:

- İzlanda ve Norveç'te, 1975 yılından bu yana Eşit Statü için Yerel Komiteler bulunmaktadır. İzlanda'da, başlangıçta, yasal bir zorunluluk bulunmamasına karşın bu yerel komitelerin sayısı hızla artmıştır. 1991'deki Eşit Statü Yasası, 500'den çok nüfuslu belediyelerde Eşit Statü Komitesi'nin kurulmasını zorunlu kılmıştır. Bu komiteler bir yandan kendi yerel topluluklarının eşitlik yönünde ilerleme kaydetmesini sağlamaya çalışırken, bir yandan da yerel meclislerle öteki yerel otoritelere danışmanlık yapar. Yine İzlanda'da kimi yerel yönetimler, özellikle yerel yönetim memurlarıyla yöneticilerinin bilgilendirilmesine odaklanan cinsler arası eşitlik eylem planlarına sahiptir.
- Norveç'te son yıllarda yapılan kimi çalışmalar, birkaç istisna dışında Yerel Eşitlik Komitelerinin marjinalleşme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Ne var ki bu eğilimi bir gerileme olarak değil, tam tersine bir ilerleme olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. Çünkü Norveç'te, bu tür ayrı birimler yerine, cinsler arası eşitlik ile ilgili konuları belediye meclislerinin ve karar alma forumlarının genel çerçevesiyle ve işleyişiyle bütünleştirme yönünde artan bir

21Yerel eşitlik eylem planlarının uygulamasına dair Avrupa'dan örnekler için bkz.: Nevin Şenol, *Kadın Dostu Kentler: Avrupa'dan Örnekler*; BMOP yayını. <http://www.bmkadinhaklari.org/unjp/web/gozlem.aspx?sayfaNo=188>

eğilim vardır. Bu gelişmeye koşut olarak, yerel komitelerin sayısı da giderek azalmaktadır.

- İsveç'te 1995'ten bu yana her *County* Yönetim Kurulu'nda bir cinsler arası eşitlik uzmanı bulunmak durumundadır. Bu uzman, ulusal eşitlik politikasının bölgesel düzeye yansıtılması ve çeşitli bölgesel politika alanlarıyla cinsler arası eşitlikçi bakış açısının bütünleştirilmesinden sorumludur. Yerel yönetimlerde de benzeri özel görevliler yerel topluluktaki eşitliği geliştirme işlevine sahiptir. Yine İsveç'te yerel düzeyde özel bir toplumsal cinsiyet etki değerlendirmesi yöntemiyle desteklenir. İsveç Yerel Yönetimler Birliği, yerel yönetim çalışmalarının toplumsal cinsiyete duyarlı bir bakış açısından çözümlenmesini kolaylaştırmak üzere "TKU Yöntemi" (temsil, kaynaklar, uygulama) geliştirmiştir. TKU çözümlenmesi, iktidarın ve gücün kadınlarla erkekler arasında nasıl dağıldığı, yapısal ve örgütsel çözümlerin oluşumuna cinsiyetin nasıl etki ettiği, çeşitli yerel yönetim etkinliklerinde toplumsal cinsiyetle ilgili ölçütlerin nasıl kurulduğu gibi soruların yanıtlanmasını olanaklı kılar.
- Almanya'da 1982'den bu yana kurulmakta olan Yerel Eşitlik Dairelerinin sayısı 2000'i geçmiştir.
- İsviçre'de kanton ve belediyelerde Eşitlik Daireleri vardır. Bu dairelerle Federal Eşitlik Dairesi sürekli iletişim içindedir.
- İngiltere yerel yönetimlerinin özellikle planlama bölümlerinde kadınların istemlerini duyurabilecekleri çeşitli kadın girişimleri bulunur. Çoğunlukla komite olarak işleyen bu girişimlerin sayısı 1987'de 47 iken, Norveç'teki deneyime benzer biçimde 1990'larda 18'e düşmüştür; çünkü bu komitelerin etkisiyle, planlama kararlarında cinsiyet boyutu zaten dikkate alınmaya başlamıştır. Ayrıca, bütün İngiliz yerel yönetimlerinin % 70'ten fazlası eşit fırsat önlemleri almış durumdadır.
- Yunanistan'da 1981'de iktidara gelen sosyalist hükümetin iradesiyle beş yıl gibi kısa bir sürede bütün yasal yapı eşitlik ilkesine katkıda bulunacak biçimde dönüştürülmüş ve Eşitlik Büroları yaygın olarak kurulmuştur. Bu bürolar, 20 büyük kadın örgütünün oluşturduğu ve

en küçük yerleşim birimlerine değin örgütlenmiş bulunan bir sivil eşgüdüm kuruluşuyla işbirliği içinde çalışır.

Türkiye yerel yönetimlerinde bu gibi kurumsal yapılanma ve mekanizmaların yaygın olarak oluşmamış olması, cinsler arası eşitliğin hayata geçirilip izlenmesi gibi özel bir amaca sahip yerel planların hazırlanmasını bir kez daha zorunlu kılmaktadır. BMOP çerçevesinde 6 deneme ilinde hayata geçirilmiş bulunan YEEP'ler, rahatlıkla bu doğrultuda sağlam bir ilk adım olarak nitelenebilir.

YEEP'lerin Hazırlanmasında Adımlar

1. Tarafların / Katılımcıların Belirlenmesi

Daha sonra BMOP İl Kadın Koordinasyon Kurulunu (YEOPKOM) oluşturacak tarafların temsilcilerinin, sürecin başından itibaren içerilmesinde büyük yarar vardır. Zira, ilgili tarafların temsilcileri yalnızca sürecin etkin katılımcıları değil, aynı zamanda temsil ettikleri kurum, kuruluş ve kesimlere sürecin çıktılarını taşıyacak olan “ajan”lar ve “kesim sorumluları” olacaklardır. Merkezi yönetimin taşra teşkilatından yetkililer, yerel yönetim birimlerinin yöneticileri, başta kadın örgütleri olmak üzere STK temsilcileri, üniversiteler, meslek kuruluşları, sendikalar, özel sektör temsilcileri bu çerçevede düşünülmelidir.

- İldeki kadın örgütleri,
- Valilik,
- Belediye,
- İl Özel İdaresi,
- Belediye Meclisi ile İl Genel Meclislerindeki, varsa kadın üyeler,
- Varsa kadın muhtarlar,
- Varsa KSGM İl birimi,
- Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü,
- İl Emniyet Müdürlüğü,
- Halk Eğitim Müdürlüğü,
- Sağlık Müdürlüğü,
- Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü,
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı,
- Milli Eğitim Müdürlüğü,
- İl Müftülüğü,
- Tarım İl Müdürlüğü,
- Ticaret ve Sanayi Odası,
- İl İnsan Hakları Kurulu,

- Baro ve varsa Kadın Hakları Komisyonu,
- Şehir Plancıları Odası ile Mimarlar Odası,
- Esnaf Odası,
- Sendikalar ve varsa Kadın Sekreterlikleri,
- Dolmuşcular Derneği ve/ya da Şoförler ve Otomobilciler Odası,
- Varsa Yerel Gündem 21 Meclisi ve Kadın Meclisi ya da Grubu,
- Varsa Üniversite (özellikle kadın sorunları alanında çalışan akademisyen, araştırma merkezi ya da anabilim dalları)
- İş-Kur İl Müdürlüğü,
- Yerel medya temsilcileri olabildiğince kapsanmaya çalışılmalıdır.

Bu kapsamda, 17/2006 sayılı Başbakanlık Genelgesi (RG. 26218) ile Temmuz 2006 tarihli İçişleri Bakanlığı (stratejik planlarda kadınlara öncelik verilmesine ilişkin) Genelgesi, rahatlıkla yasal dayanak olarak değerlendirilebilir.

ÖRNEK 1: Kars YEERKOM:

1. Kars Valiliği (Vali, Vali Yardımcısı)
2. Kars Belediyesi (Belediye Başkanı)
3. İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği (Genel sekreter, İl Özel İdaresi Müdür Yardımcısı veya İl Özel İdare Avukatı)
4. Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü (Müdür ya da Sosyal Hizmet Uzmanı)
5. İl Emniyet Müdürlüğü (Müdür, 3.Sınıf Emniyet Müdürü, Asayiş Şube Müdürü)
6. Halk Eğitim Müdürlüğü (Müdür)
7. Sağlık Müdürlüğü (Müdür ya da Şube Müdürü)
8. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü (Müdür)
9. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (Müdür, Uzman)
10. Rehberlik ve Araştırma Merkezi (Müdür, Rehber Öğretmen)
11. Milli Eğitim Müdürlüğü (Müdür, Şube Müdürü ya da AB Ofisinden bir sorumlu)
12. Mahalli İdareler Müdürü
13. İl Müftülüğü (Müftü, Şube Müdürü)
14. Tarım İl Müdürlüğü (Müdür veya Çiftçi Eğitim Şube Müdürü veya Proje Ofisi Temsilcisi)
15. Kars Kent Konseyi Kadın Komisyonu
16. KAMER

17. Türk Anneler Derneği
18. Eğitim-Sen kadın sekreteri
19. Muhtarlar Derneği
20. Kadın muhtarlardan iki temsilci
21. İl Genel Meclis kadın üyelerinden bir temsilci
22. Ticaret ve Sanayi Odası
23. Türk Kadınlar Birliği
24. İl Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubesi
25. Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Aile Danışma Merkezi görevlisi
26. Kars Belediyesi Beyaz Masa
27. Kars Kültürünü Tanıtma ve Kadın Girişimciler Derneği
28. Karanlı Girişimci Kadınlar Derneği
29. Kars Ticaret ve Sanayi Odası
30. İl İnsan Hakları Kurulu
31. Dolmuşcular Derneği
32. Şoförler ve Otomobilciler Odası
33. Muhtarlar Derneği
34. Kars Kadın Dayanışma Merkezi
35. Kafkas Üniversitesi Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezi
36. Kafkas Üniversitesi Rektörlüğü (Rektör ya da Rektör Yardımcısı)
37. İŞKUR İl Müdürü
38. Engelliler Turizm Kooperatifi
39. Valilik ve Belediye Eşitlik Birimi Temsilcileri

ÖRNEK 2: İzmir YEOPKOM

1. İzmir Valiliği
2. İzmir Büyükşehir Belediyesi
3. İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal İşler Daire Başkanlığı
4. İl Özel İdaresi
5. İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü
6. İl Emniyet Müdürlüğü
7. İl Milli Eğitim Müdürlüğü
8. İl Sağlık Müdürlüğü
9. Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKAM)

10. İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi kadın erkek eşitliği komisyonu temsilcileri
11. İl Genel Meclisi kadın erkek eşitliği komisyonu temsilcileri
12. Büyükşehir Belediyesi eşitlik birimi temsilcisi
13. Valilik eşitlik birimi temsilcisi
14. Kadın Haklarını Koruma Derneği İzmir Şubesi
15. İzmir Kadın Dayanışma Derneği
16. İzmir Kadın Kuruluşları Birliği
17. İzmir Kadın Platformu Temsilcileri

2. Ön Hazırlık Aşaması

Türkiye’de, gerek yerel yönetimlerde, gerek merkezî yönetimin taşra teşkilatında, gerekse de şehirlerde örgütlü karma STK’larda, meslek odalarında ve sendikalarda kadınların toplumsal cinsiyet gereksinimlerini hesaba katan, bir başka deyişle cinsiyet eşitsizliklerine duyarlı bir perspektiften çalışma, işbirliğine gitme, ortak bir program sürdürme geleneğinin güçlü bir biçimde var olduğunu söylemek kolay değildir. Öte yandan, yerel düzeyde örgütlü kadınların da diğer STK’larla, kamusal ve özel kesim birimleriyle işbirliği içinde yapılandırılmış bir program yürütme şansına şimdiye değin çok fazla sahip olmadığı biliniyor. Bir başka deyişle; ortak normlarını oluşturmuş, alışkanlıkların yerleşmiş olduğu, izlenecek süreç ve aşamaların kalıplaşmış olduğu bir alandan söz etmiyoruz.

Ayrıca, ilgili bütün taraflar için, yapılandırılmış bir programın (daha bilindik tabiriyle bir projenin, buradaki odağımız söz konusu olduğunda da YEER’lerin) ortaklaşa nasıl hazırlanıp yürütüleceği, izleneceği ve denetleneceğiyle ilgili olarak, daha “teknik” olarak nitelenebilecek birtakım eksikliklerden bahsedilebilir.

“Altyapı ihtiyacı” olarak tanımlayabileceğimiz bu eksikliklerin henüz programın başındayken tanımlanmasında ve bir “kapasite güçlendirme” çalışması çerçevesinde giderilmesinde büyük yarar vardır. Ön hazırlıkların sağlamca yapılması, programa daha yüksek bir iradeyle girilmesinin, süreç içinde daha az sorunla karşılaşılmasının, dolayısıyla motivasyonun azalması, morallerin bozulması gibi zaman içinde güçten düşürücü olabilecek risklerle daha az karşı karşıya kalınmasının da bir garantisi olacaktır. Bu çerçevede;

- Merkezî yönetimin beldedeki temsilcisinin (vali ya da kaymakam) yanı sıra ve belediye başkanının da katılacağı, ilgili bütün tarafların (bkz. 1'inci Adım) katılımının sağlanacağı geniş katılımlı toplantılar düzenlenmesi,
- “Kadın dostu yerel hizmetler”e yönelik kapasite geliştirme çalışmaları yapılması, valilik ya da kaymakamlık ve belediye başkanlığı bünyesinde görev yapan mümkünse gönüllü ve olabildiğince çok sayıda yetkilinin, cinsiyet eşitsizliklerine duyarlı bir perspektiften kamusal hizmet ve düzenlemelerin nasıl tasarlanabileceğiyle ilgili olarak hem bilgilendirileceği hem de deneyim paylaşımına zemin hazırlayacak eğitim programlarına ve atölye çalışmalarına katılımı,
- Valilik ya da kaymakamlık ve belediye bünyesinde görev yapan, YEEP’lerin geliştirilmesi, uygulanması ve izlenmesi sürecinde kilit pozisyonda olacak yetkililerin “Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi” almalarının sağlanması,
- Başta yerel kadın örgütleri temsilcileri olmak üzere, ilgili STK, meslek odası, sendika ve özel kesim temsilcilerinin, deneyim ve bakış açılarını paylaşmaları, kadın dostu şehirlerin oluşmasında kendi rol ve sorumluluklarına dair daha fazla bilgi ve farkındalığa sahip olmaları amacıyla, bu kesime yönelik kapasite geliştirme eğitimleri ve atölye çalışmaları düzenlenmesi,
- Yerel STK, meslek odası, sendika ve özel kesim temsilcilerinden, özellikle program boyunca kilit konumda olacakların, Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi almalarının sağlanması,
- İlgili bütün tarafların birbirleriyle kolaylıkla iletişim kurabilmelerine, bilgi paylaşabilmelerine ve gerekli olduğunda birlikte hareket etmelerine olanak tanımak amacıyla bir iletişim ağının oluşturulması,
- Yerel kadın örgütlerinin ekipman açısından da desteklenmesi, bu aşamada yapılmasında büyük yarar olan hazırlıklardan bazılarıdır.

Bunların yapılabilmesi için destek sağlayabilecek bir “eğitici havuzu”nun Türkiye’de oluşmuş olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

BMOP çerçevesinde 6 deneme ilinde atölye ve eğitimleri düzenleyip yürütmüş bulunan eğitici grup ile destek grubu²², Ka-Der tarafından türlü programlar çerçevesinde destek alınan eğitici, aktivist ve akademisyenler, STGM (Sivil Toplum Geliştirme Merkezi), varsa ilgili şehirdeki üniversitenin alanda çalışan akademisyenleri ve kuşkusuz 6 deneme ilindeki programların etkin katılımcıları, bu aşamada desteğine başvurulabilecek kesimlerdir.

Söz konusu kapasite güçlendirme çalışmaları, aslında, YEEP'lerin temelini oluşturacak sorun ve çözüm önerilerinin, bir başka deyişle "taslak eylem planlarının" da ortaya çıkmaya başladığı aşamadır. Bu gibi toplantı, eğitim programı, atölye çalışması gibi kapasite güçlendirme etkinliklerinin ciddiyetle düzenlenip yürütüldüğü durumlarda, henüz ön hazırlık aşamasındayken bile kayda değer mesafeler katedilebildiğini, 6 deneme ilindeki çalışmalar göstermiştir: Atölye çalışmaları sırasında ortaya atılan görüşlerden, getirilen önerilerden azımsanmayacak bir bölümü sonradan projelere dönüşmüş ve uygulanmaya başlanmıştır. Yine yerel kadın örgütleri arasındaki işbirliğinin ve ortak gündemin temellerinin de bu aşamada kurulmaya başladığı söylenebilir.

Bu gibi çalışmaların nasıl tasarlanabileceği, nasıl yönetilip kolaylaştırılabileceği, süreç içinde ortaya çıkabilecek sorunlardan bazıları, o sorunların nasıl üstesinden gelinebileceği, öngörülmesi gereken hususların neler olabileceği, çalışmadan elde edilebilecek "görünür" ve "görünmeyen" çıktılarının neler olabileceği, atölye ya da eğitim gibi kapasite güçlendirme çalışmalarını takiben raporlama faaliyetinin nasıl yürütülebileceği, bu çalışmalardan aynı zamanda YEEP'lerin temelini oluşturacak taslak ve alternatif programların çıkmasının nasıl sağlanabileceği, beldeler arasında birçok bakımdan nasıl derin farklılıklar bulunabileceği, dolayısıyla "öykünme"den öte, her beldenin diğer deneyimlerden de yararlanmak suretiyle kendi özgün planını, modelini ve yol haritasını üretmesi gerektiği, seçilmiş ve atanmış yerel kamu yöneticileriyle ka-

22 YEEP Hazırlık Çalışmalarının ilk bölümünü BMOP Program Yöneticisi Nevin Şenol, BMOP İdari ve Mali İşler Sorumlusu Serhan Alemdar ve Danışmanlar Yıldız Tokman (Şehir Plancısı), Dr. Deniz Altay Başkan (Bilkent Öğretim Görevlisi) birlikte yürütmüştür. 26 Aralık 2006 tarihinde Ankara'da yapılan ilk atölye çalışmasından sonra illerde yerel ortaklarla bir dizi çalışma yerel koordinatörlerin Semra Ulusoy (İzmir), Sibel Alp Argunhan (Kars), Huriye Karabacak (Nevşehir), Tülay Yılmaz (Şanlıurfa), Sinem Mısırlıoğlu (Trabzon) ve Ayşe Sargın (Van) kolaylaştırıcılığı ile yürütülmüş ve YEEP'ler hazırlanmıştır. YEEP'ler cinsler arası eşitsizlikleri tespit eden ve bunlara yerel çözüm öneren belgelerdir.

dın örgütlerinin konuya yaklaşımlarının, sorun tanımlarının ve çözüm önerilerinin nerelerde ortaklaşp nerelerde ayrıldığını, 6 deneme ilinde yürütölmüş çalışmalar örneğinde görmek için, *bakınız Ek 1 ve Ek 2.*

3. Yerel Özgöl Koşullarla Sorunların Tanımlanması

Bu aşama, ön hazırlık aşamasının bir tür devamı olarak düşünölebilir ve ön hazırlık aşaması yukarıda önerilen çerçevede yürütöldüyse, bu aşama için halihazırda önemli bir mesafe katedilmiş olması da kuvvetle muhtemeldir. Bununla beraber, YEEP'lerin geliştirilmesinde söz konusu yerleşim için,

- cinsler açısından ayrıştırılmış nicel ve nitel veriler,
- beldede cinsiyet ilişkilerinin dinamikleriyle dönüşüm potansiyelleri,
- cinsiyete dayalı temel sorunlarla çözüm perspektiflerinin tanımlanması

çok önemlidir. Türkiye'de cinsiyetler açısından ayrıştırılmış istatistiki veriler kadar, akademik araştırmaları da içerecek biçimde yerel özgöl bilgi kaynakları çok kısıtlıdır. Dolayısıyla bu aşama ek bir çaba gerektirebilir. Büyük yerleşimlerde, öncelikli olarak yerleşimin bir kesiminden başlayarak (Büyükşehirin bir ilçesi ya da şehrin bir mahallesi gibi) aşamalı yol almak, öncelikli olarak "yakın bir model" oluşturmak, birdenbire çok büyük bir işe kalkışmanın getirebileceği yoğun yük ve moral bozukluğundan kaçınmak için önerilebilir.

Bu aşamadaki amacı gerçekleştirmek için, 6 deneme ilinde, program hedefleri ve ihtiyaçlarının belirlenmesine yardımcı olma amacıyla **kamuoyu yoklaması** yapılmıştır. Belediye Kanunu'nun 15. Maddesi, "Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşöncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir," hükmüne yer verirken, İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7. maddesi de benzeri biçimde, "İl özel idaresi, hizmetleri ile ilgili olarak, halkın görüş ve düşöncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir," demektedir. Yerel yönetimlerin, kadınların yerel gereksinimlerine yönelik sınırlı sayıdaki mevcut araştırmalardan yararlanmalarının yanı sıra, üniversitelerle ve kadın örgütleriyle işbirliği içinde, özellikle toplum merkezleri gibi "**kadın mekânları**"nda

araştırmalar yürütmeleri ve/veya söz konusu merkezlerde açığa çıkan gereksinimleri merkezlerin yöneticilerinden öğrenip dikkate almaları; kamuoyu yoklama ve araştırmalarında geleneksel “hane reisi” ile görüşme yöntemiyle yetinmemeleri, hizmetlerin adil sunumunda da niteliksel bir fark yaratacaktır.

Bu gibi araştırmalar, zorunlu olarak, yerel yönetime ek mali yük getirecek nitelikte değildir. Kadınların gereksinimleri ve katılım olanaklarını dikkate alacak uygulamalar ek kaynak gerektirmekten çok, varolan kaynakların nasıl kullanıldığıyla ilgilidir. Sözgelimi, kadınların yoğun olarak kullandığı **toplum merkezlerine sistematik ziyaretler** ya da **mahallelerde belli zaman aralıklarıyla kadınlarla toplantı düzenlenmesi** “ek mali kaynak”la değil, “tarz”la ilgilidir. “Mahalleye gitmek” ya da “mahalleliye kulak vermek” dendiğinde, “mahalle kahvelerini ziyaret etme”nin anlaşılmasından vazgeçmek bile, “kimin ihtiyaçlarından haberdar olunduğu”na dair çok Şeyi değiştirebilir.²³

Kamuoyu yoklamalarının nasıl işlevselleştirilip değerlendirilebileceği ve bu değerlendirilme neticesinde ne gibi öneriler geliştirilebileceğiyle ilgili bir örnek için ***bakınız Ek 3.***

Diğer taraftan, belediye başta olmak üzere, yerel yönetimlerin yanı sıra merkezi yönetimin taşra teşkilatı birimlerinin, **“verdikleri hizmetler ve yürüttükleri faaliyetler hakkında belde sakinlerini bilgilendirme”** sorumluluklarını, bu sorumluluk bağlamında takındıkları tutumu, izledikleri yöntemleri yeniden gözden geçirmeleri ve kadınların zgl kısıtlılıklarını da dikkate almaları önemlidir. Bilindiği üzere, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun **“hemşehri hukuku”** başlıklı 13. Maddesi, herkesin ikamet ettiği beldenin hemşehrisi olduğunu ifade edip “hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları”nı güvence altına alır. Ne var ki, bu erevrede kullanılan bilgilendirme araçları, çoğunlukla, kadınların genel olarak kamu kurumlarıyla, özel olarak belediyelerle ilişkiye gemelerindeki sınırlılıklar dik-

23 Kadınların yerel sorun ve gereksinimlerini saptamaya dair kullanılabilir bazı alternatif yöntemler için bkz.: Ayten Alkan, *Belediye Kadınlara da Hizmet Eder: Kadın dostu belediye hizmetleri –neden, nasıl*, Ka-Der Ankara YSG, 2006.
www.marjinal.com.tr/download/kader_kitaplar/belediyekadinlarada.pdf

kate alınarak geliştirilmiş ya da gözden geçirilmiş araçlar değildir. Bu, kadınların, hem de kendilerine yönelik olarak geliştirilmiş bazı hizmetlerden, haberdar olmadıkları için yararlanamamalarına yol açmaktadır. Son yıllarda uygulamaya geçirilen e-devlet ya da Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde yapılan düzenlemeler de, hem elektronik teknoloji bilgisi hem de asgari düzeyde yasa okur-yazarlığı gerektirdiğinden, kadınların çok büyük bir bölümü için erişilebilir değildir. Dolayısıyla, bu nokta ve “bilgilenme gereksinimi”, genel olarak yerel hizmet ve faaliyetler alanında, özel olarak da YEEP’lerin geliştirilip uygulamaya geçirilmesi aşamalarında bilhassa akıllarda tutulmalıdır.

4. Yerel Eşitlik Eylem Planlarının Hazırlanarak Son Halinin Verilmesi

“Kadın Dostu Kentler” programının hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik en önemli araçlardan biri olan Yerel Eşitlik Eylem Planının (YEPP) amacı; beldede kadın erkek eşitliğini gerçekleştirmeye, cinsler arası eşitlikçi bakış açısını, yerinden yönetim ve yerel siyaset anlayışına yerleştirmeye yönelik olarak, kadınların, yerel karar alma süreçlerine ve karar mekanizmalarına katılımını artırıcı, kadınların gündelik yaşam koşullarını iyileştirici yerel plan, program ve politika stratejilerini belirlemek, bu stratejilerin uygulanmasını sağlayacak yerel hizmet önerileri geliştirmek, bunun yanında yapılacak ve yapılmakta olan çalışmaların sürekliliği ve eşgüdümünü sağlamaktır.

YEPP’ler, başta yerel kadın örgütleri olmak üzere, valilik, il özel idareleri, belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve özel kesimin katkılarıyla son şeklini almalıdır. YEPP’lerin gerçekleşmesi, programın uygulandığı beldelerde taraflarca sahiplenilmesi, yerel yöneticiler ve kadın örgütleri ilişkilerinin geliştirilmesi, planın uygulanmasında şeffaflığın, kalıcılığın ve sürdürülebilirliğin sağlanmasına bağlıdır.

Programın hedefine ulaşabilmesi için bağımsız kadın örgütleri, öncelikle desteklenmesi gereken gruplardır. Nitekim, toplumsal ve yasal fırsatlardan tarihsel olarak eşit bir biçimde yararlanamayan kadınların durumu kadın örgütlerine de yansımaktadır. Bu anlamda, bütün taraflar içinde kadın örgütlerinin “söz”ü öncelikli ve ağırlıklı olmalıdır.

Yukarıda tanımlanan 1-4’üncü adımlar gerektiği gibi katedildiyse, bu

aşamada ortaya çıkıp son halini alması beklenen planın iskeleti (örneğin toplantı ve atölye çalışmalarında sağlanmış olan öncelikli/ağırlıklı sorunlar ve kamusal çözüm önerileri) ve kimi bileşenleri (örneğin atölye çalışmaları sırasında ortaya çıkan proje önerileri), aslında büyük ölçüde ortaya çıkmış olmalıdır. Bu aşamada yapılması gereken; bu aşamaya değin ortaya çıkmış bulunan dağınık önerileri, yaklaşımları, sorunları, çözüm önerilerini, projeleri, bilhassa 4'üncü aşamadaki çalışmalardan elde edilmiş veri ve bilgi tabanını gözden geçirmek, tutarlılaştırarak sistemleştirmek, aşamalandırmak, sınıflandırmak, sorumluluk ve görevleri, kaynakları ve kısıtları tanımlamak ve zaman çizelgesine bağlamaktır.

Daha önce girilmemiş ya da ancak kısmen girilmiş bir alanda hareket ediyor olmanın getirebileceği dağınıklık ve işlevselleştirememe risklerinden kaçınmak, çalışma grupları için de bir yol haritası sağlamak üzere, ihtiyaç duyulması durumunda, 6 deneme ilinin YEEP'lerinin hazırlanması sürecinde yol gösterici olmuş olan belli kategorilerden yararlanılabilir:

1. Yerel Karar Mekanizmalarına Katılım
2. Kentsel Hizmetler
3. Kadına Yönelik Şiddet
4. Ekonomik Güçlenme ve Çalışma Hayatı
5. Eğitim ve Sağlık Hizmetleri
6. Göç ve Yoksulluk
7. Zihniyet Değişikliği ve Farkındalık Yaratma

Bu kategorilerin alt-bileşenleri, bir başka deyişle altlarında yer alan ayrıntılar içinde, yerleşimler arasında farklılaşan kadar (örneğin farklı yerleşimlerde kadına yönelik şiddetin nasıl farklı biçim ve nitelikler kazanabildiği), ortaklaşan ya da büyük ölçüde benzeşen unsurlar da bulunacaktır. Ortaklaşan unsurlar, her bir yerleşim için, derecesi değişse de aynı yapılaşmış nitelikleri gösteren genelleştirilebilir sorunlar olarak tanımlanabilir. Bu sorunlar, yerel düzeyde alınacak önlemlerin, kurulacak mekanizmaların ötesinde / yanı sıra, kapsamlı ulusal düzenleme ve politikaları da zorunlu kılmaktadır.

Örneğin, “Yerel Karar Mekanizmalarına Katılım” kategorisi altında, “seçilmiş yerel organlarda temsil” söz konusu olduğunda, kadınların, küçük yerleşimlere özgü cemaat benzeri toplumsal ilişkilerin ürettiği

geleneksel ataerkil denetim ve baskıdan sıyrılma imkânlarının görece geniş olduğu bazı yerleşimlerde (örneğin deneme illerinden İzmir) niceliksel olarak bir miktar daha iyi bir tablo ortaya çıksa da, kadınların çok düşük oranlarda temsili bütün yerleşimlere hakim rengi veren temel bir sorundur. Bu tablo, **kadınların eksik temsili sorununa yol açan özgül yerel nedenlerin saptanması, bunlarla mücadele ve yerleşimdeki eksik temsili telafi edecek önlemlerle mekanizmalar kadar, ulusal ölçekte yasal ve politik önlemler alma gereğinin de kaçınılmaz olduğunu ortaya koyar.** Türkiye’de kadın örgütlerinin ortaklaşa hazırlayıp defalarca gündeme getirdikleri Anayasa, Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarında değişiklik paketlerinde, birçok ülkedeki ilerici deneyim ve düzenlemelere koşut önlemler öngörülmüştür. Başka düzenlemelerin yanı sıra, doğrudan doğruya yerel düzeyle ilgili olarak, Anayasa’nın 127. maddesinin 1. fıkrasında yapılacak değişikliklerle yerel yönetimlerin “cinsler arası eşit temsil ve katılımcılık esaslarına uygun olarak” oluşturulması önerisi de bu önlemler arasında savunulagelmıştır. Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarında değişikliklerle ilgili önerilerdeyse, alınması gerekli önlemlerin başında, her bir cinsiyetin en az % 30 oranında temsil ve katılımının yasayla zorunlu kılınması gelmektedir.

Fakat bir yandan da, burada, yani YEER’ler çerçevesinde önemli olan, yerel temsil yapıları daha eşitlikçi bir niteliğe ulaşana değin, kadın sorunlarının ve gereksinimlerinin yerel karar mekanizmalarına taşınmasını sağlamak için telafi edici çeşitli mekanizma, yol ve yöntemlerin öngörülmesidir. Zira yerel düzeyde ve yerel siyaset çerçevesinde yapılabilecek olan, tanımlanmış sorunun (bu örnekte kadınların yetersiz temsili) görülmüş, kabul edilmiş, tanımlanmış olması ve yerel düzeyin sunduğu imkânlarla bu sorunun tamamen giderilemeye de nasıl telafi edilebileceğine odaklanmaktır. **Yerel kadın örgütlerinin yerel meclisleri izlemesinin ve yerel ihtisas komisyonlarına katılımının sağlanması, kent konseylerine katılım ve kadın meclislerinin oluşturulması, yerel stratejik planların hazırlık ve uygulama süreçlerine kadın örgütlerinin katılımının sağlanması** söz konusu mekanizma, yol ve yöntemler arasındadır ve 6 deneme ilinin YEER’lerinde de öngörülmüştür.

YEER’lerin ve bunun ilk adımı olarak yerel özgül koşullarla sorunların tanımlanmasının önemi, aslolarak, yerleşimler arasında farklılaşan unsurlarda ortaya çıkar. Nitekim, YEER’lerin bir anlamda amacı, genel

geçer bir cinsler arası eşitlik politikasının görmekte yetersiz kaldığı özgün bağlamları açığa çıkarmak, bu “aydınlatma”nın gösterdikleri doğrultusunda **gerçekçi ve uygulanabilir somut politikalar geliştirmektir.**

Hizmetlerde ve yönetimde yerelleşme gereksinimi, kadın nüfusun yaşam koşulları dikkate alındığında daha köklü bir anlam ifade etmektedir. Zira, kadınların çoğunluğunun başlıca yaşam çevresinin mahalle olduğu bilinmektedir. Özellikle çeperdeki ve yoksul mahallelere değin taşınmamış hizmet ve yönetime katılım olanakları, kadınların temel kentli haklarından da yoksun kalacakları anlamına gelir. Bu saptama, yerinde bir tespitle bütün YEEP’lerde vurgulanmaktadır. Sorun ve gereksinimlerin tanımlanması kadar yerel eylem programlarının yerelleşmesi tam da bu noktada daha da karmaşıklaşmakta, daha da ayrıntılanma gereği ortaya çıkmaktadır. Deneme illerinden biri olan Kars’ın YEEP’inde belirtildiği gibi, **“yerelin de yerelinde özelleşen bu sorunlar ve dolayısıyla çözüm önerileri mahalle ölçeğinde vurgulanmalı ve yine genel çözümler yerine sadece soruna odaklı çözümler üretilmelidir.”** Böyle kapsamlı bir perspektiften, salt yerleşimler arasında değil, bir yerleşim içinde de sorunlarla gereksinimlerin farklılaşacağı açıktır. Yerleşimler arasındaki farklılaşma dikkate alındığında, nüfus, coğrafi büyüklük ve göç alma derecesi başlıca belirleyenler olarak öne çıkar. Bu çerçevede, YEEP’lerin kendi içinde farklılaşma ve ayrıntılanma dereceleri de, sözgelimi, 328 mahalleden oluşan İzmir’le 22 mahalleden oluşan Kars için başka türlü olacaktır. Dolayısıyla, YEEP’lerin uygulanma süreleri ve aşamalandırılma dereceleri de yerleşimler arasında farklılaştırılabilir.

YEEP’lerde olabildiğince **özgüleştirilmiş sorun ve gereksinim tanımlarına koşut olarak sorunların nasıl çözüleceği ve gereksinimlerin nasıl karşılanabileceğine dair çözüm önerilerine yer verilmeli, bu önerilerin yaşama geçmesine elverişli mekanizmalar ile gerçekleştirmeden sorumlu birim, kurum ve kuruluşlar da tanımlanmalıdır.**

Birçok durumda aynı ya da benzer gibi görünen, dahası öyle de olan sorunların aşamalı olarak çözülmesi, gereksinimlerin karşılanması süreçleri yerel koşullara göre farklılık gösterir. YEEP’lerin önemi bir kez de burada ortaya çıkar. Örneğin; sosyalleşme, rekreasyon, güvenli ve erişilebilir ortak kamusal mekânlar her yerde bir gereksinimdir. Bunun-

la birlikte, örneğin Kars'ta çok uzun geçen kış mevsiminin dikkate alınıp değerlendirilmesi, yerel çözüm önerisini de beraberinde getirmiştir: “Kapalı parklar”. Bu parklar, açık parkların üstü ve kenarları kapatılmış hali olarak tasavvur edilmiş, iç dizaynının açık parklar gibi yeşil olması, çocuklar için oyun araçlarıyla donatılması ve kadınların da eğlenebileceği, dinlenebileceği, arkadaşlarıyla zaman geçirebileceği yerler olması öngörülmüştür. Görüldüğü gibi, yalnızca sıradan yerel koşulların gözden kaçırılmaması, ihmal edilmemesi bile, maliyette hiçbir fark yaratmayacak ama gereksinim karşılama potansiyeli çok daha güçlü olacak gayet özgün, yaratıcı ve gerçekçi çözümlerin kapısını aralamaktadır.

Önemli olan bir nokta da, YEEP'in hayata geçirilmesi ve devamında izlenmesine yardımcı olmak üzere bir “**uygulama denetim cetveli**” belirlenmesidir. 6 deneme içinde hazırlanan YEEP'lerde buna “**mantıksal çerçeve**” adı verilmiş ve aşağıdaki bileşenler etrafında geliştirilmiştir:

1. Stratejik Önlemler / Politikalar (her sorun alanına yönelik)
2. Faaliyetler (her stratejik önleme yönelik)
3. Çıktı Göstergeleri (her faaliyete yönelik)
4. Sorumlu / İlgili Kurum ve Kuruluşlar (her faaliyete yönelik)
5. Gerçekleştirilen ya da Süren Başarılı Projeler
6. Öncelikli Projeler (2 yıl içinde gerçekleştirilecek)
7. Zaman Çizelgesi (her faaliyete yönelik)
8. Öneriler

Örnek YEEP Stratejik Önlemler / Politikalar seti (1.) için ***bakınız Ek 4.***

Gerçekleştirilen ya da Süren Başarılı Projelerin (5.) örnek bir dökümü için ***bakınız Ek 5.***

Öncelikli Projelerin Saptanıp Hazırlanmasına (6.) bir örnek için ***bakınız Ek 6.***

KURUMSALLAŞMAYA DOĞRU

İnsan hakları ve kadın erkek eşitliği bağlamında, Türkiye'nin taraf olduğu CEDAW (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi), AB uyum yasaları, Avrupa Kadın Erkek Eşitliği Şartı ve benzeri düzenlemeler ile kentli hakları bağlamında Avrupa Kentsel Şartında yer alan uluslararası hukukun temel ilkelerinin yerel bilgi ve

özgüllükler temelinde süzülmesi olarak da okunabilecek YEEP'lerin gerçekleşmesi, ilgili yerleşimlerde taraflarca sahiplenilmesi, yerel yöneticiler kadın örgütleri ve örgütsüz kadınlar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, planın uygulanmasında açıklığın, demokratik yöntemlerin ve kalıcılığın sağlanmasına bağlıdır.

YEEP'lerde birbirini tamamlayan önlemlerin hayata geçirilmesi, öngörülen etkinlikler arasındaki nedensellik ilişkileri ve olası etkileşimleri değerlendiren bütünsel bir yaklaşım benimsenmesine, bu bağlamda, özellikle uygulamada, tüm taraflar arası işbirliğinin sağlanmasına özen gösterilmelidir.

Kuşkusuz cinsler arası eşitsizlik sorunları sadece kadınları ilgilendiren bir sorun olmayıp toplumsal bir sorundur. Yerel düzeyde bu sorunların çözümünde yerel yönetimler ve merkezi yönetimin yerel temsilcileri büyük bir sorumluluğa sahip olmakla birlikte, eşitsizlik ve adaletsizliklerin bugünden yarına giderilmesi de gerçekçi bir beklenti değildir. Sürecin kalıcılaşması ise çok büyük ölçüde siyasal kabul ve kararlılıkla ilişkilidir. Unutulmamalıdır ki, yalnızca kadınların değil erkeklerin ve yerel halkın da cinsler arası eşitlikten ve yararlar, görevler ile sorumlulukların cinslere eşit dağılımından kazanacağı çok şey vardır.

Bugüne değin yerel düzeyde cinsler arası eşitsizliğin hafifletilmesi, kadınların güçlendirilmesi, türlü haklarının yaşama geçirilip geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen birçok girişim ve etkinlik önemli bir birikim ve deneyim sağlamış olmakla birlikte yaygınlık, geniş kapsamlılık, koordinasyon, süreklilik ve kurumsallaşma sağlanabildiğini söylemek olanaklı değildir. Dolayısıyla, YEEP çerçevesinde gerçekleştirilen etkinliklerin izlenmesi, sunulan hizmetlerin yararlanıcılar üzerindeki etkisi, etkinliği, sahiplenilmesi, uygunluğu bağlamında değerlendirilmesi, uygulamaların, değerlendirmeler ışığında gözden geçirilmesi, bütün bunlar için de uygun mekanizma ve yapılanmaların oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

1. Hizmet Sunum Modeli (HSM) Çerçevesi

Yukarıda sayılanları sağlamanın birinci aracı olarak, **Hizmet Sunum Modeli (HSM) Çerçevesi**'nin **Yerel Eşitlik Eylem Planı Komitesi (YEEPKOM)** ve **YEEP Mantıksal Çerçevesi/İzleme** bileşenleri tasarlanmıştır.

YEEP'leri hayata geçirecek YEEPKOM'ların Vali, Vali Yardımcısı ya da Belediye Başkanı başkanlığında; İl Özel İdaresi, Belediyenin ilgili birimleri (sosyal işler, stratejik planlama gibi), İl Sosyal Hizmetler, Emniyet, Milli Eğitim, Sağlık, Planlama ve Koordinasyon Müdürlükleri, Halk Eğitim Merkezi, Mahalli İdareler Müdürlüğü, yöredeki üniversitelerin ilgili birimleri, Sanayi Odası, Ticaret Odası gibi bütün ilgili kuruluşlar ve kadın örgütleri temsilcilerinden oluşması öngörülmektedir.

YEEPKOM'un genel sorumluluk ve koordinasyonunda YEEP'lerin gerçekleştirilmesi ve izlenmesine yardımcı olacak rehber niteliği taşıyan YEEP Mantıksal Çerçevesi ise (i) her sorun alanına yönelik olmak üzere Stratejik Önlemler / Politikalar, (ii) her stratejik önleme yönelik olmak üzere Faaliyetler, (iii) her faaliyete yönelik olmak üzere Çıktılar, (iv) her faaliyete yönelik olmak üzere Çıktı Göstergeleri, (v) her faaliyete yönelik olmak üzere Sorumlu / İlgili Kurum ve Kuruluşlar, (vi) her faaliyete yönelik olmak üzere Zaman Çizelgesi ve (vii) Varsayımlar/ Yorumlar'dan oluşacaktır.

Örnek Hizmet Sunum Modeli (HSM) Çerçevesi için ***bakınız Ek 7.***

Mantıksal Çerçevenin nasıl bir işlevselleştirme sağlayacağını görmek üzere ***bakınız Ek 8.***

2. Yerel Kurumsal Yapılanma ve Önlemler

YEEP'lerin uygulanmasında bazı örgütsel / kurumsal düzenlemeler hem kolaylaştırıcı olacak hem de "eşitlikçi bakış açısının kurumsal yapılarla bütünleştirilmesi"nin önünü açacak, bir başka deyişle kurumsallaşmayı olanaklı kılacaktır.

Cinsiyet eşitsizlikleriyle farklılıklarına duyarlı bakış açısının ana

politikalarla kurumsal yapılara yerleştirilmesi sürecini kolaylaştırmak, izlemek ve denetlemek üzere, birçok ülkede farklı adlarla ve statülerle de olsa yerel yönetimler nezdinde özel birimler oluşturulmuş ve/ya da uygun mekanizmalar geliştirilmiş durumdadır. Bu tür birim ve/ya da mekanizmaların var olması ve işlevlerini sürdürmesi, özellikle yerel örgütlenmeler, kadın örgütleri ve seçilmiş/atanmış yöneticiler arasında bağlantı ve ilişki sağlanması açısından önem taşır.

Türkiye yerel yönetimlerinde özel olarak kadın erkek eşitliği politikalarına, yerel hizmetlerin kadınların gereksinim ve sorunları dikkate alınarak gözden geçirilmesine ve yerel yönetimle ilişkiye geçen kadınların yönlendirilmesine hizmet edecek bir birimin (ya da başlangıç için bir uzmanın) bulunması bugüne değin sağlanmış değildi. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinde DİKASUM (Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi) ya da 2009’da Bursa Nilüfer Belediyesinde kurulan Eşitlik Birimi gibi kimi istisnai örnekler vardı. Bununla birlikte, mevzuat bu tür birimlerin yaygın olarak oluşturulması ya da konuyla ilgili uzmanların görevlendirilmesinin önünde engel de değildir. Belediye Kanunu Md.18 (Meclisin görev ve yetkileri) (1) bendi; Md. 48 (Belediye teşkilatı), 2’inci paragraf; Md. 49 (Norm kadro ve personel istihdamı); Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Md. 21 (Büyükşehir belediyesi teşkilâtı) çerçevesinde bu tür birimler oluşturulabilir, uzmanlar görevlendirilebilir.

Yine bugüne değin varolmayan bir uygulama getirilerek, belediye meclislerinde oluşturulan uzmanlık komisyonları arasında, Belediye Kanunu Md. 24. (İhtisas Komisyonları) 1 ve 2’nci paragraflar; Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Md 15. (İhtisas Komisyonları) 1 ve 2’nci paragraflar hükümleri çerçevesinde, **“kadın için destek politikaları komisyonu”** ya da **“cinsler arası eşitlik komisyonu”** adı altında konuyla ilgili bir “izleme-değerlendirme-politika üretme” komisyonu pekala oluşturulabilir.

Benzer biçimde, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Md. 20 (Danışmanlar), ilk paragraf çerçevesinde **büyükşehir belediye başkanının danışmanları arasında, konuyla ilgili bir uzmanın** görevlendirilmesi de büyük yararlar sağlayacaktır.

Bunlar dışında,

- Kamu kurum ve kuruluşları ile üniversite ve kadın örgütleri temsilcilerinden oluşacak, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik tüm faaliyetlerin yönlendirilmesi, koordinasyonu ve yaşama geçirilmesiyle izlenmesini sağlayacak İl (duruma göre, Kent/İlçe/Belde) **Eşitlik Koordinasyon Kurulunun** kurulması;
- Bu kurula bağlı olarak, **eğitim, şiddet ve benzeri alanlarda izleme birimlerinin** (ya da çalışma grupları) oluşumu;
- Kadınların yerel hizmetlere erişimini kolaylaştırmak ve kadın çalışmalarının koordinasyonunu sağlamak üzere **belediye ve valilikte görevlendirme yapılması**,
- Valilik ve belediye dâhil tüm kamu kurumlarında ‘**Kadın Birimi**’ nin kurulması,
- **İl İnsan Hakları Kurullarında kadın örgütlerinin temsilcilerinin** bulunmasının sağlanması;
- **Kent Konseyinin** cinsler arası eşitlikçi ilkelere uygun bir biçimde oluşturulması,
- Yerel kamu kuruluşlarının (belediye başta olmak üzere) yerel toplumun farklı kesimlerine (erkekler, mahalle muhtarları, şoförler, ve benzeri) ve kanaat önderlerine (imamlar gibi) yönelik **cinsler arası eşitlik farkındalık ve duyarlılık eğitimlerinin sistemleştirilmesi**;
- Yerel toplum kanadında **yerel meclisleri izleme mekanizmalarının** oluşturulması; gibi kurumsal yapılanma ve önlemler hep bu bağlamda düşünülebilir.

Kuşkusuz, YEER’lerin hayata geçirilmesi ve izlenmesi için kurumsallaşma çerçevesinde belki de en önemli adım, **YEER’lerin bağlayıcılık kazanması**, bu anlamda yerel yönetimler nezdinde formel anlamda da kabul görmesidir. 6 deneme ilinde bu konuda büyük bir başarı sağlanmış, il genel meclisi ve belediye meclislerinde YEER’ler onaylanmıştır.

6 deneme ilindeki başka örnek faaliyetlerle girişimlerin yanı sıra, bu çerçevede değerlendirilebilecek kazanım ve kurumsal yapılanmaların, Ekim 2009 itibarıyla tamamı için **bakınız Ek 9**.

3. Yasal ve Yerel-Üstü Düzenlemeler

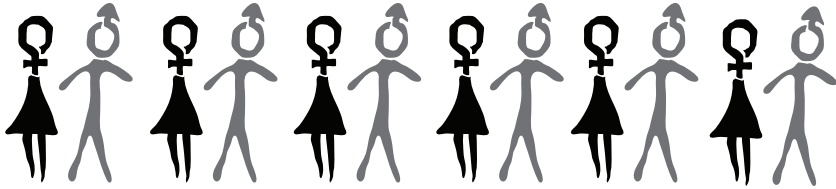
Önceki bölümlerde de yer yer belirtildiği üzere, cinsler arası eşitlikçi uygulamaların hayata geçirilmesi ve kurumsallaşması, yalnızca yerel düzeyde alınacak önlemlere bağlı değildir. Yerel Eşitlik Eylem Planı uygulamalarının güçlenmesi için bazı yasal ve yönetsel düzenlemeler / önlemler gereklidir. Bunlar arasında;

- **2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi**'nin uygulanmasını sağlamak için bir **izleme ve denetleme sisteminin** kurulması,
- Belediye ve İl Özel İdaresi **stratejik planlarında** “Kadın” ya da “Cinsler arası Eşitlik” başlığı açılması ve buna uygun **yeni bütçe kalemleri** oluşturulması,
- Benzeri biçimde, diğer kamu kurumlarının da bütçesinde, kadınlara yönelik hizmetler ve cinsler arası eşitlik için alınacak önlemler için, yeni bütçe kalemleri oluşturulması,
- Valiliklerde kurulacak “**Kadın-Erkek Eşitliği Birimleri**”nin kadro, bütçe ve işleyişlerinin **yasal bir zemine** oturtulması,
- Yerel meclislerde kurulan kadın-erkek eşitliği komisyonlarına ‘**zorunlu komisyon**’ statüsünün kazandırılması,
- Yerel Eşitlik Eylem Planı **İl Koordinasyon Kurullarına/ Komitelerine yasal statü** kazandırılması,
- 6 deneme ilinde oluşturulmuş bulunan BMOP İl Koordinasyon Kurulları/Komitelerinin tüm illerde kurulması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için **İl İnsan Hakları Kurullarının altında idari ve mali özerkliğe sahip bir yapıya dönüştürülmesi**,
- **Siyasi partilerin** aday kadınlardan ücret talep etmemesi ve siyasi partilerin karar organlarında ve delegelik seçimlerinde kadınlara kota uygulanması,
- **İlköğretim ve orta öğretim kurumlarında** ders programlarına toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının insan hakları konularının alınması,
- **TÜİK’te kadın (ya da toplumsal cinsiyet) veritabanı** oluşturulması,
- **Kadın danışma merkezleri, sığınmaevleri, toplum merkezleri, kreş ve gündüz bakımevleri** kurulmasının belli yasal yaptırım ve standartlara bağlanması,
- Belediye Yasası’nda kurulması öngörülen “kadın ve çocuk

koruma evleri”ni kurmayan belediyelere yaptırım uygulanması, belediyelerin, sığınmaevlerinin evrensel ilkeleri doğrultusunda ve kadın örgütleriyle işbirliği içinde yapılandırıp yürütmesinin sağlanması,

- **Sosyal hizmet uzmanlarının** sayılarının artırılması,
- Tüm **belediyelere sosyal hizmet uzmanı ve psikolog kadrosu** verilmesi,
- **4320 Sayılı Yasanın** adının “**Aile içi Şiddetle Mücadele Yasası**” olarak değiştirilerek kapsamının genişletilmesi ve Yasa uygulamaları hakkında polislerin hizmetiçi eğitim almasının sağlanması,
- **183 “Alo Şiddet” hattının** yerel düzeyde işler hale getirilmesi,
- **İl Emniyet Müdürlüklerinde “Kadın Birimleri”** kurulması,
- Sığınmaevinden ayrılan kadınlara **TOKİ konutlarından kota** ayrılması,
- İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerine bağlı kadın sığınmaevlerine kabul edilmeyen **seks işçisi kadınlar, sığınmacı/mülteci kadınlar ile ruhsal rahatsızlığı olan kadınlar ve kız çocukları için özel sığınmaevleri** kurulması,
- **Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün (KSGM) taşra teşkilatının** kurulması,
- **Yerel yönetimlerin mali ve yönetsel özerkliğinin** güçlendirilmesi,
- Ulusal düzeyde eşitlik politikalarının geliştirilmesi ve izlenmesi amacıyla **TBMM Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonunun** kurulması (komisyon kitap hazırlıkları sürecinde kurulmuştur),
- Proje bağımlılığından kurtulma ve sürdürülebilirlik açısından **sürece siyasal partilerin katılmasının** sağlanması sayılabilir.

EK 1
YEREL KADIN ÖRGÜTLERİ İLE ATÖLYE
ÇALIŞMALARI



YEREL KADIN ÖRGÜTLERİ İLE ATÖLYE ÇALIŞMALARI²⁴

Amaç ve Yöntem

Yerel kadın örgütlerinden temsilcilerin katılımı ile yapılan bu atölyelerin amaçları şunlardı:

- a) Kadın örgütlerinin yerel sorunlara ilişkin farkındalıklarını artırmak,
- b) Kadın sorunlarına ilişkin yerel bir perspektif geliştirilmesine zemin hazırlamak,
- c) Kadın örgütlerinin güçlerini ve zaaflarını görmelerine yardımcı olmak,
- d) Kadın örgütlerinin yerel yönetimlere ilişkin yasal düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamak,
- e) Kadın örgütlerinin yerel sorunların çözümünde etkin ve etkili taraflar olarak nasıl yer alabileceklerine ilişkin bir model çalışmasının zeminini hazırlamak.

Bu amaçlar doğrultusunda yapılacak bir çalışma için eğitim programı yerine atölye formu tercih edildi, çünkü katılımcıların donanımlarını artırırken aynı zamanda çözümün bir parçası olma pratiği yapmaları da hedefleniyordu. Bu nedenle, atölye programlarında kısa bilgi sunuşları olmakla birlikte, asıl olarak katılımcıların küçük gruplar halinde çalışmalarına ve tartışmaya ağırlık verildi.

Atölye çalışması, pek çok katılımcı için yadığatıcı olmakla birlikte, hızla uyum sağladılar ve değerlendirme formlarında da görülebileceği gibi, verimli bir çalışma olarak gördüler:

“Böyle beraber çalıştıktan sonra her şeyi yapabilirim- ben zaten düşünüyordum ve deniyordum. Özgüvenim arttı.”

“Normal toplantılardaki gibi herkes bir şeyler konuşup gidecek veya birileri konuşup diğer kişiler bekleyecek diye düşünürken bir ekip çalışması olduğunu ve çok faydalı projelerin çıktığını gördüm.”

“Kafa açıcı bir çalışma olduğunu gördüm. Daha önce görmediğimiz birçok sorunu görebilmemizi sağladı.”

24 Buraya kısaltılarak ve derlenerek ve yer yer harmanlanarak alınmış ilgili raporların (Haziran 2006) tamamı için bkz.: <http://www.bmkadinhaklari.org/> - Raporlar. İlgili raporlara temel oluşturan çalışmalar BMOP kapsamında yapılmış olup atölyeleri yürüten ve raporların orijinalini hazırlayanlar: Ankara Ka-Der Yerel Siyaset Çalışma Grubu, İlnur Üstün, Aksu Bora, L. Yıldız Tokman, Fatma Nevin Vargün.

Sorunlar

Atölye çalışmaları ile ilgili olarak çeşitli düzeylerde sorunlar yaşandı. Bu sorunları birkaç kategoride toplamak mümkündür:

a) Teknik sorunlar

Atölye çalışmalarının organizasyonunda, katılımcı listelerinin oluşturulmasında:

Programın tanıtımı için yapılan toplantıların katılımcı listeleri esas alındı. Ancak bu listelerin ilgili kentteki kadın örgütlerinin çok küçük bir bölümünü kapsadığı örnekler (Van, İzmir ve Nevşehir) nedeniyle, daha önce Yarın için Bugünden Kampanyası sürecinde kurulan ilişkiler devreye sokularak, mümkün olduğunca gidilen kentin tüm kadın örgütlerine ulaşılmaya çalışıldı. Katılımcı listeleriyle ilgili sorun, atölyelerde de birkaç kez ifade edildi; özellikle İzmir’de, proje tanıtım toplantısına davet edilmediklerinden yakınan kadın örgütü temsilcileri vardı.

Katılımcılarla ilgili bir başka sorun, bazı kentlerde (örneğin Trabzon) çok az sayıda kadın kuruluşunun olması idi. Bu sorunun üstesinden gelebilmek için, karma örgütlerin konuyla ilgili kadın üyeleri araştırıldı, atölyeye onlar davet edildi.

Bir başka sorun, atölye yapılacak yerlerin belirlenmesi ve organize edilmesi ile ilgiliydi. Şanlıurfa ve Kars dışındaki hiçbir kentte, belediye ya da bir başka kamu kuruluşunun mekânını kullanma imkânı bulunamadı. Nevşehir’de atölye Belediye Meclisi toplantı salonunda yapıldı, ancak bunun sağlanması bir kadın belediye meclis üyesi aracılığı ile mümkün olabildi. Trabzon’da baro binası, İzmir’de Eğitim-Sen Şube toplantı salonu, Van’da Van Ticaret Borsasının toplantı salonu, Kars’ta Kent Konseyi binası atölye çalışmaları için kullanıldı. Özellikle İzmir’de, katılımcı sayısının çokluğu nedeniyle, mekân sorunu ciddi bir engel olarak yaşandı.

b) “Yapısal” sorunlar

Seçilmiş altı kentin sosyal ve kültürel dokusu birbirinden çok farklı olduğu gibi, kadın kuruluşlarının gücü ve deneyimi de birbirine benzemiyordu. Örneğin İzmir’de ya da Van’da kadın hareketi içinde deneyim kazanmış, donanımı yüksek kadınlardan oluşan bir katılımcı profi-

li vardı; bu nedenle mekânla ve teknik donanımla ilgili ciddi sorunlara karşın, program aksamadığı gibi, atölye çıktıları da beklenenin çok üzerinde gerçekleşti. Buna karşılık, örneğin Nevşehir, kadın örgütlerinin sayıca az, deneyimsiz ve donanımsız olduğu bir kentti; bu nedenle, atölye programında bazı değişiklikler yapılması, grup çalışmalarına kolaylaştırıcıların daha fazla müdahale etmesi gerekti.

Projede belirlenen kentlerin seçilme kriterlerinden biri olarak Yerel Gündem 21'lerin güçlü olma özelliği gösterilmişti. Oysa Kars dışında Yerel Gündem 21'lerin, özellikle de kadın çalışmaları/örgütlenmeleri açısından etkili olmadığını gördük. Birbirlerinden çok farklı donanım ve deneyime sahip de olsalar, kadın örgütü temsilcilerinin ortaklaşmaları bazı noktalar vardı ki, bunlar, atölye çalışmaları açısından, “yapısal sorunlar” kapsamında değerlendirilebilir:

Kadınlar arasındaki hiyerarşi: Yerel güç odaklarına yakınlık, eğitim, servet gibi nedenlerle kadınlar arasındaki ilişkilerin son derece hiyerarşik olabildiği durumda, bu hiyerarşi, birlikte çalışmayı güçleştiren etkiler yapabildi (örneğin, hiyerarşinin tepesindeki kadınlar, sistematik olarak geç kalma, gündemi belirleme, söz hakkını gasp etme eğiliminde olabildiler). Daha uzun süreli çalışmalarda, bu sorunun tanımlanıp çözüm için çaba gösterilmesi uygun olur, ancak iki günlük atölye çalışmalarında grup içi dengeleri sarsacak müdahalelerden kaçınıldı.

“Kadın sorunu”na ilişkin ezberler: Aile içi şiddet, düşük istihdam, yoksulluk gibi sorunlar, yıllardır kadın örgütleri ve bu alanda çalışan uzmanlar tarafından ayrıntılı biçimde çözümlendikleri ve kategorize edildikleri gibi, atölye çalışmalarında da sıklıkla ifade edildi. Ancak, sorunların bu genellikte ve çapta tanımlanması, çözümün de o genellikte ve çapta tahayyül edilmesini getirdiği için, güçsüzlük duygusunu artırıcı bir etki yaptı. Katılımcılardan hiçbiri, “aile içi şiddet” gibi devasa bir konuda çözüm üretebileceğini düşünemedi. Bu sorun, kampanyanın daha önceki çalışmalarında tespit edilmiş olduğu için, atölye programında sorun tanımlamaya (sorun ağacı çalışması) geniş bir yer verilmişti. Bu çalışmanın ufuk açıcı bir etkisi olsa da, bu tür pratiklerin tekrarlanması son derece önemli görünüyor.

“Yerellik” algısındaki eksiklik: Yukarıda kısaca değinilen ezberlere benzer biçimde, yerel sorunların tespitinde de ciddi bir engel vardı- neye “yerel” deneceği, genel sorunların yerelde nasıl tezahür ettiği, yerel si-

yasetin özgüllüğü gibi konularda daha önce düşünülmemiş olduğu için, atölye çalışması sırasında “yerellik mekân değil, tutumdur” başlıklı bir tartışma çerçevesi sunuldu. Böylece, örneğin kentin ortasından akan suya lağım karışmasının neden bir “yerel kadın sorunu” olarak tanımlanması gerektiğine ilişkin perspektif geliştirmek mümkün olabildi.

“Çözümün bir parçası olma”: Yurttaş katılımı örneklerinin hemen hiç yaşanmadığı, siyasetin dar bir çevre içinde yapıldığı bir demokraside, kadın yurttaşların “çözümün bir parçası olma” tahayyülleri de son derece kısıtlıydı.

Geleneksel cinsiyete dayalı işbölümünün de desteklediği bir kadın kamusalılığı, yani, “hayır işleri”, kadınlık rolüne aykırı düşmeyecek bir kamusalılık, kadın örgütlerinin önemli bir bölümü için hâlâ önemli bir sınırlamaydı. Siyaset ise kendilerine uzak buldukları, anlamadıklarını düşündükleri bir şeydi (tabii ki hemen her ilde bunun istisnası olan kadınlar vardı).

Bu nedenle, atölye çalışmalarında “kamusal çözüm önerileri” üzerindeki tartışmalar, başlangıçta yerel yönetimlerden talepler listesi hazırlamakla sınırlı kaldı. Bu sorunla kampanyanın daha önceki çalışmalarında da karşılaşmıştı ve kolaylaştırıcılar, gruplarda talep listelerinden çözümleri projelendirmeye doğru yönlendirme yaptılar; “kamu”nun kendilerini de içeren anlamı üzerinde duruldu.

Ancak, belirtmek gerekir ki, özellikle son on yılda, kadın örgütlerinin bu “siyaset dışı siyaset” tarzında ciddi dönüşümler olmakta; atölye çalışmalarına katılan kadınlar arasında bu tarzı tartışma konusu yapan, bunun dışına çıkmanın yollarını arayanlar azımsanmayacak sayıda idi.

ATÖLYE PROGRAMI

Pek çok çalışmada sınanarak geliştirilen atölye programı, asıl olarak yerel sorunların tespiti ve bu sorunlar etrafında nasıl harekete geçilebileceğine ilişkin egzersizleri içeriyordu:

1. Program, tanışma ve kampanyanın tanıtımı ile başladı. Bu başlangıç, aynı kentteki kadınların ve örgütlerin bile ciddi iletişim sorunları yaşadıklarını gösterdi. Bu atölye çalışmasında ilk kez karşılaşılan ve tanışan kadınlar oldu.

2. Ortalama 25 katılımcı ile yapılan atölyelerde, küçük grup çalışmaları önemli bir araçtı. Üç gruba ayrılarak yapılan ilk küçük grup çalışması, “taşrada kadın olmak” başlığını taşıyordu ve kadınların örgütlenme engellerini tartışmalarını amaçlıyordu. Bu grup çalışması aynı zamanda, farklı kadınların ortaklıklarını görebilmeleri ve birbirlerine ilişkin önyargılarını sorgulamaları için de planlanmıştı. Nitekim grup sunuşları, grup içi etkileşimin ve ortaklık duygusunun bu çalışma ile hızla geliştiğini gösterdi. Hatta aynı örgütten gelen kadınlar farklı küçük gruplarda çalışmaya yönlendirildiğinde görüldü ki, gruplar arası “neşeli rekabet”, farklı örgütlerden kadınlar arasındaki iletişimi ısıtıyor ve motivasyonu yükseltiyor. Bu çalışmanın sonuçları yazılı olarak alındı.

3. Üçüncü etkinlik, “Yerel Mekân Değil, Tutumdur” başlığını taşıyan bir sunuştu. Bu sunuş, kadınlara “yerel sorun”un ne olduğuna ilişkin bir perspektif kazandırmayı amaçlıyordu. Bu perspektif, “kadın sorunları” denilen geniş ve ayrıntılı biçimde kodlanmış alanın içindeyken görülemeyen, oysa gündelik yaşamda her an yüz yüze olunan yerel sorunlara ilişkin farkındalığın artırılması ve yerel siyasetin kadınlar için anlamı üzerinde düşünülmesini içeriyordu.

4. Sunuşun hemen arkasından, ikinci küçük grup çalışmasına geçildi. Burada da yaşanan kente ilişkin yerel sorunların tespitine ilişkin bir egzersiz yapıldı. “Yaşadığınız kentte kadınları en çok etkileyen üç sorun nedir ve bu sorunların çözümünde nasıl kamusal politikalar uygulanmalı” sorusu çerçevesinde tartışan kadınlar, daha sonra yapılacak sorun tespiti raporlama çalışmasına da bir başlangıç sağlamış oldular.

5. İkinci gün, bir önceki günün özetlenmesi ve yerel mevzuatın kadınlar açısından değerlendirilmesine ilişkin kısa bir sunuşla başladı. Sunuş, özellikle Belediye Yasasının kadınlara sağladığı yeni olanaklardan ve açılacak kapılardan haberdar olmalarını amaçlıyordu. Mevzuat gibi

teknik ve kendilerine uzak bir konuda yapılacak sunuşun dinlenmesinde ve kavranmasında bazı güçlükler olacağı düşünülüyordu, ancak hem sunuşun kısa ve öz tutulması hem de yaşanan somut sorunlarla mevzuat arasında bağlantılar kurulması sayesinde, atölye çalışmasının en verimli bölümlerinden biri oldu.

6. Bir sonraki küçük grup çalışmasına hazırlık olmak üzere, “sorun ağacı” çalışması yapıldı. Burada katılımcılara, “ataerkillik” olarak tespit edilen büyük sorun yumağının çözülebilmesi için ulaşılabilir hedefler saptamanın ve bu hedeflere yönelik bir çalışma planlamanın yolları gösterildi.

7. Son küçük grup çalışması, daha önce saptanmış olan yerel sorunlara ilişkin bir projelendirmeyi hedefliyordu. Böylece, her atölyeden üçer adet uygulanabilir proje elde edildi. Bu projeler, kadın örgütleri ile yerel yönetim ve kamu yönetiminin yerel ayaklarını, üniversiteleri, meslek kuruluşlarını ve benzerlerini devreye sokarak üretilen çözüm önerilerini içeriyordu.

Yerel kadın örgütleriyle yapılan atölye çalışmaları, yerel siyasette kadın katılımının ve yerel yönetimlerle işbirliği olanaklarının yaratılmasının bir hazırlığı niteliğindedir. Elbette ki kadın hareketinin güçlü ve deneyimli olduğu yerlerde çıkan projeler daha gelişkin, uygulanabilir iken deneyimsiz ve güçsüz kadın örgütlerinin olduğu yerlerde daha soyut ve olgunlaşmamış projeler üretildi. Ancak her koşulda, örgütlü kadınların kendileri için yeni bir alana girmekteki motivasyonlarının yükseltilmesi ve ihtiyaç duydukları donanımın hem kendileri hem de kolaylaştırıcılar tarafından görülmesi açısından, verimli ve yararlı çalışmalar olarak değerlendirilebilir.

ATÖLYE ÇIKTILARI

Bir buçuk günlük atölye çalışmalarından elde edilen çıktılar, şöyle sıralanabilir:

a) “Görünmeyen” çıktılar

- Yerel örgütler arasında iletişimin artması,
- Yerel örgütlerin yerel sorunlara ilişkin farkındalıklarının artması,
- Sorun tanımlama becerilerinin artması,
- Çözüm üretme becerilerinin artması,
- Yerel siyasete katılma motivasyon ve isteklerinin artması.

b) “Görünür” çıktılar

- Kentteki temel kadın sorunlarının bir listesi,
- Kentteki en az üç soruna ilişkin çözüm önerileri,
- Kadınların örgütlenme sorunlarının sıralandığı küçük grup raporları.

RAPORLAMA ÇALIŞMALARI

Amaç ve Yöntem

Her atölye çalışmasından kısa bir süre sonra, aynı kentlere yeniden gidildi ve atölye katılımcılarıyla bir çalışma daha yapıldı. Bu çalışma, şunları amaçlıyordu:

- a) Daha önce her atölyede saptanmış olan yerel sorunlar üzerinde katılımcıların yeniden düşünmüş olarak bir araya gelmelerini sağlamak,
- b) Kadın örgütlerinin yerel yöneticiler ile iletişim ve işbirliğinin yolları üzerine tartışmak,
- c) Her kentten, o kentin kadın örgütleri tarafından saptanmış sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin birer rapor oluşturmak.

Her kentte farklı sorunlar yaşanmakla birlikte, bütün atölyelerde ve raporlama çalışmalarında ortaya çıkan iki temel sorun oldu: **Yerel yönetimlerin kadın örgütleri ile ilişkisizliği** ve **şiddet**. Yerel yönetimlerle “birlikte çalışma”nın gündeme getirildiği her sefer, kadın örgütü temsilcileri, böyle bir şeyin güçlüğünden, hatta imkânsızlığından, başlatılan ama sürdürülemeyen ortaklıklardan, çeşitli denemelerden söz ettiler. Kadına yönelik şiddet ise her ilde farklı biçimlerde ama hep gündeme geldi. İllerde saptanan sorunlar arasında bu iki sorunun olmadığı durumlar ise kolaylaştırıcıların daha özgün sorunlara doğru yönlendirme yaptıkları örneklerdir.

KADIN ÖRGÜTLERİ TARAFINDAN SAPTANAN YEREL SORUNLAR

İzmir

Önceki bölümlerde de değinildiği gibi, İzmir’de kadın örgütleri son derece deneyimli ve donanımlı olmalarının yanı sıra çok geniş bir siyasal yelpazeyi temsil etmektedir. Dolayısıyla İzmir’in farklı bölgelerinde çalışan (Örneğin Çiğli, Ev-Ka Toplu Konut bölgesi gibi) kadın örgütlerinin de katılımıyla, çok geniş bir “kadın sorunları” listesi oluşturulmuştur.

1. Kadınların iş yüklerinin çok ağır oluşu ve bu nedenle kendini gerçekleştirme imkânlarından yararlanamamaları

Önerilen kamusal çözümler: Kreş ve yaşlı bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi, bazı ev hizmetlerine ilişkin ortak kullanım alanlarının oluşturulması (Çamaşırhaneler gibi).

2. Kadınların çevreye ve kendi sorunlarına ilişkin farkındalık eksiklikleri

Önerilen kamusal çözümler: Belediye tarafından kadınlara yönelik olarak sağlık ve eğitim hizmetlerinin verilmesi, sivil toplum örgütleri ile gönüllülük esasında işbirliği yapılması, meslek örgütleri ile gönüllülük esasında işbirliği yapılması, belediye tarafından yaygın kültür merkezlerinin açılması, yoksul kadınların kentin olanaklarına erişebilmeleri için belirli saatlerde ücretsiz ulaşım imkânının sağlanması.

3. Kadınların ekonomiye katkılarının engellenmesi

Önerilen kamusal çözümler: Kadınlara istihdam olanaklarının açılması ve özel önlemlerle desteklenmeleri.

4. Yoksulluğa bağlı gıda güvencesizliği, beslenme yetersizliği

Önerilen kamusal çözümler: Sağlık hizmetlerinin ve bilgilendirmenin ücretsiz verilmesi, koruyucu hekimliğe önem verilmesi (Bu soruna ilişkin bir kentsel tarım projesi geliştirildi).

5. Kadınların kent içinde hareket etmelerine ilişkin güçlükler

Önerilen kamusal çözümler: Özel günlerde ücretsiz otobüs seferleri,

kadınlara kart indirimi, alışveriş merkezi ve pazar yeri yakınlarına ışıklı duraklar, vapur/otobüs bağlantılarının daha iyi düzenlenmesi (Ulaşım sorununun çözümüne ilişkin bir proje geliştirildi).

6. Kadına yönelik şiddet

Önerilen kamusal çözümler: Şiddet mağdurları için telefon hattından sığınağa kadar birkaç aşamalı bir hizmet paketi hazırlanmalı: 7 gün 24 saat açık bir telefon hattı, polis, psikolog ve sosyal hizmet uzmanı bulunan bir ara istasyon, şiddet mağdurları için özel bir hastane kliniği, sığınak, şiddet mağduru kadınlar için özel istihdam olanakları (Kadın örgütleri, bu hizmetlerin her aşamasında işbirliğine ve katkıya açık olduklarını özellikle belirttiler).

7. Kent merkezindeki metruk binaların kadınlar açısından tehdit edici oluşu

Önerilen kamusal çözümler: “Kadınlar Sokağı Projesi” (Atölye çalışmasında bu konuda ayrıntılı bir proje üretildi).

Kars

1. Kadına yönelik şiddet (Erken ve zorla evlilik, kız kaçırma, intihar)
Ailelerin bilinçsizliği nedeniyle kızların okutulmadığı, bunun da erken evliliğe yol açtığı katılımcılar tarafından ifade edildi. Ayrıca köyden okumaya gelecek kızların kalabileceği yurtların olmaması ya da yetersiz olması da kızların okutulmamasına gerekçe olarak gösterildi.

Önerilen kamusal çözümler: Evlilik öncesinde ve sonrasında hizmet verecek danışma merkezleri, kız kaçırma olaylarında güvenlik güçlerinin insan haklarını gözetmesi ve ailenin şikayetini işleme koyması (kız kaçırma eğer güçlü bir aileye mensup biri tarafından gerçekleştirilmişse, kızın ailesi şikayette bulunsa bile, dikkate alınmadığı ifade edildi), şiddet mağdurları için danışma merkezi ve istasyon hizmetlerinin acilen sunulması istendi. Okumaya gelecek kızlar için yeterli sayıda yurt açılması ve ailelerin bu konuda özellikle medya yoluyla yürütülecek kampanyalarla bilinçlendirilmesi gereği belirtildi.

2. Altyapı hizmetlerinin yetersizliği, çevre kirliliği

Kent içindeki derelerin kirliliği (Halit Paşa), sokak köpekleri, çöp, sağlıklı su sorunu, aydınlatmanın yetersizliği çevre sorunları olarak dile getirildi.

Önerilen kamusal çözümler: Kent içindeki hayvancılığın kent dışına çıkarılması, akarsu ıslah çalışmalarının yapılması, çöp kutularının kullanımına ilişkin halkın bilgilendirilmesi öncelikli olarak önerildi. Özellikle göç alan yoksul mahallelerde, konutların iyileştirilmesi için destek sağlanması (toprak evler) istendi.

3. Kent içi ulaşım hizmetlerinin yetersizliği

Önerilen kamusal çözümler: Toplu taşıma hizmetinin yaygınlaştırılması ve ucuzlatılması, gece yürüyerek ulaşımın mümkün olabilmesi için sokakların aydınlatılması önerildi.

4. Yeşil alanların ve sosyal alanların yetersizliği

Günlük hayatı kolaylaştırıcı yerel hizmetlerin başında kreş ve çocukların okul dışında boş vakitlerini değerlendirebilecekleri merkezlerin eksikliği konuşuldu.

Önerilen kamusal çözümler: Ucuz kreşlerin açılması, her mahallede halı ve yün yıkama, erişte ve benzeri yapılabilecek ortak mekânların oluşturulması, aile danışma merkezlerinin, toplum merkezlerinin, gençlik merkezlerinin açılması öncelikli olarak önerildi.

5. Kadınlar için istihdam alanlarının olmayışı

Önerilen kamusal çözümler: Öğrencilere yönelik hizmet sektörünün geliştirilmesi (çamaşır yıkama, hazır yemek vb hizmetler) ve kadınların bu alanda çalışmasının teşvik edilmesi önerildi. Hayvancılığın teşvik edilmesi, hayvansal ürünlerin işlenmesinde kadınların istihdam edilmesi istendi. Halı ve dokuma atölyelerinin açılmasının kadınlar için uygun istihdam olanakları sağlayacağı belirtildi.

6. Sosyal kapalılığa bağlı psikolojik problemler

Kars'ta kış aylarının uzun ve çetin geçen mevsim koşulları nedeniyle bunalım yaşandığı ifade edildi.

Önerilen kamusal çözümler: Boş zamanlarını değerlendirebilecekleri, sosyal etkinlikleri gerçekleştirebilecekleri sosyal tesislerin yapılması acilen talep edildi.

Van

1. Kadına yönelik şiddet

Van kentine özgü şiddet türleri olarak kumalık, berdel, ensest, başlık parası ile zorla evlendirilme, küçük yaşta evlendirilme belirtildi. Ayrıca kadın intiharlarının da bu başlık altında değerlendirilmesi gerektiği söylenerek Van Kadın Derneği tarafından bu konuda hazırlanan rapor iletildi.

Önerilen kamusal çözümler: İlgili tüm kişilere (kamu personeli dahil) duyarlılık eğitimi verilmesi, 4320 sayılı Yasanın uygulamasının izlenmesi, Aile Mahkemelerinin daha işlevsel biçimde çalıştırılması, şiddet mağdurları için sığınak açılması, yerel yönetimlerin ve kamu kuruluşlarının kadın örgütleriyle işbirliğine daha açık olması.

2. Fuhuşun yaygınlaşması ve denetimsizleşmesi

Bu sorunun iç göç, mülteci sorunu ve yoksullukla birlikte düşünülmesi gerektiği üzerinde duruldu.

Önerilen kamusal çözümler: İlgili kurumların konuyu bildiği ve göz yumduğu, dolayısıyla da çözüm için herhangi bir girişimde bulunmadığı belirtildi.

3. Kentsel altyapının yetersiz olması nedeniyle kadınların iş yükünün artması

Merkeze uzak mahallelerde yaşanan su sıkıntısı, asfaltlamanın yetersizliği nedeniyle yazın toz, kışın çamur sorunu, kaldırımların ya bulunmaması ya da kullanışsız oluşu (çok yüksek/çok dar vb).

Önerilen kamusal çözümler: Kadınların mahalle sorunlarını saptamak ve çözümünü takip etmek üzere örgütlenmelerinin sağlanması önerildi. Mahalle muhtarları ile kadın örgütleri arasında işbirliği olanaklarının geliştirilmesinin çözüm üretiminde önemli olacağı vurgulandı. Kentsel sorunlara ilişkin kamuoyu oluşturmanın gerekliliği üzerinde duruldu. Yeşil alanların artırılması için belediyenin ve ilgili sivil toplum örgütlerinin bir araya gelmesini ve var olan projelerin uygulanmasını sağlamanın çözümü kolaylaştıracağı belirtildi.

4. Kadınlara yönelik kentsel hizmetlerin yetersizliği

Kentsel hizmetlerin yetersizliği başlığı altında; yeşil alanların ya

olmayışı ya da varsa erkekler tarafından işgal edilişi, toplum merkezi türü yerlerin olmayışı, sokakların aydınlatılmaması, kreş yokluğu, uzak mahallelere toplu taşıma araçlarının olmaması, özel taşımanın pahalılığı sorunlarına değinildi.

Önerilen kamusal çözümler: Kadın örgütleri ile yerel yönetimlerin işbirliği yapması, kentsel önceliklerin saptanmasında kadınlara kulak verilmesi.

5. Kız çocuklarının ve kadınların eğitim olanaklarından yoksun oluşu

Önerilen kamusal çözümler: Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Halk Eğitim Merkezlerinin AÇEV gibi kurumlarla ve kadın örgütleriyle işbirliği yaparak kadınlara yönelik programlar düzenlemesinin, yetişkin kadınların eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük bir katkısı olacağı vurgulandı. Okul sayısının artırılmasının acil bir ihtiyaç olduğu belirtildi. Kadınların meslek eğitimine yönlendirilmelerinin (gümüş işlemediliği, bakır dövmediliği türü meslekler) eğitimi teşvik edeceği söylendi.

6. Çok çocukluluk ve üreme sağlığı konusunda bilgisizlik

Önerilen kamusal çözümler: Medya kanalıyla üreme sağlığı bilgilerinin verilmesi, Cuma hutbelerinde konuya yer verilmesi, erkeklere yönelik üreme sağlığı eğitimlerinin yapılması, sağlık ocaklarının daha yaygın ve işlevsel hale getirilmesi önerildi.

7. Dil sorunu

Mülteci ve Kürt kadınların Türkçe bilmeme oranlarının çok yüksek olduğu, bu nedenle kamusal hizmetlerden yararlanmada güçlük çektikleri ve sosyal dışlanma yaşadıkları belirtildi.

Önerilen kamusal çözümler: Resmi kurumlarda tercüman bulundurulması, mültecilere yönelik ayrımcı tutumların ortadan kaldırılması için bu konuda duyarlılık eğitimleri verilmesi önerildi.

Şanlıurfa

1. Çok çocukluluk

Doğurganlık oranının yüksekliğinin çok ciddi bir problem olduğu ifade edildi.

Önerilen kamusal çözümler: Hem kadınlara hem erkeklere yönelik üreme sağlığı programlarının kamu kuruluşları, üniversite ve kadın örgütlerinin işbirliği ile uygulanması, sağlık ocaklarında çalışan personele yönelik duyarlılık ve kadının insan hakları eğitimleri verilmesi önerildi.

2. Eğitimsizlik

Önerilen kamusal çözümler: Yetişkin kadınlar için danışma merkezlerinin açılması ve merkezlerde çeşitli alanlarda eğitim çalışmalarının yapılması, okuma seferberliği yürütülmesi, buna imam ve muhtarların katılması önerildi.

3. Sağlık hizmetlerinin yetersizliği

Sağlık ocaklarının kentin belli yerleri dışında bulunmaması ve olanların da hem personel hem de ekipman açısından yetersiz olması önemli bir sorun olarak ifade edildi. Mevcut sağlık ocaklarında personelin kadınlara davranış biçimlerinin de son derece rahatsız edici olduğu söylendi. Şark çıbanı, hepatit B ve C, tifo, dizanteri gibi bulaşıcı hastalıkların yaygın olduğu ifade edildi. “Bunun yanı sıra halka çeşitli hastalıklardan korunmaları için verilen desteğin (örneğin şark çıbanından korunmak için halka dağıtılan cibinliklerin perde olarak kullanılması) bilgisizlik ya da duyarsızlık nedeniyle yerinde ve etkin kullanılmadığı anlatıldı.

Önerilen kamusal çözümler: Birinci basamak sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, özellikle nüfus yoğunluğu fazla ve hijyenik koşulları kötü olan Eyyubiye semtinde tam teşekküllü bir sağlık ocağının açılması, küçük de olsa bir devlet hastanesinin kurulması önerildi. Sağlık ocaklarının personel ve sağlık malzemesi açısından yeterli hale getirilmesi üzerinde duruldu. 10 yıldır yeniden görülmeye başlanan şark çıbanı konusunda daha etkili önlemler alınması önemle vurgulandı.

4. Şiddet

Kadın danışma merkezlerinin her alanda hizmet vermek üzere, öncelikle Yeşildirek ve Süleymaniye mahallelerinde gerekli olduğu, kadın gruplarının ortak projesi olarak yapılabileceği konusunda ortak görüşe varıldı.

Önerilen kamusal çözümler: Belediyenin kadın danışma merkezi ve sığınma evi açması, Valiliğin Halk Eğitim Merkezini bu amaçla kullanılmak üzere tahsis etmesi önerildi.

5. Yoksulluk ve düşük istihdam

Önerilen kamusal çözümler: Göç nedeniyle üretimden kopan kadınlara yönelik tarımsal istihdam girişimlerinde bulunulması, üniversitenin desteğiyle organik tarım eğitimi ve Belediyenin bu çalışmalar için uygun arazi vermesi önerildi. Tarımsal girişimlerin desteklenmesi için pazar ilişkilerinin kurulması üzerinde duruldu.

6. Çocuk bakım hizmetlerinin yokluğu

Önerilen kamusal çözümler: Gelir düzeyi düşük, beceri kurslarına ya da istihdama katılmak isteyen kadınlar için uygun yerlerde kreşlerin açılması önerildi. Aynı zamanda, çocukların okul öncesi eğitimleri (tuvalet, dil, yemek yeme vb) için de çocuk bakımının kamusal bir hizmet olarak verilmesi gereği vurgulandı.

7. Yeşil alan yokluğu

Önerilen kamusal çözümler: Var olan yeşil alanların iyileştirilmesi, kent içinde küçük de olsa kadınların ve çocukların kullanabileceği yeşil alanların oluşturulması önerildi. Bu alanların kentin kıyı mahalleleri olarak görülen yerler de dahil edilerek yaygınlaştırılması gereği vurgulandı.

8. Kent içi ulaşım

Kentin göç alan mahallelerine ve yeni yerleşim alanlarına olan toplu taşıma hizmetlerinin yetersizliği ve kadınlar için rahat ve ucuz toplu taşıma hizmetlerinin gerekliliği dile getirildi.

Önerilen kamusal çözümler: Özellikle yeni yerleşim merkezlerine öncelik tanınmak üzere, toplu taşıma hizmetlerinin artırılması, personele eğitim verilmesi ve şikayetlerin değerlendirilmesi önerildi.

9. Sosyal aktivite alanlarının yokluğu.

Gençler için, özellikle kız çocukları düşünülerek futbol sahası yerine tenis ve yüzme havuzları yapılması gerektiği belirtildi.

Önerilen kamusal çözümler: Gençlere, çocuklara ve kadınlara yönelik kültür ve sanat etkinliklerinin düzenlendiği merkezlerin açılması önerildi. Var olanların daha işlevsel hale getirilmesi gereği vurgulandı.

Nevşehir

1. Psikolojik problemler

Nevşehir'in bir turizm bölgesi oluşu, yerli nüfusun içe kapalılığını artırmış, bu kapalılık, kadınları ve gençleri daha fazla etkilemiş. Turizmin daha canlı olduğu yerlerde (Ürgüp, Avanos gibi) bu sorun hissedilmemekle birlikte, Nevşehir'in merkezinde, turizme ve turistlere ilişkin olumsuz önyargıların güçlü olduğu belirtildi.

Önerilen kamusal çözümler: Belediye ve kadın örgütlerinin işbirliği ile toplum merkezlerinin açılması önerildi. Üniversite ile işbirliği içinde kadınlarla ev toplantıları ve yüzyüze görüşmeler yapılmasının ve sorunların görünür hale getirilmesinin önemli bir adım olacağı belirtildi. Kadınların bir araya gelebilecekleri sosyal ve kültürel ortamlar yaratılmasının gereği üzerinde duruldu.

2. Eğitimsizlik

Katılımcılar, örgün eğitime katılamama sorunlarından çok, yetişkin kadınların özgüven ve özsaygı eksikliğinden, toplumsal ve üretime dönük becerilerinin zaman içinde köreldiğinden ve kadınların kendilerini topluma katkıda bulunan bireyler olarak algılamalarının güçleştiğinden söz ettiler.

Önerilen kamusal çözümler: Kadınlara yönelik farkındalık eğitimleri ve beceri eğitimleri için kadın örgütleri, Belediye ve Milli Eğitim İl Müdürlüğü arasında bir işbirliğinin sağlanmasının önemi üzerinde duruldu.

3. Kadına yönelik şiddet

Katılımcılar, fiziksel şiddetten çok, geleneksel değer yargıları ve kadına verilen toplumsal rol ile ilgili baskının çok yoğun olduğundan, bu baskı nedeniyle kadınların eve kapatıldıklarından söz ettiler. İki eşlilik gibi uygulamaların kadınlar tarafından kabul edildiğini, bunun da bir şiddet türü olduğunu söylediler.

Önerilen kamusal çözümler: Yerel medyanın desteği ile düzenli programlar yapılması ve kadınların toplumsal rollerinin evle sınırlı olmadığına ilişkin rol modellerinin oluşturulması önerildi. Yerel kadın örgütlerinin kamu kurumları ve yerel yönetim tarafından desteklenmesi, böylelikle çalışma alanının genişletilerek daha önce sivil toplum kuruluşları ile ilişki kurmamış kadınlara da ulaştırılmasının sağlanması vurgulandı.

Trabzon

1. Şiddet

Katılımcılar, yalnızca kadına yönelik şiddetin değil, genel şiddet ortamının da bir kadın sorunu olarak belirtilmesi gerektiğini vurguladılar. Bu şiddetin, ev içinde olduğu kadar, kamusal alanda kabalık ve hoyratlık biçiminde görüldüğünü söylediler.

Önerilen kamusal çözümler: Yaygın eğitimler, yerel medya kanalıyla kamuoyuna sürekli şiddet karşıtı mesajların verilmesi, bu konuda kamu kurumları ile sivil toplum örgütleri arasında işbirliği yapılması (bu işbirliğinin bir parçası olarak Trabzonspor Kulübü yönetimi de anıldı) üzerinde duruldu.

2. Kadınlar arasında yaygın psikolojik sorunlar ve sağlık sorunları

Kadınların iş yüklerinin ağırlığı ve şiddet nedeniyle, yaygın sağlık sorunları ve psikolojik sorunların bulunduğundan, bilinçsiz ilaç kullanımının yaygınlığından söz edildi.

Önerilen kamusal çözümler: Kadınların iş yüklerini hafifletmek üzere kamusal hizmetlerin verilmesinin önemi üzerinde duruldu. Kadınlara yönelik psikolojik destek ve danışma hizmetlerinin verilmesi ve bu konuda kadın örgütleri ile işbirliği yapılmasının doğru bir başlangıç noktası olacağı vurgulandı. Danışma merkezlerinin mahallerde de açılması gereği belirtildi. Üniversite ile işbirliği halinde bilgilendirme (üreme sağlığı, kadın psikolojisi, ergen psikolojisi, stresle başetme yöntemleri vb) toplantılarının yapılmasının ilk elde düşünülebilecek bir faaliyet olduğu söylendi. Yerel medyanın da bilgilendirme amaçlı kullanılması önerildi.

3. Kentsel çevrenin ve alt yapının yetersizliği

Başta kent içi trafik olmak üzere, kentsel çevrenin yaşamı kolaylaştırmak yerine güçleştirdiği üzerinde duruldu. Kent içi ve yakın yerleşim yerleri ile ulaşımı sağlayan minibüslerin kent trafiği üzerindeki olumsuz etkisinden söz edildi. Ayrıca gürültü ve hava kirliliği, kent içinde yeşil alanların yetersizliği, önemli kadın sorunları olarak belirtildi. Sahil yolunun kentin denizle ilişkisini keserek kadınlar için çok önemli bir sosyal etkinlik alanını ellerinden aldığı, yol yapımından önce kadınların gruplar halinde yürüyüş yaptıkları deniz kenarına gidebilmek için

bugün çok geniş ve trafiği yoğun bir otoyolun geçilmesinin gerektiği söylendi.

Önerilen kamusal çözümler: Trafik düzenlemesinin yeniden yapılması ve kaldırımların otomobil işgalinden kurtarılması, minibüs duraklarının düzenlenmesi ve denetlenmesi talep edildi. Kentin güneye doğru açılabilmesi için gerekli imar düzenlemelerinin yapılması, açılacak yerlerde spor, sağlık, kültür gibi alanlarda hizmet verecek merkezlerin oluşturulması üzerinde duruldu.

4. Fuhuş

Bir liman kenti olan Trabzon'un aynı zamanda fuhuş merkezi haline gelmesinin kadınlar açısından önemli bir sorun olduğu üzerinde duruldu. Denetimsiz ve agresif bir fuhuş sektörünün varlığının, kadınların kenti kullanmalarını da güçleştirdiği belirtildi.

Önerilen kamusal çözümler: Güvenlik güçlerinin ve yerel yönetimlerin zaman zaman bu konuda denetim kurmak üzere girişimlerde buldukları, ancak büyük bir rant ve silahlı güç olan fuhuş sektörüne ilişkin ciddi bir denetim ve müdahalenin yerel otoritelerin gücünü aştığı belirtildi.

SONUÇ

Kadın örgütlerinin katılımıyla gerçekleştirilen atölye çalışmaları, ancak uzun vadeli ve sürekli bir çalışmanın bir parçası kılınabildiğinde ve bu çalışma siyasi olarak (hükümet düzeyinde) desteklendiği durumda kalıcı ve sürdürülebilir sonuçlar yaratacaktır.

Genel olarak tüm kentlerde dile getirilen ortak sorunlardan biri, yerel yönetim hizmetlerinin eksikliği ve yetersizliğidir. Bu eksiklik, kadınların gündelik hayatlarını zorlaştıran altyapı, yeşil alan ve kent içi ulaşım ağı ve işletme sisteminin yetersizliği yanında, kadın görevi olarak içselleştirilen çocuk, yaşlı ve hasta bakım hizmetlerinin kamusal hizmet olarak görülmemesi nedeniyle bu konulardaki hizmet sunumuna öncelik verilmemesi ile ilgili bir eksikliktir. Yerel hizmetlerin yetersizliği nedeniyle kadınların sosyal hayata ve iş hayatına katılamaması, eve kapanması, geleneksel baskılarla da birleşerek, çalışmalarda da sıklıkla dile getirildiği gibi, psikolojik sorunlar yaşamalarının nedenlerinden biri olmaktadır. Kentsel hizmet alanında yerel yönetimler ve kadın ör-

gütlerinin işbirliğiyle gerçekleştirilecek çalışmalar kadınları güçlendirmek yanında kentsel çevre ve yaşam kalitesinin de yükselmesini sağlayacaktır.

Yine tüm kentlerde ortak sorun olarak öne çıkan şiddet konusu kadın örgütleri ile yerel yönetimlerin ortaklık yapacağı önemli alanlardan biri olmakta, burada özellikle Belediye Yasasının “kadın ve çocuklar için koruma evi açılması” hükmünün yerine getirilmesi yanında danışma merkezleri açılması da önem kazanmaktadır.

Saptanan sorunlar ve çözüm önerileri, büyük bölümü daha önce kentsel yönetimde söz sahibi olmak bir yana, bunu hayal bile etmemiş kadın örgütlerinin ilk çabaları olarak görülmelidir. Atölye raporlarının geliştirilmesi, çözüm önerilerinin ayrıntılandırılması ve uygulanabilir projeler haline getirilmesi, uzun süreli ve yoğun bir çalışmayla mümkün olabilecektir.

Bu atölyelerin gösterdiği en önemli gerçek, yerel kadın örgütlerinin “çözümün bir parçası olmak” konusundaki istekliliği ve motivasyonunun son derece yüksek olduğudur. Bu istek ve motivasyonu sorunların çözümünde işlevsel kılabilmenin yolu, **yerel yönetimler ve kamu kuruluşlarının kadınlara açık hale getirilmesidir.**

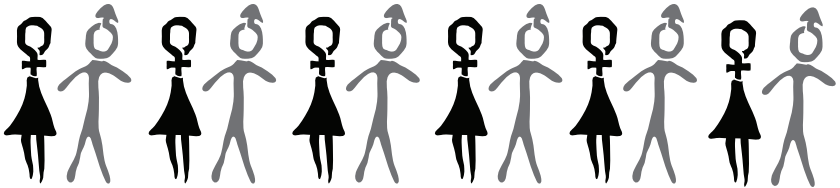
Böyle bir açıklık da ancak işler bir ilişki/işbirliği modelinin bütün tarafların katılımı ile geliştirilmesi ve uygulanmasıyla mümkün kılınabilir.

Atölye çalışmaları kendi içinde başarılı olmakla birlikte, elbette ki asıl başarı, kente ilişkin vizyon, politika, program, plan ve proje geliştirme süreçlerinde kadın sesine/kadın sözüne yer verebildiğimizde görülecektir. Ürettikleri projelerden hiç olmazsa bir bölümünün uygulanabilmesi, saptadıkları sorunların yerel yöneticiler tarafından görülebilmesi ve bu sorunlar etrafında bir işbirliği modelinin kurulması, birlikte oluşturulacak bir eylem planı bizce en önemli başarı kriterleridir.

Birleşmiş Milletler Ortak Programında görevli yerel koordinatörlerin konumları, projenin içeriğinin ve hedeflerinin yerelde anlaşılıp benimsenmesinde özel bir önem taşımaktadır. Yerelde bizzat programın ortağı olarak yerel yönetimler ve kamu kuruluşlarıyla ve kadın örgütleri ile düzenli ilişkiler geliştirilmesi, işbirliği içinde olunması aynı zamanda programa duyulan güven ve programın geleceği açısından da oldukça önemlidir.

EK – 2

YEREL YÖNETİCİLER İLE ATÖLYE ÇALIŞMALARI



YEREL YÖNETİCİLER İLE ATÖLYE ÇALIŞMALARI²⁵

Amaç ve Yöntem

Belediye, il özel idaresi ve valilik bünyesindeki ilgili birimlerin (sağlık, sosyal işler, imar, vb.) müdürleri ile belediye meclisi ve il genel meclisi üyelerinin bazılarında (kadın üyeler öncelikli) oluşan, yerel yönetimlerden atanmış ve/veya seçilmiş yaklaşık 25-30 kişinin katılımıyla gerçekleştirildi. Atölye amaçları şunlardı:

- a. Yerel yöneticilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilgi düzeyini artırmak,
- b. Yerel yöneticilerin yerel kadın sorunlarına ilişkin farkındalıklarını artırmak,
- c. Kadın sorunlarına ilişkin yerel bir perspektif geliştirilmesine zemin hazırlamak,
- d. Yerel yöneticilerin yasal düzenlemeler çerçevesinde yürütebilecekleri kadın dostu yerel hizmetler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamak,
- e. Yerel yönetimlerin kadınlara yönelik yerel hizmetler açısından güç ve zaaflarının görülmesine yardımcı olmak,
- f. Yerel hizmet sunum raporu ve eylem planının hazırlanmasına ve kadın örgütleriyle işbirliğine ilişkin bir model çalışmasına zemin oluşturmak.

Bu amaçlar doğrultusunda yapılan çalışmada eğitim programı (eğitici sunuşları) ve atölye çalışması (küçük grup çalışmaları) birlikte kullanıldı. Katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadını gören kentsel hizmetler konusunda donanımlarını artırırken aynı zamanda yerel sorunlara yine kendileri tarafından yerel çözümler üretme deneyimi edinmeleri de hedefleniyordu. Bu nedenle, atölye programlarında çerçeve bilgi sunuşları yanında, katılımcıların bu konularda tartışmalarına ve küçük gruplar halinde çalışmalarına ağırlık verildi.

25 Buraya kısaltılarak ve derlenerek alınmış ilgili rapora (Kasım 2006) temel oluşturan çalışmalar BMOP kapsamında yapılmış olup, çalışmaları yürüten ve raporun orijinalini hazırlayanlar: L. Yıldız Tokman, Deniz Altay Baykan, Prof. Dr. Serpil Sancar, Av. Sema Kendirci, Recep Demir (İçişleri Bakanlığı).

ATÖLYE PROGRAMI

Yerel kadın örgütleriyle yapılan atölye çalışması programıyla paralellik içeren atölye programı; yerel yöneticilerin cinsiyet eşitliği konusunda farkındalıklarını artırarak yerel kadın sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunlara yönelik olarak yerel yönetim hizmetlerinin nasıl verilmesi gerektiğine ilişkin sunuş, grup tartışması ve küçük grup çalışmalarını içeriyordu:

Program, tanışma ve programın tanıtımı ile başladı. Bu başlangıç, aynı kentteki yerel yönetim birimleri arasında olduğu kadar, atanmış ve seçilmiş yöneticiler arasında iletişim sorunları olduğunu gösterdi.

İlk gün; “**Cinsiyet Eşitliği ve Türkiye’de Kadınların Durumu**” sunuşu toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının anlamı ve kadın erkek eşitsizliğini en çarpıcı şekilde gösteren istatistiki bilgileri içeriyordu.

“**Uluslararası ve Ulusal Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Kadın Hakları**” sunuşu kadın haklarının Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve anayasal ve yasal düzenlemeler çerçevesinde incelenmesini içeriyordu. Örnekler ve grup tartışmasıyla konunun açıklığa kavuşturulması amaçlanmıştı.

“**Yerel Yönetimlere İlişkin Yasal Düzenlemeler**” sunuşu yerel hizmetlerin kadınları gözetir biçimde sunulmasının ne anlama geldiği ve kadınların yerel yönetimlere ilişkin kararlara nasıl katılabileceğine ilişkin yeni yasal düzenlemeler ve örnekleri içeriyordu.

“**Yerel Hizmet Sunumunda Katılım ve Stratejik Planlamanın Önemi**” sunuşu yeni yasal düzenlemelere bağlı olarak katılımın nasıl sağlanabileceği ve stratejik planların cinsiyet eşitliğini sağlayacak şekilde nasıl düzenlenebileceği ve buna ilişkin örnekler içeriyordu.

İlk gün gerçekleştirilen “**Yerel Sorunlar ve Çözüm Önerileri**” konulu grup çalışması, “Yaşadığımız kentte kadınların en önemli sorunları nelerdir? Bu sorunların çözümünde ne gibi kamusal hizmetlere ihtiyaç vardır?” sorularına yanıt aranması suretiyle yerel sorunların ve çözüm önerilerinin yerel yöneticiler açısından tartışılarak irdelenmesini amaçlamıştı. Bu çerçevede tartışan yerel yöneticiler, daha sonra yapılacak hizmet sunum raporlama çalışmasına da bir başlangıç sağlamış oldular.

İkinci gün; ilk günün özetlenmesinin ardından, “**Kentli Hakları**” başlıklı bir çerçeve sunuş yapıldı. “Nasıl bir kentte yaşamalıyız? Kadın dostu belediye hizmetleri nasıl olur?” soruları örneklerle tartışıldı. Yerel

yöneticiler kendi deneyimlerini cinsiyet eşitliği bağlamında tartıştılar.

Kadın örgütleri raporlarını içeren “**Yerel Sorunlar Konusunda Kadınlar Ne Diyor?**” grup tartışması yerel yöneticilerle kadın örgütlerinin sorunlara bakış farklılık ve benzerliklerini belirlemek açısından önemliydi.

“Yerel Kadın Sorunlarına (en önemli üç sorun) İlişkin Çözüm Önerilerinin Değerlendirilmesi”ni içeren grup çalışması: Her grubun bir sorunu seçerek kadın örgütleriyle işbirliği çerçevesinde projelendirmesini içeriyordu. Her kentte üç uygulanabilir proje elde edildi. Bu, hazırlanacak “yerel eşitlik eylem planları”nda ilk yıllar için gerçekleştirilebilecek öncelikli projelere de bir açılım sağlaması, zemin oluşturması açısından önemliydi.

ATÖLYE ÇIKTILARI

Çalışmalardan elde edilen çıktılar, şöyle sıralanabilir:

a) “Görünmeyen” çıktılar

- Belediyeler, il özel idareleri ve valilik birimleri arasında iletişimin artması,
- Yerel yöneticilerin (seçilmiş ve atanmış) yerel kadın sorunlarına ilişkin farkındalıklarının artması,
- Yerel yöneticilerin (seçilmiş ve atanmış) cinsiyet eşitliğine ilişkin olarak bilinçlenmeleri,
- Yerel yönetimlerde, yerel hizmet sunumunda kadın erkek eşitliğini gözetmeye yönelik bir perspektif oluşması,
- Yerel yönetimlerin, yerel kadın örgütleriyle işbirliği yapmaya yönelik motivasyon ve isteklerinin artması.

b) “Görünür” çıktılar

- Her kent için yerel hizmet sunum raporuna ve yerel eşitlik eylem planına zemin oluşturacak olan yerel kadın sorunlarının ve kamusal çözüm önerilerinin bir listesi,
- Her kent için yerel eşitlik eylem planında ilk 2 yılın uygulamasında öncelik belirlemede yardımcı olacak olan önemli üç yerel kadın sorununa ilişkin proje önerileri.

YEREL YÖNETİCİLER TARAFINDAN SAPTANAN YEREL KADIN SORUNLARI

Kars

1. Eğitim

Kız çocukların ilk öğretimden sonra eğitimlerine devam edememesi, kadınların kadın haklarına ilişkin bilgi düzeyinin düşük olması.

Önerilen kamusal çözüm: Kız öğrenci pansiyonlarının yeterli sayıda ve güvenli olmasının sağlanması, kadın haklarına ilişkin olarak eğitim verilmesi, bu konunun medyada işlenmesi.

2. Kentsel hizmetler

Kadınların kentte kendilerini güvenli hissetmemeleri, sokak aydınlatmasının yetersizliği, ulaşım sorunu (toplu taşıma araç sayısı ve kalitesinin yetersizliği), sosyal etkinlik alanlarının (açık ve kapalı) yetersizliği, kreş, çamaşırhane, bakım evlerinin eksikliği.

Önerilen kamusal çözüm: Yerel yönetimlerin (özellikle belediyenin) gerekli düzenlemeleri yapması.

3. Şiddet

Yasalarla düzenlenmesine rağmen miras konusunda aileler içinde (aşiret) kadınlar aleyhine uygulama olması, kadının bir birey ve saygın biri olarak görülmemesi, aile içi şiddet gören kadına destek verilmemesi, evliliği sürdürme konusunda kadına baskı, genç kadınların ve kızların intihar teşebbüsünde bulunması, sağlık hizmetlerinin yetersizliği, aile planlaması konusunda bilgisizlik sonucu doğurganlık oranının yüksek olması.

Önerilen kamusal çözüm: Kadın danışma ve dayanışma merkezi açılması (beceri kursları, eğitim seminerleri, aile içi iletişime ilişkin seminerler, psikolojik danışmanlık ve benzeri hizmetler verilmesi); Müftülüğün cuma hutbelerinde bu sorunları işlemesi, sığınmaevi açılması.

4. Çalışma hayatı

Kadının ekonomik yaşama katılamaması veya çok düşük oranda katılımı.

Önerilen kamusal çözüm: İş imkânı yaratmak için yatırımların artırılması.

ması; özel sektör yatırımlarına kolaylık gösterilmesi; kadın çalışan kotası konması ve bunu teşvik için SSK ve vergi indirimine gidilmesi gibi yasal değişikliği gerektiren çözüm önerileri yanında yerel yönetimlerce meslek kursları (restorasyon, halıcılık, aşçılık, ve benzeri) açılması, yerel kaynakları değerlendirerek kadınlara iş imkânı yaratabilecek atölyeler açılması ve yerel yönetimlerin mikro kredi vermesi.

Van

1. Göç ve yoksulluk

Göç nedeniyle nüfusu ikiye katlanan kentte sağlıklı koşullara sahip ucuz konutların yetersizliği ve gecekondulaşma, yoksulluğun öncelikle kadınlarla çocukları etkilemesi, kadınların Türkçe bilmemeleri nedeniyle kente uyumda ve kamusal hizmetlerden yararlanmada güçlük çekmesi, gecekondularda kentsel altyapının yetersizliği (su, kanalizasyon, yol) nedeniyle kadınların iş yükünün artması, çocuklar ve engelli çocuklar için kreş ve bakımevlerinin eksikliği, kız çocukların ve kadınların eğitim olanaklarından yoksun oluşu, mesleki eğitim kurslarının yetersizliği ve /ya da ulaşılabilir olamaması.

Önerilen kamusal çözüm: Göç eden ailelere yönelik özel uyum programları uygulanması; kadın odaklı çalışmalar yapılması, kadınlara ekonomik ve sosyal destek verilmek suretiyle iş geliştirme konusunda proje hazırlanması.

2. Şiddet

Çok eşlilik, küçük yaşta evlendirilme ve çok çocukluluk; danışma, dayanışma ve toplum merkezlerinin yetersizliği; yerel kadın sorunlarının yerel basında yer almaması.

Önerilen kamusal çözüm: Kadınların kadın örgütlerine katılım için yönlendirilmesi, sığınma evi (SHÇEK, Belediye, VAKAD işbirliğiyle) açılması, kadınlara yönelik sosyo-kültürel mekânların açılması.

Çalışmada kamu görevlilerinin görev sürelerinin kısa oluşunun sorunları anlamalarını ve kamusal istikrarın sağlanmasını zorlaştırdığı belirtilmiştir.

Trabzon

1. Kentsel hizmetler

Kaldırım ve sokakların darlığı; yakın yerleşim yerleri ile ulaşımı sağlayan minibüs duraklarının, konumu nedeniyle kadınlar için güvenli olmaması; sokakların ışıklandırma yetersizliği nedeniyle güvenli olmaması; yeşil alan yetersizliği; kreş eksikliği; sosyo-kültürel mekânların ve etkinliklerin azlığı, ulaşılabilir olamaması; sahilinden geçen otoyol nedeniyle deniz kenarındaki kamusal mekânların kadınlar tarafından kullanılma zorluğu.

Önerilen kamusal çözüm: Belediyenin yeşil alanların kadın ve çocuklar için kullanımını artıracak düzenlemeler yapması; işyerlerinin kaldırımları işgalini önlemesi; minibüs durak yerlerinin değiştirilmesi ve minibüslerin denetlenmesi (Katılımcılar tarafından, “kentsel yaşama katılmak bir ihtiyaç ve haktır” görüşünden hareketle, kadınların kentsel hizmetlerden yararlanmalarını sağlamaya yönelik ve ortakları valilik, belediye, şoförler odası, TEAŞ ve sivil örgütler olan bir proje geliştirildi).

2. Eğitim

Kız çocuklarının ve kadınların meslek sahibi olmalarına yönelik eğitim eksikliği, kadınların sivil toplum örgütlerine ve siyasi partilere katılımını özendirici eğitim eksikliği, kız öğrencilerin yurt sorunu.

Önerilen kamusal çözüm: İstihdam garantili ve MEB sertifikalı meslek kursları açılması; istihdamda kadın kotası konulması; meslek okulu öğrencilerinin eğitilip çocuk, yaşlı ve özürlü bakımına yönlendirilmesi; yerel medyada eğitim programları yapılması (Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden yardım alan kadınların mesleki eğitimine ilişkin bir program geliştirilerek, üretilen malların pazarlanmasını ve bunun için mekân ayrılmasını da içeren çok kapsamlı bir proje hazırlandı).

3. Şiddet

Ataerkil toplumsal yapı nedeniyle miras eşitsizliği

Önerilen kamusal çözüm: Yerel yönetimlerin danışma hattı açması, sığınma evi açılması, miras eşitsizliğini vurgulayan bilinçlendirme kampanyası yapılması.

4. Fuhuş

Yaygınlık ve denetimsizlik, Trabzonlu kadınların bu nedenle ruhsal

problemler yaşamaması, cinsel yolla bulaşan hastalıkların artması.

Önerilen kamusal çözüm: Kamunun etkin denetimiyle hem fuhuş yapan kadınların sömürülmesinin hem de aile parçalanmalarının önlenmesi, yerel medyanın kullanılması.

Şanlıurfa

1. Göç ve yoksulluk

Çalışan çocuklar sorunu, kente uyum ve istihdam sorunu, okuryazarlık oranının düşüklüğü, kadınların kamusal hizmetlere nasıl ulaşılacağını, hangi hizmeti hangi kurumdan alacağını bilmemesi.

Önerilen kamusal çözüm: Göçle gelenlerin kente uyum sağlaması ve kentlilik bilinci oluşturulması (Belediye tarafından kentte yaşamının kurallarına ilişkin yerel medya programları ve ilkokul çocuklarını hedef alan eğitim toplantıları yapıldığı, broşürler yayımlandığı belirtildi), mikro kredi uygulaması (Belediye tarafından 190 kadına kredi verilmesi yanında kredi alan kadınlara okuma yazma eğitimi ve çeşitli beceri kursları verildiği belirtildi).

- Göçle gelenlerin okul öncesi yaşta olan çocuklarının eğitilmesi için Süleymaniye ve Eyyubiye mahallelerinde uygulanacak bir eğitim projesi hazırlandı.
- Kadına iş alanı açılabilmesi için organik tarım ve çiçekçilik yapılması önerisi getirildi.

2. Şiddet

Erken evlilik, berdel, kumalık, küçük yaşta annelik, başlık parası, ensest, zorla evlendirilme, aile içi şiddet konularında yasal düzenlemelerin hayata geçirilememesi.

Önerilen kamusal çözüm: Erkeklerin şiddete karşı Müftülük aracılığıyla eğitilmesi, Belediye tarafından “acil şiddet hattı” açılması, şiddet gören kadınların başka illerdeki sığınma evine gönderilmeleri için “kadın ara geçiş istasyonu” açılması, kamu personeline şiddet konusunda duyarlılık eğitimi verilmesi.

3. Sağlık

Doğurganlık oranının yüksekliği; mevsimlik tarım işçiliğinin yaygınlığı dolayısıyla sağlık hizmetlerinde kesintilerin oluşması, aile planlaması konusunda hedef kitleye ulaşılamaması, tifo, şark çıbanı, enfeksiyon hastalıkları, talesemi, cinsel yolla bulaşan hastalıklar sorunu, akraba evlilikleri nedeniyle sakat çocukların çokluğu; kadınların ruh sağlığı sorunu, hamile kadınların beslenme sorunu, aşı sorunu.

Önerilen kamusal çözüm: Kadın sağlığı konusunda ilgili yerel kamu kuruluşlarıyla (il sağlık müdürlüğü, il milli eğitim müdürlüğü, il müftülüğü ve benzeri) sivil örgütler, yerel medya ile işbirliği yapılması, birinci basamak yerel sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve mevcut sağlık ocaklarının iyileştirilmesi (Kadın ve çocuklara nitelikli sağlık hizmeti sunmaya ilişkin bir proje hazırlandı), mobil sağlık hizmetinin yaygınlaşması.

4. Kentsel hizmetler

Gecekondu mahallelerinde altyapı yetersizliğinin kadınların iş yükünü artırması; çocuk bakım hizmetlerinin (kreş, yuva ve benzeri) yetersizliği; kadınlara, gençlere ve çocuklara yönelik açık ve kapalı sosyal etkinlik alanlarının yetersizliği (parklar, spor alanları, kültür merkezleri ve benzeri); özel sektör tarafından verilen kent içi toplu taşıma-ulaşım hizmetinin yetersizliği ve hizmet veren personelin kadınlara yönelik olumsuz tutumu; sokakların ve park aydınlatmalarının yetersizliği; güvenlik sorunu.

Önerilen kamusal çözüm: Yeni oluşturulan Yerel Gündem 21 Kadın Meclisinin kadın örgütleriyle işbirliği içinde bu konuda çalışması, toplu taşıma araçlarının ve çalışanlarının denetlenmesi ile çalışanlara eğitim verilmesi (Kadınların yeşil alanları kullanımına ilişkin bir proje hazırlandı).

İzmir

İzmir il merkezinin Büyükşehir Belediyesi olması ve 20 ilçe belediyesi olmak üzere toplam 90 belediyeyi kapsamaması kadın sorunlarına yerel yöneticilerin bakışını farklılaştırdı. İzmirli kadınları ve sorunlarını;

- Göçle gelen kadınlar,
- Kentli ev kadınları,
- Kentli çalışan kadınlar,

olarak üç grupta inceleme yolunu seçtiler.

Sorunlar:

Eğitim yokluğu, ekonomik sorunlar-sosyal güvenliğin olmayışı, doğurganlık oranının yüksekliği, üreme sağlığı sorunları, şiddet, sosyo-kültürel etkinliklerin olmayışı ve kenti kullanamama daha çok ilk grupla özdeşleştirildi; yani göçle gelen kadınların sorunu olarak nitelendirildi.

Kentli ev kadınlarının sorunları ise ilk gruptan sadece biraz eğitilmiş olmaları ve kenti az da olsa kullanabilmeleri ile farklılaşıyordu. Her iki grubun da kenti yeterince kullanmadıkları için kent içi güvenlik sorunlarının olmadığı varsayılmıştı.

Çocuk ve yaşlı bakım evlerinin yetersizliği, kent içi güvenlik sorunu, kadınlara yönelik sosyal ve kültürel etkinliklerin azlığı, kent içi ulaşım (ulaşım araçlarında taciz), daha çok kentli çalışan kadının sorunu olarak nitelendirildi. Şiddetin bu grubun sorunu olarak da belirlenmesi şiddetin yaygınlığı açısından da en önemli kadın sorun alanlarından biri olduğunu gösteriyordu.

Önerilen kamusal çözüm: Hukuki ve psikolojik danışmanlık hizmeti verilmesine en çok ilk gruptaki kadınların ihtiyacı olduğu düşünülse de tüm kadınlar için ilçe belediyeler, baro, psikologlar derneği ve kadın örgütlerinin danışma merkezleri açarak hizmet vermesi önerildi.

Göçle gelen kadınlara yönelik çözüm önerisi olarak, sağlıksız ve düzensiz nüfus artışının önlenmesi konusunda ilgili kamu kuruluşlarının, belediyelerin ve sivil toplum örgütlerinin katılacağı kapsamlı bir proje geliştirildi.

Çalışmayan ama evde el sanatlarına yönelik üretim yapan kadınların

ev ekonomilerine katkı sağlaması amacıyla ürünlerinin pazarlanması (Buca Belediyesinde benzeri uygulama 2004 yılından beri sürüyor) proje olarak geliştirildi.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Araştırma Dairesi yöneticileri tarafından yerel kadın sorunlarına kurumsal bir çözüm olarak Belediyede yeni bir müdürlük kurulması ve 2008 yılına kadar 10 semt merkezi açılması önerildi.

Nevşehir

1. Şiddet/Sağlık

Toplumsal baskı, kadınların eve kapatılmışlığı ve kadına biçilen geleneksel aile içi rol nedeniyle görülen psikolojik sorunlar (depresyon, intihar teşebbüsü vb); erkeklerin iş dışı zamanlarını kahvehanelerde geçirme alışkanlığı; kayınvalidelerin gelinlere yönelik baskıcı davranışları; erken yaşta evlilik; iki eşlilik.

Önerilen kamusal çözüm: Sosyal Hizmetler Müdürlüğü bünyesinde yeni açılan “Aile Danışma Merkezi”nin duyurulması, tanıtılması, kadınların merkeze ulaşmasının sağlanması, Belediye kanalıyla tanıtım afişleri dağıtılması; anne baba eğitimi verilmesi; okullarda kız ve erkek çocuk karışık eğitim, spor, oyun etkinlikleri yapılması; kadınların sivil toplum örgütlerine katılımlarının teşvik edilmesi; mevcut olan “Alo Fetva Hattı” yanında “Alo Aile Danışma Hattı” kurulması; yerel medya ve televizyonda aileye yönelik eğitici programlar (şiddet, alkol, aile içi davranışlar ve benzeri) yapılması, kahvehanelerde eğitim verilmesi; şiddete karşı “ara geçiş istasyonu” kurulması.

2. İstihdam

Kadınların ekonomik özgürlüklerinin olmaması, kendilerini topluma yararsız ve becerisiz hissetmeleri, iş alanlarının azlığı, mülteci kadınların iş ve barınma sorunu.

Önerilen kamusal çözüm: Belediyenin açtığı KAPEM’de verilen kurslarda sertifika alan kadınların istihdamının sağlanması, meslek edindirme kurslarının çeşitlerinin kadınların isteği doğrultusunda belirlenmesi, kadınların istihdam edilebileceği bir fabrikanın açılması (örneğin tekstil), kamu kurumlarında yarı zamanlı istihdam olanakları yaratılması (özellikle yalnız yaşayan ve çocuklu kadınlar için), kadın örgütleri tara-

findan yapılacak bu tür faaliyetler için MEB'e bağlı kuruluşlardan yer temini, kadın örgütleri tarafından kadınların yapabileceği işlerin (çocuk bakımı, temizlik, refakatçilik vb) organize edilerek kadın istihdamı sağlanması, evinde el işi üretimi yapan kadınlar için pazar sağlanması (belediye, valilik, sanayi-ticaret odaları, kadın örgütleri vb kuruluşlar yoluyla); mülteci kadınlara iş ve barınma yeri sağlanması.

3. Kentsel hizmetler

Kadınların büyük bir kısmının kentteki sosyo-kültürel yaşamda yer alamaması; açık ve kapalı eğlence, dinlence alanlarının yetersizliği ya da kadınların kullanımına uygun olmaması (spor salonları, sinema ve tiyatro salonları ve benzeri); yapılan etkinliklerin kadınların ilgi alanı ve gereksinimlerine cevap verememesi (futbol maçları); kadın örgütlerinin sayıca yetersizliği ve erkeklerin bunlara olumsuz bakışı.

Önerilen kamusal çözüm: Kadın örgütlerinin gerekliliği konusunda önce erkekler ve kadınların eğitilmesi; kadınların sosyo-kültürel etkinliklere katılabilmesi için çocuklara yönelik kreş ve oyun odalarının oluşturulması; sosyo-kültürel etkinliklerin ruh ve beden sağlığı için gerekliliği konusunda kadınların ve erkeklerin eğitilmesi, kampanya yapılması (yerel tv, el ilanları, broşür vb).

ATÖLYELERDE HAZIRLANAN PROJELER

Kars

- Kadın Platformu Oluşturulması Projesi
- Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Projesi
- Kadınların Çalışma Hayatına Katılımı Projesi: Kaz Tüyü Değerlendirme Atölyeleri

Van

- Kadınlara Yönelik İş Geliştirme Projesi

Trabzon

- Kadının Kentsel Yaşama Katılımını Destekleme Projesi
- İşsiz Kadınlara Mesleki Eğitim Projesi-Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden Ekonomik Yardım Alan Kadınların Eğitimi

- Fuhuşla M¼cadele Projesi-Fuhuşla Bulaşan Hastalıklar Konusunda Bilinçlenme

Şanlıurfa

- Kadın Geçiş İstasyonu-Şiddetten Korunma Projesi
- Kadınlara Nitelikli Sağlık Hizmeti Sunma Projesi
- Okul Öncesi Çocuk Eğitimi Projesi
- Kadınların Kenti Etkin Kullanımı Projesi-Yeşil Alanların Kadınlara Yönelik Olarak Düzenlenmesi

İzmir

- İZBB Kadın Sorunları Araştırma Geliştirme ve Uygulama Müdürlüğü Projesi
- Sağlıksız ve Düzensiz Nüfus Artışını Önleme Projesi
- Kadın Sorunları Psikolojik ve Hukuki Danışma Merkezlerinin Oluşturulması Projesi
- Kadın El Ürünleri Satış ve Üretim Pazarı Projesi

Nevşehir

- Kadınların Depresyon Probleminin Nedenleri ve Çözüm Önerileri Projesi
- Kadınlara Yönelik İstihdam Çalışması Projesi
- Kadın ve Kızların Sosyo-Kültürel Etkinliklerden Yararlanmaları Projesi

DEĞERLENDİRME SORUNLAR/OLANAKLAR

Atölye çalışmasına katılanların (eğitmen, kolaylaştırıcı, yerel yönetici, katılımcı, gözlemci) ortaklaştıkları bazı noktalar, atölye çalışmaları açısından, BMOP sürecinde yaşanmakta olan “sorunlar” kapsamında da değerlendirilebilir.

a) Katılımcılar

Kentlerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapıları farklı olduğu gibi yerel yöneticiler ve yerel hizmet sağlayıcıların donanım ve deneyimleri farklıydı. Katılımcılar, çalışmayı genellikle verimli ve yerel hizmet sunumuna farklı bakmalarını sağlayan bir çalışma olarak gördüler.

i) Katılımcı sayısı:

Katılımcı listeleri, yerel yönetimlerin organizasyon yapısı ve birimlerin görev tanımlarından hareketle oluşturulan standart liste, yerel koordinatörlerin valilik ve belediye yetkilileri ile yaptıkları görüşmeler sonucunda, yerel yöneticilerin çalışmaya katılmak üzere görevlendirilmesiyle oluşturuldu. Katılımcı sayısı 2 günlük çalışma boyunca düzenli ve süreklidir. Az sayıdaki seçilmiş katılımcıların (Belediye meclis üyeleri, il genel meclisi üyeleri) katılımları genellikle düzenli değildir.

ii) Katılım düzeyi

Yerel yönetimlerden yetkili yöneticiler (müdür, müdür yardımcısı, birim başkanı vb.) yerine çeşitli nedenlerle birim çalışanlarının gönderilmesi katılımcıların kendileri tarafından da eksiklik olarak değerlendirildi.

Vali veya belediye başkanları ya da yardımcılarının açılış oturumuna katıldığı çalışmalarda yetkililerin katılım oranı daha yüksekti. Bu, hedef gruba ulaşmanın Vali ve Belediye başkanının programa verdiği önemle doğru orantılı olduğunu göstermesi açısından önemliydi.

b) Kadın sorunlarına ilişkin önyargı

Kadın sorunlarının kategorileşmiş eğitim, sağlık, şiddet, yoksulluk, istihdam gibi bilinen sorun alanlarının dışında düşünülmesinde zorluk yaşandı. Kamusal hizmetlerin ele alınma biçimi ile yerel kadın sorunlarını birlikte algılama gücü yaşandığı görüldü. (Örnek: Özellikle tüm kentlerde benzer biçimlerde çalışmaya katılan kadınlar tarafından dile getirilip erkekler tarafından da onaylanan, kadınların kent içinde dolaşımına ilişkin sorunların kamusal çözümleri olabileceğini kabullenme gücü), bunun yanında yerel hizmet sunumunun cinsiyetsiz düşünülmesinin yerleşik genel bir yaklaşım olduğu görüldü.

Önceden kestirilen bu önyargıları değiştirmek amacıyla programa özellikle örneklerle açılım sağlamaya çalışan sunuşlar konmuştu.

c) Katılımcı yerel yönetim yaklaşımı çerçevesinde kadınların ve kadın örgütlerinin yeri

Yurttaş katılımı örneklerinin çok az görüldüğü, siyasetin dar bir çevre içinde yapıldığı bir demokraside, kentte yaşayan kadınları ve kadın

örgütlerini kadın sorunlarına ilişkin çözümlere katmak alışılmış bir yönetim biçimi değil. Bu nedenle yasalar çerçevesinde katılımcı mekanizmalar kullanılarak kadınların yerel hizmetlere ilişkin kararlara katılımının olabilirliği ve gerekliliğini göstermek önemliydi.

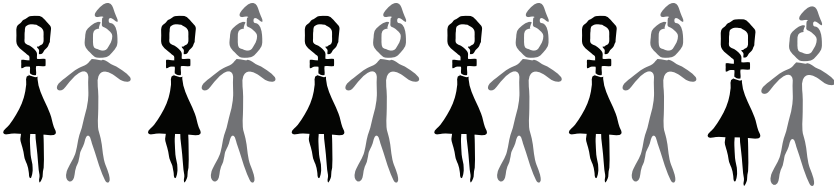
d) Olanaklar

Atölyelerde öne çıkan konulardan biri yerel yönetim hizmetlerinin eksikliği ve yetersizliği iken, **diğeri kadınlarla özdeşleştirilen çocuk, hasta, yaşlı bakımı gibi hizmetlerin yerel kamusal hizmetler olarak görülmemesi ve bu nedenle kadınların sosyal hayata ve iş hayatına katılmamasıdır.** Kentsel hizmet alanında, yerel yönetimler ve kadın örgütlerinin işbirliğiyle gerçekleştirilecek çalışmalar, kadınların toplum ve iş hayatına katılımını artırmak yanında kentsel çevre ve yaşam kalitesinin de yükselmesini sağlayacaktır. Yine tüm kentlerde ortak sorun olarak öne çıkan şiddet konusu kadın örgütleri ile yerel yönetimlerin ortaklık yapacağı önemli alanlardan biri olmakta, burada özellikle Belediye Yasasının “kadın ve çocuklar için koruma evi açılması” hükmünün yerine getirilmesi yanında danışma merkezleri açılması da önem kazanmaktadır. Atölye çalışmaları, yerel eşitlik raporlarının yazılması ve yerel eşitlik eylem planlarının yapılmasıyla sürececek olan uzun vadeli ve sürekli bir çalışmanın parçası olarak, Programın siyasi olarak merkezi ve yerel yöneticiler tarafından desteklenmesinin sürdürülebilirliği ölçüsünde kalıcı sonuçlar yaratabilecektir. Geliştirilen projelerden yerel kadın örgütlerinin hazırladıkları projelerle benzeşenlerin, eşitlik eylem planları çerçevesinde 2 yıllık uygulama programına alınması ve işbirliği modeli çerçevesinde hayata geçirilmesi önemlidir.

Yerel yönetimlerde yerel kararlara cinsler arası eşitlikçi bakış açısıyla bakacak ve değerlendirecek, kadın sorunlarını belirleyip çözüm üretecek kurumsal bir yapının gerekliliğinin tartışılması ve yerel yöneticilerin çoğunun yabancı olduğu, düşünmediği bu konuda atölye çalışmalarının ikisinde örnek proje üretilmesi, programın sonuçları ve etkisi açısından umut vericidir.

EK- 3

**BMOP DENEME İLLERİNDE YAPILAN KAMUOYU
YOKLAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
GETİRİLEN ÖNERİLER**



BMOP DENEME İLLERİNDE YAPILAN KAMUOYU YOKLAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ GETİRİLEN ÖNERİLER²⁶

*Prof.Dr. Ayşe Güneş AYATA - Yrd.Doç.Dr. Aykan ERDEMİR
Yrd.Doç.Dr. Ayça ERGUN ÖZBOLAT*

1. Yerel hizmetlerin ve özellikle kadınlara sunulan hizmetlerin artırılması önemli yararlar sağlamaktadır. Hem kadın hem de erkek vatandaşlar bu doğrultuda taleplerde bulunmaktadır. Bu konuya özellikle seçilmiş yöneticilerin dikkatinin çekilmesi önemlidir; çünkü kadına yönelik hizmet ve kadını karar alma mekanizmalarına katmak oy oranlarını artırabilecektir.
2. Yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerden haberdarlık oranı düşüktür. Bu nedenle kadınlara yönelik hizmetlerin yerel yönetimlerce halka duyurulması önem kazanmaktadır. Bu çerçevede hizmetleri daha etkin duyurabilmek için:
 - a. Yerel radyo ve yerel gazeteler aracılığı ile duyuru yapılması,
 - b. Yerel televizyonlarda tanıtım programları yapılması,
 - c. Evlere el ilanları dağıtılması,
 - d. Muhtarların bilgilendirilmesi ve onlar aracılığıyla mahalle bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmesinin teşvik edilmesi düşünülebilir.

Bu bağlamda, kadınların evlerinden ve mahallelerinden daha az dışarı çıktıkları göz önüne alınarak, onlara kendi mahallerinden ulaşmaya çalışmanın önemi ortaya çıkmaktadır.
3. Yerel yöneticilerin kadınlara yönelik hizmetleri geliştirirken kadınların talepleri hakkında bilgi sahibi olmaları hizmetin etkinliğini artıracaktır. Bu çerçevede yerel yöneticilerin aşağıdaki yöntemlerin birini veya birkaçını bir arada izlemesi uygun olacaktır.

26 Tam metin için bkz. <http://www.bmkadinhaklari.org> ve “**Altı İlde Yapılan Kamuoyu Araştırması Sonuçları**”, Prof.Dr. Ayşe Güneş AYATA, Yrd.Doç.Dr. Aykan ERDEMİR, Yrd.Doç.Dr. Ayça ERGUN ÖZBOLAT, BM Ortak Programı Yayını, Haziran 2006.

- a. Kendilerine ait yönetim biriminde bir kadın çalışmalarını uzmanı bulundurabilirler. Uzman söz konusu mahallelerdeki kadınlarla diyalog içinde bulunup araştırmalar yaparak halkın talepleri doğrultusunda yönetime tavsiyelerde bulunabilir.
 - b. Kadınların taleplerini karşılamak ve bazı hizmetleri sunmak üzere bir hizmet birimi kurulabilir. Söz konusu birim, örneğin hukuk danışmanlığı gibi hizmetleri vermenin yanı sıra, kadınlardan gelen talepleri değerlendirip, projeler halinde yönetime sunabilir.
 - c. Belediye, mahalle ve sivil toplum temsilcilerinin de yer alacağı geniş katılımlı bir kadın meclisi kurulabilir. Burada yöneticilerle, kadınların temsilcileri bir araya gelip fikir alışverişinde bulunarak projeler oluşturabilir. Buna benzer bir kurum Yerel Gündem 21'ler çerçevesinde denlenmektedir.
4. Hizmeti sunmak kadar hizmeti ulaşılabilir kılmak da önemlidir. Hizmetten haberdar olmak ona ulaşmanın önemli bir yönüdür. Bununla birlikte hizmetin alınma şartlarının kolay, ucuz olması ve fiziki olarak ulaşımın olanakları da önemlidir. Örneğin mesleki eğitim kursu bir hizmet olarak sunuluyorsa, mümkünse bedava veya çok ucuz olması, ulaşım aracı sağlanması veya kursun mahalleye getirilmesi düşünülebilir.
 5. Şiddet ve şiddet algısı toplumda çok fazladır. Şüphesiz esas olan toplumda şiddeti önlemektir. Bununla beraber şiddete maruz olan kadınlar bunu en çok aile fertlerinden, özellikle erkeklerden görmektedir. Kadınların ailede gelir sahibi olmadığını ve güçsüz olduğunu da birçok araştırmacının sonucu göstermektedir. Güçsüzlü koruma kamununun görevleri arasındadır. Bu çerçevede kadınların da talebi doğrultusunda yerel yöneticilerin sığınma evlerini açması önerilmektedir. Mevcut Aileyi Koruma Kanunu, şiddet uygulayan tarafı evden uzaklaştırdığı için, kadını evinde de korumak mümkündür. Sadece bu kanunu bilen çok azdır. Kanun ve uygulama koşulları hakkında bilgilendirmeye yönelik kampanyalar oluşturulmalıdır. İl merkezlerinde oluşturulan 24 saat 7 gün acil bir telefon bilgi ve ihbar hattı şiddet mağdurlarını korumayı kolaylaştıracaktır.

6. Yerel yöneticilere yöneltilen iki kurumsal talebe dikkat çekmek isteriz: Kreşler ve yaşlı bakım evleri. Esasında bu iki kurum birbirine çok benzer şekilde kadının aile yükünü azaltıp onu dışarıya, topluma ve özellikle de çalışma yaşamına açmaktadır. Birçok ilde hem kadınlar hem erkekler yaşlı bakım evlerini öncelikli talepleri arasında sıralamışlardır. Çekirdek aile düzeni içinde yaşlıların bakımı gittikçe artan bir sorun olmakta ve bu yük kadınlara kalmaktadır. Önümüzdeki dönemde bu talep ciddi olarak artacaktır.
7. Kadınların işgücüne katılmayı, aile bütçesine katkıda bulunmayı istedikleri bilinmektedir. Bu çerçevede,
 - a. Kadınlara kendi talepleri doğrultusunda meslek edinmelerini sağlamak için mesleki eğitim vermek gereklidir. Hangi kursların açılacağına işgücü piyasasının arz talep araştırması sonucunda ve kadınların eğitim/yaş/çalışma tecrübesi gibi nitelikleri göz önüne alınarak karar verilmelidir.
 - b. Kadınların hem evden iş yaparak gelirlerinin artırılmasına (örneğin örgü, dikiş ve benzeri) hem de ev dışında çalışıp gelir elde etmelerine olanak yaratılmalıdır. Unutulmamalıdır ki bunların her biri ayrı ayrı kadınları güçlendirici etkiye sahiptir. Yerel yöneticiler ve sivil toplum kuruluşlarının bu konuda aktif olarak iş alanı ve pazar oluşturmasında yarar vardır. Önerilen iş alanlarında ve ürünlerde çeşitlenmeye, yaratıcı olmaya gereksinim vardır. Aksi takdirde pazarlama ve iş bulmada çok ciddi sorunlar yaşanmaktadır.
 - c. Ayrıca özel kurslardan ve/veya özel sektördeki iş yerlerinden çıraklık ve staj şeklinde kadın kotası talep edilebilir. Böylelikle kadınlar işgücü piyasasına girmeye teşvik edilerek tecrübe kazanmaları sağlanabilir.
8. Kadınların kendi gelirleri de dahil aile geliri üzerinde kontrolleri kısıtlı görünmektedir. Onları bütçe kullanımı ve gelirin kontrolü üzerinde söz sahibi yapmak önemlidir. Bu çerçevede bankaların kadınların hesap açmalarını teşviki önemli bir katkı olacaktır. Bankaların kadınlara özel kredi kartı vermesi, bu kredi kartlarına teşvik (ek hediye puan), kolay banka kredisi verilmesi, farklı faiz uygulaması düşünülebilir. Eğer kadınların

- hesap açtırması maddi olarak avantajlı görülürse eşi de bu hesapların açılmasını destekleyecektir. Burada önemli olan kadını geliri kullanabilir ve tasarruf yapabilir hale getirmektir.
9. Sivil toplum kuruluşları hakkında bilgi sahibi olanların oranı yüksek değildir. Bu bilgisizlik bazı bölgelerde yaygın ve etkin sivil toplum faaliyeti olmamasından kaynaklanabilir. Diğer taraftan STK'ların faaliyetlerinin yoğun olduğu yerlerde de kadın kuruluşlarının ve/veya kadına yönelik hizmet verenlerin bilinirlikleri düşüktür. Bu çerçevede,
 - a. STK'ların faaliyet alanlarını iyi tanımlayarak, kendilerini hem daha yaygın katılıma açmaları hem de hizmetlerini daha iyi duyurmaları gerekmektedir.
 - b. Tanıtım için bilinen metotlar medya, el ilanı, basın duyuruları dışında yeni yöntemleri de kullanmak ileriye dönük bir strateji olabilir. Genç kadınlar bilgisayar öğrenmeye ve internet kullanmaya hevesli görünmektedir. STK'lar interneti hem hizmetlerini tanıtmak hem de hizmet sunmanın aracı olarak kullanmaya başlamalıdır. Örneğin bir aile planlaması derneği hem kendini tanıtmak hem de bilgi sunmak için internet kullanabilir.
 10. Kadınların karar alma sürecine katılmaya istekleri vardır. Erkekler de onları kabule karşı olduklarını beyan etmemektedir. Ancak bu konuda önemli bir darboğaz görülmektedir. Siyasete en çok girmek isteyenler üniversite mezunu kadınlardır ve çelişkili bir şekilde eğitim yoksunluğu en önemli çekince olarak görülmektedir. Bu konunun derinlemesine incelenmesine ihtiyaç vardır. Eğer kast edilen siyasi bilgi eksiği ise çok yönlü eğitim ve bilgilendirme ile (interaktif yöntemler de dahil) bunu gidermek gerekir. Kadınların karar alma süreçlerinde yer alması sadece milletvekili olması demek değildir. Önümüzdeki dönemde kadınların yerel karar alma süreçlerinde yer almaya teşvik edilmesi gerekir. Bu kurullar arasında okul-aile birliklerinden başlayarak, mahalle ihtiyar heyetleri, belediye meclisleri sayılabilir. STK'lar eğitim programlarını yerel siyaseti içerecek şekilde farklılaştırıp çeşitlendirmeli, yerel yöneticiler de kadın kurulları oluşturarak kadınları teşvik etmelidir.

11. İnternet önümüzdeki dönemde çok kullanılacak bir araç olacaktır. İnternet kadınların bazı “gelenek dışı” soruları sormasını kolaylaştıracak özelliklere sahiptir ve bu anlamda da özgürleştirici bir yanı vardır. Örneğin “Kocam beni dövüyor, haklarım nelerdir?” sorusunun internette araştırılması kolaydır, ama hangi kaynaktan cevap alındığı da çok önemlidir. Bu nedenle STK’ların ve kamu kuruluşlarının kadınlara güvenilir bilgi veren internet siteleri oluşturması gereklidir. Ayrıca internetin bütün kadınlar tarafından kullanımının olanaklı olmadığı düşünülerek, STK’ların kamu kurumlarının desteğini de alarak bilgi ve ihbar telefon hatları kurması da önerilmektedir.

Sonuç Olarak

Eğitim ve özellikle yüksek eğitim kadın erkek eşitliği değerlerinin benimsenmesinde çok önemli rol oynamaktadır. Bu konuda altı çizilmesi gereken husus, eğitimin etkisinin kadınlar üzerinde, erkeklere nazaran çok daha fazla olduğudur. Bütün illerde ve hemen hemen bütün konularda kadınlar ve erkeklerin eğitim düzeyinin artması değerleri değiştirmekte, kadınların topluma ve siyasete katılmalarını artırmakta, onları kurumlardan vatandaşlık hakları çerçevesinde daha talepkâr hale getirmekte, bilinçli ve bilgili kimseler olarak insan haklarına ve vatandaşlık hukukuna saygı duymalarına yol açmaktadır. Eğitimin olumlu etkisi erkekler üzerinde de görülmekle birlikte aradaki ilişki kadınlardaki kadar belirgin değildir.

Eğitim yalnızca bilgiyi değil yeni değerlerin aktarılmasını da sağlamaktadır. Eğitimli kadınlar kadın erkek eşitliği konusunda daha fazla bilgi sahibi olmaktadır. Daha önemlisi ilişkinin böyle olması gerektiğini düşünmekte ve kapsamlı biçimde kadın erkek eşitliği değerlerini savunmaktadır. Örneğin, formel eğitim görmüş olan kadınlar anayasal haklarını bilmekte, töre cinayetlerine karşı çıkmakta, kız çocuklarının okumasını desteklemekte, siyasete katılmak istemekte ve daha az çocuk sahibi olmaktadır.

Erkek eğitiminin artmasının çok önemli bir sonucu ise kamusal söylemlerin daha eşitlikçi hale gelmesidir. Bu çerçevede erkeklerin eğitim düzeyinin artmasına bağlı olarak hukuki bilgilerinin arttığını ve kamusal düzeyde kadın erkek eşitliği değerlerini kabule daha yatkın

hale geldiklerini belirtebiliriz. Örneğin bu durumda erkekler kadınların mirasta eşit payı olduğunu bilmektedir. Fakat özel yaşam alanı söz konusu olduğunda erkekler eğitilmiş kadınlardan önemli ölçüde ayrılmakta ve geleneksel değerleri daha fazla benimsemektedir. Örneğin üniversite mezunu bir erkek kadına yönelik şiddeti veya töre cinayetlerini savunabilmektedir.

Benzer sonuçlara yüksek eğitilmiş kadınlar arasında da düşük oranlarda rastlamak mümkündür. Örneğin kamusal eşitlik söylemini kabul etmekle birlikte özel yaşamda daha az eşitlikçi değerleri savunmaktadırlar. Diğer bir örnek ise anayasal eşitliği kabul eden çok sayıda erkeğin ve kadının, erkeğin eşini aldatabileceğini, kadınların bazen şiddeti hak ettiğini açıkça savunmasıdır.

Ülkemizde yapılan çok sayıda araştırma kadınların eşit haklara sahipliği görüşünün özel yaşamda ve aile yaşamında sorgulandığını ortaya koymaktadır. Burada aile değerlerinin ve kadın-erkek rollerine yönelik sosyalizasyonun önemini altını çizebiliriz. Kalıplar küçük yaştan itibaren kız ve erkek çocuklara aşılarda, onları daha sonra değiştirmek ise bir hayli zor olmaktadır. Örneğin kadının annelik ve eşlik rolleri çocukluktan itibaren aşırı düzeyde vurgulanmakta ve sonuçta kadınlar evliliğe, erkeklere göre çok daha fazla önem vermektedir. Ayrıca kadının namusunun aile sorumluluğunda olduğu algısı ve erkeğe hak olan bir çok konunun kadınlara uygun görülmemesi yaygındır.

Buna benzer bir sonucu siyaset alanında görüyoruz. Erkekler kadınların aday olmasını desteklemektedirler, hatta bazı illerde erkeklerin kadın adaylara verdiği destek kadınların verdiği desteğin üzerindedir. Bununla birlikte erkekler katılım eksikliğini kadınların ilgisizliği ile açıklamakta, kendilerinin sınırlandırıcı tutum ve rollerini görmemektedirler. Kadınlar ise siyasete katılmamalarının sebebini ağırlıkla eğitim eksikliği olarak belirtmektedir. Oysa siyasete girmek isteyen kadınlar arasında üniversite mezunları ağırlıktadır ve bu konuda yapılan araştırmalar göstermiştir ki, siyasete katılan kadınların ortalama eğitimleri erkeklerden çok üstündür. Diğer bir deyişle kadınlar kendi değerlerini tam olarak tartamamakta ve karşımıza ciddi bir özgüven sorunu çıkmaktadır.

Kadın-erkek eşitliği konusunda sosyo-ekonomik statünün etkisi oldukça çapraşıktır. Bazı alan ve bazı bölgelerde gelir düzeyi arttıkça gelirle

doğru orantılı olarak bazı eşitlikçi değer ve tutumların kabulü artmaktadır. Bu özellik daha belirgin olarak kadınlarda görölmektedir. Ama bunun tam tersine örnekler de vardır. Örneğin Şanlıurfa'da üst sosyo-ekonomik statüde yer alan kadın ve erkekler kendilerinden daha alt gelir gruplarına göre daha tutucu değerler sergilemektedir. Böylesine bir eğilim gelirin kökeni ile ilişkilendirilebilir. Toprağa ve ticarete dayalı geleneksel zenginlik yerel kurallara sadakati çok teşvik etmektedir. Diğer bir deyişle üst gelir grupları kendi güçlerini korumak ve yerel gelenekleri yeniden üretmek için yoğun çaba harcamaktadır. Yerel konumları ve şöretleri bu geleneğin sürdürölmesine bağlıdır.

Tersine bir örnek ise sosyo-ekonomik statü ile eşitlikçi çağdaş değerlerin birbirine doğru orantılı olarak arttığı İzmir'dir. Bu ilimizde sosyo-ekonomik statü artışını sağlayan gelir düzeyi, eğitim sonucu elde edilen işler vasıtasıyla sağlanmaktadır. Yani daha yüksek eğitim gelir artışına çok büyük katkı yapmaktadır.

Çalışma yaşamına kadınların katılması Türkiye düzeyindeki genel bulgulara paralel olarak bir hayli düşüktür. Bu konudaki yaygın kalıpyargılara rağmen kadınlar çalışma yaşamına katılmaya, ailenin geçim yükünü paylaşmaya erkeklerden daha açık görünmektedir. Yine de erkekler evin geçimini kendilerinin sağlaması gerektiğini düşünmektedirler. Çalışma yaşamına ilişkin iki özelliğin altını çizebiliriz. Bunlardan birincisi aile gelirine katkı, diğeri ise ev dışına açılma ve kamu yaşamına katılmadır. Kadınlar her iki alanda erkeklerin onlara biçtiğinden daha fazla katkı yapmak ve de işgücü piyasasında gelir getirecek şekilde eğitim almak istemektedir. Bu çerçevede, her ne kadar bazı kadınlar eşlerinin izni olmamasını veya aile sorumluluklarını çalışmama nedeni olarak göstermişlerse de, aslında iş bulamama ve eğitim ve beceri eksikliğinin daha ön plana çıkan nedenler olduğu görölmektedir.

Şiddet algısı tüm illerde ve oldukça kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır. Bu noktada şu ayrımı yapmak mümkündür. Kadınlar genelde aile bireylerinden, özellikle eş, ağabey ve babalarından şiddet görmektedir. Erkekler ise anne baba dışında aile bireylerinden çok nadir olarak şiddet görmekte; öğretmen, arkadaşı, patron gibi aile dışı kişilerin şiddetine maruz kalmakta ve özellikle erişkin erkekler, erkek kaynaklı şiddetle

karşılaşmaktadır. Özetle şiddeti erkekler uygulamaktadır.

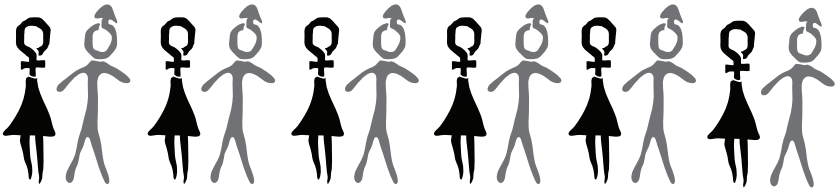
Araştırma sonuçlarından, yerel yönetimlerin araştırma kapsamındaki illerde kadınlara yönelik hizmet verip vermediklerini anlamak mümkün değildir. Hizmetler mevcut olsa dahi bu hizmetlerden haberdar olma oranı oldukça düşüktür. Buna karşılık yerel yönetimlerden çeşitlenmiş hizmet talebi güçlüdür. Kadın ve erkek birçok seçmen bu hizmetlerin önemli olduğunu ve gerekirse bu hizmetleri vereceğini düşündükleri adaya çoğunlukla oy vereceklerini, oy vermeyi düşündükleri partiden olmasa bile oy verebileceklerini söylemişlerdir.

Sağlık hizmetlerinin talepler arasında öne geçtiğini görüyoruz. Birçok ilin sonuçları istenilen çocuk sayısının var olan çocuktan daha az olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede aile planlaması büyük önem kazanmaktadır. Aile planlaması bilgileri de ağırlıkla (özellikle kadınlar için) sağlık merkezlerinden alınmaktadır.

Erkeklerin bir kısmının eşlerinden aile planlaması bilgisi aldığına dikkat çekerek kadınlara ulaşmanın önemini belirtmek isteriz. En öz haliyle kadınlar değişmeye açıktır ve kadınları değiştirmenin yolu eğitimden geçmektedir. Onlar eşitlikçi değerleri kabul etmeye, karar alma süreçlerine katılmaya hazırdır.

EK- 4

**ŞANLIURFA YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANI (ŞYEEP)
STRATEJİK ÖNLEMLER / POLİTİKALAR**



ŞANLIURFA YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANI (ŞYEEP) STRATEJİK ÖNLEMLER / POLİTİKALAR²⁷

Şanlıurfa YEEP’te önerilen stratejik önlemler, sorun alanlarına yönelik yedi başlıkta ele alınmış ve bunlara ilişkin faaliyetler bu başlıklar altında sıralanmıştır.

1. Yerel Karar Mekanizmalarına Katılım

Türkiye yerel yönetimlerinde kadınların temsilinin yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Şanlıurfa ölçeğinde de durum farklı değildir. Şanlıurfa Belediye Meclis Üyesi 34 erkeğe karşılık, kadın üye sayısı 2’dir. İl Genel Meclisi’nin, 53 erkek üyesine karşılık hiç kadın üyesi bulunmamaktadır. 68 mahalle muhtarı erkeğe karşılık hiç kadın mahalle muhtarı bulunmamaktadır. Kent Konseyi Yürütme Kurulunda yer alan 11 üyenin 9’u erkektir. Aşağıda yer alan stratejik tedbirler kadınların yerel karar mekanizmalarına katılımını olumlu yönde etkileyecektir²⁸.

1.1. Yerel kadın kuruluşlarının yerel meclisleri izlemesi ve yerel ihtisas komisyonlarına katılımının sağlanması

Kadın kuruluşları yerel düzeyde önemli sorumluluklar yerine getirmektedirler. Bunlar; mesleki beceri kazandırma etkinlikleri, okuma yazma kursları, aile-içi şiddet ile ilgili danışmanlık ve yönlendirme, kültürel etkinlikler gibi kadınlara yönelik güçlendirici çalışmalardır. Anılan çalışmaları yürüten kadın kuruluşları, kadınların yaşamları, sorunları, gereksinimleriyle ilgili önemli bir bilgi ve deneyime sahiptirler. Ancak, kadın kuruluşlarıyla yerel yönetimler arasındaki ilişkiler, hem hizmet sunumunda işbirliği anlamında, hem de bu kuruluşların birikimlerine başvurmak anlamında, güçlü ve sürekli bir bağ oluşturamamaktadır. Kadın kuruluşlarının yerel meclisleri izlemesi ve yerel ihtisas komisyonlarına katılımı çok sınırlı düzeydedir.

27 Bu kitapçık içinde önceden aktarılan başka kesimlerin tekrarına neden olmamak için buraya kısaltılarak alınmıştır. 6 deneme ilinde (İzmir, Kars, Nevşehir, Trabzon, Van, Şanlıurfa) 2006-2007 yılları arasında hazırlanan YEEP’lerin hepsine tam metin olarak <http://www.bmkadinhaklari.org> adresinden ulaşılabilir. YEEP’lerin hepsi İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisleri tarafından onaylanmıştır.

28 2009 Yerel Seçimleri sonucunda Belediye Meclisinde kadın üye sayısı aynı kalmıştır. İl Genel Meclisinde hiç kadın üye bulunmamaktadır.

Yerel yönetimlerin, kadın kuruluşlarıyla sistematik bir ilişki ve iletişim geliştirmesinin bir yolu da ilgili kadın kuruluşlarının yerel meclis toplantılarını sürekli izlemesi ve yerel ihtisas komisyonlarına katılmasının sağlanmasıdır. Böylece kadın sorun ve gereksinmelerinin yerel meclislere taşınması kolaylaşacak, kadınların yerele ilişkin bilgi düzeyi artacaktır.

Yerel meclisleri izleme grubu²⁹

Kadın kuruluşları bir yerel meclis izleme grubu oluşturacaktır. Böylece, derneklere üye olmayan her kesimden kadınların da gruplarda yer alarak yerel meclisleri izlemeleri sağlanacaktır. Yerel meclisleri izleme grubunun, toplantı gündemleriyle bağlantılı ve kadınları ilgilendiren konularda meclislerde söz almasına olanak tanınacaktır. Yerel meclisleri izleme grubunun, kendi çalışma alanlarıyla ilgili ihtisas komisyonlarının (trafik, çevre, kadın, aile, sağlık, gençlik, kültür ve benzeri) toplantılarına katılmalarına izin verilecektir.

Meclis gündemleri, toplantı saat ve yerleri, kadın örgütlerine 10 gün öncesinden meclis sekreterlikleri tarafından düzenli olarak fakslanacak ve/veya e-posta ile bildirilecektir. Meclis kararları da yine aynı yolla düzenli olarak kadın örgütlerine duyurulacaktır.

Valiliğe bağlı İl İnsan Hakları Kurulu çalışmalarına kadın kuruluşlarının da katılımı sağlanacaktır. Kadın kuruluşları, İl Sosyal Hizmetler, İl Halk Eğitim Merkezi Koordinasyon Kurulları gibi kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin bir araya geldiği tüm toplantılara 10 gün önceden yazılı olarak faks ve/veya e-mail yoluyla davet edileceklerdir.

İldeki kamu kurum ve kuruluşları, yıllık faaliyet raporlarında yapılan toplantılara kadın örgütlerinin katılımı ve katkılarını da yazacaklar ve bu bilgileri 1.5 başlığı altında tarif edilen Eşitlik Kuruluna bildireceklerdir.

29 5393 sayılı Kanun mad.20,21,23; 5216 sayılı Kanun mad.20; 5302 sayılı Kanun mad.12,13,15

1.2. Kent konseylerine katılım ve kadın meclislerinin oluşturulması

Şanlıurfa'da Kent Konseyi ve Kadın Meclisi oluşturulmuştur. Kadın Meclisinin bünyesinde 33 kurum ve kuruluş temsil edilmektedir. Kadın Meclisi Başkanı, Kent Konseyinin doğal üyesidir ve Kadın Meclisinde alınan karar ve öneriler Kent Konseyi gündemine alınmaktadır.

1.3. Stratejik planları hazırlama ve uygulama sürecine kadın kuruluşlarının katılımının sağlanması

İlgili yasal düzenlemeler, stratejik planların katılımcı bir süreçle hazırlanmasını öngörmektedir. Stratejik planların hazırlanma ve uygulanma sürecinde kadın kuruluşlarının kentin geleceğine ve kadınlara yönelik hizmetlerin önceliklerine ilişkin görüşleri önemlidir.

Şanlıurfa Belediyesi ve İl Özel İdaresi 2007-2011 dönemi stratejik planlarının hazırlık sürecini tamamlamıştır. Planların uygulanma sürecinde özellikle sağlık, eğitim, kültür ve benzeri gibi kadınları doğrudan ilgilendiren alanlarda yerel kadın kuruluşlarının görüşlerinin alınması amacıyla, Şanlıurfa Belediyesi ve İl Özel İdaresi, kadın kuruluşlarıyla düzenli olarak bir araya gelecektir. Bu toplantılarda, yerel kadın kuruluşlarının var olan stratejik plan uygulamaları ile bunların kadınlar üzerindeki etkilerine ilişkin görüş ve değerlendirmeler, stratejik plan uygulamalarına temel teşkil edecektir.

1.4. Yerel yönetim ile STK'ların işbirliğine açık bir yönetim anlayışıyla gönüllü katılımın sağlanması

Yerel hizmetlere gönüllü katılım, yeni yasal düzenlemelerde her düzeyde yer almaktadır. Gönüllü katılımın kuralları İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenmiştir. Gönüllü olarak katılabilecek yerel hizmetlerin hedef grupları arasında; yaşlılar, özürnlüler, yoksullar, kadın ve çocuklar gibi yerel hizmetlerden en az yararlanan gruplar yer almaktadır. Şanlıurfa'da eğitim, sağlık, meslek edindirme alanlarında, Gönüllü Katılım Yönetmeliği çerçevesinde olmasa da çeşitli STK'lar gönüllü hizmet sunmaktadır. (AÇEV, MEKSA Vakfı vb.)

Bu uygulamanın özellikle kadınlara yönelik eğitim, kültür, sağlık ve sosyal hizmetlerin sunumunda insan kaynağı sıkıntısı yaşayan kamu ve belediye kurumlarında yaygınlaştırılması için, Milli Eğitim, Sosyal Hizmetler, Halk Eğitim, Sağlık Müdürlüğü, ve benzeri kurumların amir ve personeli, yerel kadın kuruluşları ve diğer sivil toplum kuruluşları ile

konu hakkında bilgilendirici ve gönüllü katılımı teşvik edici toplantılar düzenleyecek; ilgili bilgiler çeşitli iletişim araçları ile yaygınlaştırılacaktır.

1.5. Kadın erkek eşitliği birimlerinin oluşturulması

Yerel yönetimlerde, yerel hizmetlerin kadınların sorun ve gereksinmelerine yönelik değerlendirmeleri yapacak özel bir birim bulunmamaktadır. Yasal bir zorunluluk olmamakla birlikte, yerel yönetimlerin organizasyonunda, yerel meclislerin kararına bağlı olarak, eşitlik birimleri oluşturulacaktır. Şanlıurfa İl Özel İdaresi ve Belediye bünyesinde oluşturulacak olan eşitlik birimleri; Valilik, Belediye, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Baro ve benzeri gibi kadın sorunları ile ilişkili kurumlar ile koordinasyon içerisinde çalışmalar yürüterek, İl Özel İdaresi Genel Sekreteri ve Belediye Başkanına görüş ve öneriler sunacak ve koordinasyonu sağlama görevini yerine getirecektir. Böylece kadın sorunlarına ilişkin bütüncül bir yaklaşım geliştirilecektir. Birimlerde, üniversite mezunu, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda donanımlı, ulusal ve uluslararası mevzuat hakkında bilgi sahibi olan ya da işe alınmadan önce bu konularda eğitim alacak kadın personel görev yapacaktır.

Valilik bünyesinde kurulan birim, İl Genel Meclisi oturumlarını, İl Özel İdaresi stratejik plan uygulamalarını ve ildeki tüm kamu kurumlarının çalışmalarını izleyerek, alınan karar ve sunulan hizmetlerde ne ölçüde cinsiyete duyarlı bir bakış açısıyla hareket edildiğini ve toplumsal cinsiyet eşitliğine hangi biçimlerde katkı sunulduğunu değerlendirmek ve raporlamakla sorumludur.

Belediye bünyesinde kurulan birim, belediye meclisi oturumlarını, belediye stratejik plan uygulamalarını, belediye bünyesinde faaliyet gösteren birimlerin çalışmalarını izleyerek, alınan karar ve sunulan hizmetlerde ne ölçüde cinsiyete duyarlı bir bakış açısıyla hareket edildiğini ve toplumsal cinsiyet eşitliğine hangi biçimlerde katkı sunulduğunu değerlendirmek ve raporlamakla sorumludur.

Birimler, hazırladıkları “Yerel Eşitlik İzleme ve Değerlendirme Raporları”nı 6 ayda bir Valilikte bağlı oldukları Vali Yardımcısına, Belediyede bağlı oldukları Belediye Başkan Yardımcısına sunacaktır. Raporlar, Şanlıurfa Valiliği ve Şanlıurfa Belediyesi tarafından düzenli olarak kamuoyuyla paylaşılacaktır.

1.6. Yerel siyasette kadın katılımının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması

Kadınların seçimle gelinen tüm karar alma konularında eşit temsil ve katılımlarını sağlamak üzere politikalar ve stratejiler geliştirmek, kadınları siyasete girmeleri için güçlendirmek ve teşvik etmek gerekmektedir. Bu amaca ilişkin olarak kadın kuruluşlarının yerel siyasete katılım konusunda stratejiler geliştirmeleri gerekmektedir. Yerel yönetimlerde kadın katılımını artırıcı rol modelleri oluşturmak, yerel basın ile ortak çalışmalar yürütmek, siyasal partiler nezdinde kadın kuruluşlarının lobi çalışmaları yürütmesi ve ayrıca siyasi partilerde çalışan kadınların birbirlerine bilgi ve deneyim aktarmalarını sağlayacak çalışmalar önemlidir.

1.7. Yerel yönetimlerde görevli kadınların karar verici konumlara gelmesini sağlamak için hizmet içi eğitim ve teşvik uygulaması yapılması

Şanlıurfa Belediyesinde 19 birim müdürü içinde kadın müdür bulunmamaktadır. İldeki 9 bölge müdürlüğünde 1 kadın bölge müdürü ve 40 İl Müdürlüğünde sadece 2 kadın müdür görev yapmaktadır.

Yerel yönetimlerde görev yapan atanmış veya seçilmiş az sayıda kadının desteklenmesi için, söz konusu kadınların hizmet içi eğitimlerden eşit biçimde yararlandırılması ve bu şekilde karar alma makamlarına yükselmelerinin sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

Öncelikle Belediyede ve Valilikte çalışan kadınların profili ve iş yaşamlarında karşılaştıkları risk faktörleri ile sorun alanlarına ilişkin 2007 yılı içinde eşitlik birimi (1.5) tarafından istatistiksel bir çalışma yapılacaktır. Valilik ve Belediyedeki, boş kadrolar tespit edilip bu kadrolara getirilmesi mümkün olan kadınlar araştırılarak, Valilik ve Belediyeye sunulmak üzere bir değerlendirme raporu hazırlanacaktır.

Karar verici makamlarda olan kadın yöneticilerin tecrübe ve görüşlerinden de faydalanılacak, bu amaçla iş yaşamında kadının yükselmesine ve uzmanlık düzeyinin artırılmasına yönelik eğitim ve bilgilendirme toplantıları yapılacak ve/veya STK'ların bu konudaki etkinliklerine destek verilecektir.

Çocuk veya hasta/yaşlı bakımı gibi zorunluluklar nedeniyle işi kabul etmek istemeyen kadınların sorununun çözümü için bakım hizmetleri-

nin Valilik, İl Özel İdaresi ve Belediyeye ait birimler tarafından ücretsiz olarak verilmesi sağlanacaktır.

Erkek görevlilere toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda eğitim verilecektir.

2. Kentsel Hizmetler

2.1. Kent bazındaki istatistiki verilerin cinsiyet ayrımlı olarak toplanması, kadınların kentsel hizmetlere yönelik gereksinmelerini ve taleplerini ortaya çıkaracak çalışmaların sürekli olarak yapılması

Şanlıurfa'da mevcut istatistiki veriler cinsiyet ayrımlı olarak toplanmamaktadır. Bu nedenle öncelikli olarak ilde mevcut tüm yerel yönetim birimlerinde ve kamu kurum ve kuruluşlarında toplanacak istatistiki verilerin cinsiyet ayrımlı hale getirilmesi yönünde Valilik kararı alınacaktır.

İlde yapılan tüm kamuoyu yoklamaları ve araştırmalar, Şanlıurfa Belediyesi ve İl Özel İdaresi bünyesinde kurulan eşitlik birimlerinde toplanarak değerlendirilecek ve ihtiyaç duyanların bu bilgilere kısa sürede ve kolayca ulaşmaları sağlanacaktır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, İl Sağlık Müdürlüğü ve İl Emniyet Müdürlüğü cinsiyet ayrımlı verileri eşitlik birimi ile paylaşacaklardır.

Şanlıurfalı kadınların gerek özel gerekse de kamusal alanda neleri sorun olarak gördükleri, neler bekledikleri ve bunlara ilişkin çözüm önerilerini kurulacak eşitlik birimleriyle paylaşmaları sağlanacaktır. Yılda en az iki kez geniş katılımlı tartışma toplantıları düzenlenecek, toplantılardan çıkan sonuçlar hem kamuoyuna duyurulacak hem de ilgili yönetim birimlerine karar alma süreçlerinde kullanmaları için dağıtılacaktır.

2.2. Kadınların gereksinmelerine yönelik kentsel hizmetlerin tanımlanması

Kentte ulaşım ve dolaşım

Kentin ulaşım master planı hazırlanırken ve revize edildiğinde kadın ve kız çocuklarının ihtiyaçlarının göz önüne alınması, kent sokaklarının tüm kentliler ve özellikle kadın ve çocuklar için güvenli kılınması ve gerekli çağdaş donanımların sağlanması önemlidir.

Kent içinde çalışan halk otobüsü sahiplerine Belediye tarafından zaman içerisinde iletişim ve davranış kuralları konusunda düzenli eğitim verilmesi ve bu eğitimlerin içeriğinin zenginleştirilmesi gerekmektedir. Kentin iklimi göz önünde bulundurularak halk otobüslerinde klima kullanma zorunluluğunun getirilmesi gerekmektedir.

Kentte mevcut ulaşım hatlarının durumu gözden geçirilerek, özellikle merkeze uzak mahallelerde hat sayısının artırılması, araçların sadece ana caddelerden değil, ara sokaklardan da geçmesi sağlanacaktır. Paralel bir düzenleme ile geceleri güvenli bir toplu ulaşım sağlanmasına yönelik önlemler alınacak ve sefer sayılarının saatlerinin belirlenmesi için mahallelerde kurulacak semt birimlerinin görüş ve önerilerine başvurulacaktır.

Ayrıca, ulaşım araçlarının görünür yerlerinde şikâyet telefonlarının yer alması ve Belediyenin otobüs işletmecilerine şikâyet konuları ile ilgili yaptırımında bulunması önem taşımaktadır.

Kentsel çevre ve kamusal alanlarda (sokak, park, spor alanı, durak ve benzeri) kadınların kullanımını kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması

Kadınların mekânsal ve toplumsal hareketliliklerini sınırlandıran önemli etmenlerden biri kamusal mekânları günün her saatinde yeterince kullanamamalarıdır (özellikle hava karardıktan sonra). Valilik, kentsel güvenliğin sağlanması, belediyeler de kentsel tasarım ve aydınlatma konularında gereken düzenlemeleri yapacak ve önlemler geliştirilecektir.

Şanlıurfa'da mahalle aralarında, evlerinin yakınında, özellikle kadınların tercih ettikleri ve kendilerini rahat hissettikleri parkların, spor alanlarının sayısı artırılmaya çalışılacak ve iyi bir biçimde aydınlatılarak kadınların hizmetine sunulacaktır. Ayrıca mahalle halkının sosyal gelişimi için ücretsiz kullanıma sunulan okuma odaları, parklar içinde yer alacaktır.

Mahalle aralarında park ve spor alanları ve benzer alanların bakımı, çiçeklerin ve çimenlerin sulanması gibi faaliyetler, masrafları yerel yönetimlerce karşılanmak suretiyle, gönüllü oldukları takdirde mahalle birimlerine bırakılarak kamusal alanların sahiplenilmesi ve çevre bilincinin artması sağlanacaktır.

Ayrıca kadınların spor yapabilecekleri yürüyüş yolları, yüzme havuzu ve benzeri alanlar yaygınlaştırılmalıdır.

Tarihi ve doğal çevrenin kadınlar tarafından korunmasının sağlanması

Kadınların Şanlıurfa kent merkezinde ve çevresinde bulunan tarihi ve doğal çevreye erişimini kolaylaştırıcı düzenlemeler İl Kültür Müdürlüğü ve Belediye Kültür Birimi tarafından yapılacaktır.

Şanlıurfa'da yer alan tarihi dokunun, özellikle konut olarak kullanılan taş binaların korunabilmesi için kentte yaşayanların bilinçlendirilmeleri ve gerekli ise restorasyon çalışmaları için Belediye bütçesinden kaynak ayrılması sağlanacaktır.

2.3. Engelli ve yaşlı kadınlara yönelik kentsel hizmet düzenlemelerinin yapılması

Kentsel hizmetlerin sunumunda daha dezavantajlı durumda olan engelli ve yaşlı kadınların özel durumunu göz önüne almaya özen göstererek örnek uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

Yaşlı, engelli ve benzeri kesimin sıklıkla kullandığı İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü gibi birimlerin kamu binalarının giriş katında yer alması sağlanacaktır. Belediye Engelliler Koordinasyon Birimi ve Engelliler Derneği ile Mimarlar Odası sıkı bir işbirliği içinde yanlış tasarlanmış kamu binalarını tespit ederek Kent Konseyi gündemine getirecek ve kent konseyinde alınan kararlar Şanlıurfa Belediyesi ve Şanlıurfa Valiliği onayına sunulacaktır. Yapılması gereken hizmet kurumları arasında gündüz bakımevleri, gündüz yaşlı bakım merkezi ve evde yaşlı bakımı hizmetleri yer almaktadır.

2.4. Kentsel planlama, toplu konut alanı ve kentsel dönüşüm projelerinin yapımında cinsiyete duyarlı bir plan ve proje yaklaşımının benimsenmesi

Kentsel planlama, toplu konut alanı ve kentsel dönüşüm projelerinin yapımında, Kent Konseyi, kadın kuruluşları ve eşitlik birimleri bilgilendirilerek görüş istenecektir. Yine, ülke ve dünya genelindeki iyi örnekler incelenerek ve uzman kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen çalışmalar dikkate alınarak, plan ve projeler cinsiyete duyarlı hale getirilmeye ça-

lışılacaktır. İhtiyaç duyulduğunda bu konuda ilgili Valilik ve Belediye birimlerine eğitim verilecektir.

İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi tarafından bütçe görüşmeleri kadın STK'ları ve Üniversiteye duyurularak katılımları istenecektir ve bütçe raporlarının sonunda bir cinsiyet analizinin yer alması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

2.5. Cinsiyete duyarlı bütçe yapılması

Hizmetler için ayrılan bütçe kalemlerinin, yararlanıcılarının kadın ve erkek olarak düşünülerek ayrıştırılması hakça bir dağılım yapılmasını sağlayacaktır. Bu nedenle, cinsiyet duyarlı bütçeleme tekniğinin öğrenilip kullanılabilmesi için Şanlıurfa İl Özel İdaresi ve Belediyesi personele cinsiyet duyarlı bütçeleme konusunda hizmet içi eğitim verilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, kadın örgütlerinin ofis kirası, telefon, elektrik, su, ısınma ve düzenledikleri faaliyetlere ilişkin giderlerine destek olmak üzere Belediye ve İl Özel İdaresi bütçesinden pay ayrılacaktır.

2.6. Kentsel hizmetlerin mahalle ölçeğinde verilmesi ve yaygınlaştırılması

Şanlıurfa il merkezinde 68 mahalle bulunmaktadır. Mahalle muhtarlıkları kadınların en kolay ulaşabilecekleri yerlerdir. Kadınlara yerel hizmet sunumunun mahalle ölçeğinde bir yapıya gereksinimi vardır. Bu gereksinim kent merkezinden uzakta ve alt yapı olanaklarının kısıtlı olduğu mahallelerde daha da artmaktadır. İlgili yasa maddelerinin ve hizmet sunumunun etkinlik kazanabilmesi için belediye semt birimlerinin oluşturulmasına da ihtiyaç vardır. Semt birimleri mahalle muhtarı ve mahalleli kadınların temsilcilerinden oluşmalıdır. Mahalle/semt birimlerinin oluşturulmasından Belediye sorumludur. Birimler kadınların ve kadın örgütlerinin mahalleyi ilgilendiren kararlara katılımını kolaylaştırmak, hizmetlere ulaşımını sağlamak ve mahallenin ihtiyaç ve sorunlarını yerinde tesbit ederek ilgili kurum ve kuruluşlara (Valilik, İl Özel İdaresi, Belediye, Kent Konseyi ve benzeri) iletmekle yükümlüdür. Mahalle ölçeğinde çözülebilecek sorunların çözümü için mahalle/semt birimleri gayret sarf edecek; semt birimleri yetersiz kaldıkları durumlarda ilde hizmet veren kurum ve kuruluşlara sorun ve çözüm önerilerini içeren rapor iletacaktır.

3. Kadına Yönelik Şiddet

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından 2006 yılında il merkezinde yapılan bir araştırmada, kadınların % 60,4'ü, çoğunlukla eşlerinden olmak üzere, fiziksel, sözel ve ekonomik şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Kadınların % 28,2'si eşinden, % 1,7'si ailenin diğer üyelerinden fiziksel şiddet, % 21,5'i başkaları yanında sözel şiddet, % 12,8'i ailenin diğer üyelerinden sözel şiddet, % 25,5'i ekonomik şiddet gördüğünü belirtmiştir. Bu çalışmada, kadın ve erkeğin eğitimsiz olması, ailenin yoksul olması, kadının kendi isteği dışında evlendirilmesi ve aile içinde kadının statüsünün düşük olması kadına yönelik şiddeti artıran önemli faktörler olarak saptanmıştır. Yaklaşık her 10 kadından 6'sının aile içi şiddete uğradığı saptanan bu çalışmada, şiddetin önlenmesi için topluma dayalı, sektörler arası işbirliğiyle birincil, ikincil ve üçüncül koruma hizmetlerinin yaygınlaştırılması önerilmektedir. Kadına yönelik şiddet konusunda halk eğitimi çalışmalarının yapılması, eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmaların yapılması da öneriler arasında yer almaktadır.

3.1. Şiddetin ne olduğu konusunda farkındalık artırma çalışmaları yapılması

Şanlıurfa Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa Barosu, İnsan Hakları Kurulu üyeleri ortaklığı ve ilde kadına yönelik şiddet üzerine çalışan kadın kuruluşları ile işbirliği çerçevesinde, kadına yönelik şiddetin türleri, biçimleri, nedenleri, toplumsal cinsiyet rolleri, şiddetten korunma ve şiddeti önleme ile şiddete karşı kadınların yasal hakları konusunda mahallelerde kadınlar, erkekler ve lise öğrencilerine yönelik aylık eğitim toplantıları düzenlenecek; kamuya açık yerlerde asılmak üzere poster/afiş hazırlanacak ve yerel medyada konu hakkında toplum farkındalığı artırılmaya çalışılacaktır. Ayrıca belirtilen gruplara yönelik "sağlıklı iletişim yöntemleri" ve "öfke kontrolü" eğitimleri verilecektir.

3.2. Acil telefon hatlarında görev yapan personele kadına yönelik şiddet konusunda eğitim verilmesi

Şiddete uğrayan kadın için en önemli konu, zaman geçirmeden bir kamu kurumunun durumdan haberdar edilmesidir. Şanlıurfa Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün koordinasyonunda ve ilde kadına yönelik şiddet üzerine

çalışan kadın kuruluşlarının bilgi ve birikiminden yararlanılarak, Belediyeye ait 24 saat hizmet veren 153–185 ve polis imdat 155 telefon hatlarında görev yapan personele kadına yönelik şiddet konusunda eğitim verilmesi önem taşımaktadır.

Ayrıca, Belediye ve Emniyet Müdürlüğüne ait telefon hatları, yerel medya aracılığıyla ve kent merkezinde ve mahallelerdeki kamuya açık yerlerde, kahveler, internet kafeler, sinemalar, sağlık ocakları, karakollar, okullar, reklâm panoları, kamu kurumlarının ve belediyenin duyuru panoları kullanılarak kamuoyuna tanıtılacaktır.

3.3. Şiddet mağduru kadının acilen koruma altına alınması ve konunun İl Sosyal Hizmetler Koordinasyon Kurulunun gündemine alınması

Şiddete uğrayan kadının, kamu kuruluşları tarafından koruma altına alınması, özellikle namus cinayetlerinin önlenmesinde hayati önem taşımaktadır. Valilik bünyesinde, Savcılık, Jandarma, Emniyet Müdürlüğü, Sağlık Müdürlüğü, Nüfus Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Şanlıurfa Barosu gibi kurumlar ve ilde kadına yönelik şiddet üzerine çalışan örgütlerin temsilcileri ile tüm karakollar ve sağlık ocaklarından birer kişinin oluşturacağı acil eylem birimi kurulacaktır.

Emniyet Müdürlüğü ve Belediyeye ait telefon hattına başvuruda bulunan kadınların, Şanlıurfa Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından koruma altına alınması için Müdürlüğün ilgili kurumlarla yapacağı işbirliği, acil eylem biriminde görevli kişiler üzerinden yürütülecektir.

3.4. Şiddete uğrayan kadınlara hizmet sunacak kamu görevlilerinin eğitilmesi

Şiddet olaylarında kamu görevlilerinin şiddete uğrayan kadınlara yönelik davranışları genellikle şikayet konusu olmaktadır. Şiddet mağduru kadınların öncelikli olarak başvurduğu kurumlar olan karakollar, sağlık ocakları ve sağlık merkezlerinin acil servislerinde görevli personelin, kadına yönelik şiddetin tanımı, nedenleri, türleri, biçimleri ve temel dinamikleri ile şiddet mağduru kadınların korunmasına ilişkin yasal tedbirler hakkında hizmet içi eğitime tabi tutulması gerekmektedir.

Çeşitli sebeplerle karakollara ya da sağlık ocaklarına başvurmayan şiddet mağduru kadınların, Valilik, Belediye, Sosyal Yardımlaşma

ve Dayanışma Vakfı ve benzeri yerlere şiddete uğradıkları yönünde bilgi verdikleri görülmektedir. Bu sebeple aynı eğitim programı, bu kurumlardaki personele de uygulanacaktır. Ayrıca bu kurumlarda 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda kadın birimleri de kurulması mümkündür.

3.5. Kadın geçiş istasyonunun standartlara uygun hale getirilmesi ve uzman personel açısından güçlendirilmesi

Şanlıurfa İlinde, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bağlı olarak kadın geçiş istasyonu hizmeti vermekte olan, şiddet ve suça maruz kalmış kadın ve kız çocuklarının kalabileceği bir rehabilitasyon merkezi bulunmaktadır. Bu merkezin standartlara uygun hale getirilmesi ve personel açısından güçlendirilmesi önem taşımaktadır. Belediye, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Baro gibi diğer kurumlara ait kadın danışma merkezi bulunmamaktadır. Şiddete maruz kalan ve kalma potansiyeli bulunan kadınlara yönelik olarak kadın danışma merkezleri kurulması önemlidir.

Ayrıca, kadın sığınma evinden ayrılan, kendi hayatını kurmak isteyen kadınları ekonomik olarak güçlendirmek ve yeniden ev kurmalarına destek olmak amacıyla kadın destek fonu uygulaması başlatılmalıdır.

3.6. Şiddeti önlemeye ve şiddet mağdurlarını korumaya yönelik çalışmaları izleyecek, denetleyecek bir koordinasyon biriminin kurulması

Şiddet konusunda çalışan kurumların işbirliği yanında, bu konuyu sürekli izlemek, veri tabanı oluşturmak ve denetlemek üzere İl Emniyet Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Jandarma Alay Komutanlığı, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Müftülük, Üniversite, Belediye ve STK'ların temsilcilerinden oluşan bir kurul Valilik bünyesinde oluşturulacaktır. İlde faaliyet gösteren tüm kadın kuruluşlarının bu kurulda yer alması önemlidir.

3.7. Şiddet mağduru kadınların başvuruları için karakollarda özel düzenlemeler yapılması

Şiddet mağduru kadınların başvurularının alınması için fiziksel koşulları uygun olan karakollarda özel odalar tahsis edilecek ve başvuruları, kadına yönelik şiddetin türleri, dinamikleri, yasal düzenlemeler, kadının insan hakları konularında hizmetiçi eğitim görmüş kadın

polislerin alması sağlanacaktır. Bu amaçla her karakolda bir kadın polis görevlendirilecektir. Bu polisler aynı zamanda, Şanlıurfa Yerel Eşitlik Eylem Planı madde 3.3.'de tanımlanan acil koordinasyon sisteminde, çalıştıkları karakolun bağlantı (kontakt) kişisi olarak yer alacaktır.³⁰

3.8. Fuhuşla mücadele konusunda ilgili birimler arasında işbirliğinin güçlendirilmesi

Fuhuş mağduru kadın ve kız çocuklarına yönelik koruma, barınma ve rehabilitasyon hizmetlerinin sunulması için Fuhuşla Mücadele Komisyonu, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ile koordinasyon içerisinde çalışacaktır.

4. Ekonomik Güçlenme ve Çalışma Hayatı

Kentlerde yaşayan her 100 yetişkin kadından yalnızca 18'i işgücüne katılmaktadır. Kadınların işgücüne katılımını engelleyen en temel iki faktörden biri, aile içinde cinsiyete dayalı geleneksel iş bölümü, yani kadınlar çocuk, hasta, yaşlı, özürlü bakımı ve ev işleri gibi piyasa dışında üretilen hizmetlerin üretiminden sorumlu tutulurken, erkeklerin ev dışında para kazanmaktan sorumlu tutulması; diğeri ise kadınların ev dışında hareket özgürlüğünün olmaması, toplum yaşamına katılımı üstündeki sosyal, kültürel, geleneksel kısıtlamalardır (ev dışında çalışmaya kocanın/babanın izin vermemesi gibi). Hâlbuki kadınların ekonomik olarak güçlenmesi, onların hayatın her alanında güçlenmesinin ve haklarını korumasının önemli koşullarından biridir.

Kadınların istihdamını artırmaya yönelik temel çözümler her şeyden önce özel yaşamda kadın-erkek eşitsizliğini ortadan kaldırmaktan ve kadınların eğitim düzeylerinin yükseltilmesine yönelik politikalardan geçmektedir.

DİE 2000 genel nüfus sayımı verilerine göre Şanlıurfa ilinde işgücüne katılma oranı 1980-2000 döneminde azalmıştır. Erkek nüfusun işgücüne katılma oranı, kadın nüfusun işgücüne katılma oranından daha yüksektir. 1980 yılında erkeklerin işgücüne katılma oranı % 81,4 iken, 2000 yılında bu oran % 67,8'e gerilemiştir. Aynı dönemde kadınlarda işgücüne katılma oranı ise % 45,5'ten % 40,8'e gerilemiştir.

30 04.07.2006 tarih ve 26218 sayılı R.G. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi

4.1. Kadın destek merkezlerinin oluşturulması ve kadınların çalışma hayatına katılımının desteklenmesi

Kadınların üzerindeki çocuk, hasta, yaşlı bakımı gibi sorumluluklar, erkeklerin de eşit şekilde paylaşması gereken toplumsal bir sorumluluk olarak kabul edilerek, kamu ve özel sektör kaynaklarından bu hizmetlerin sağlanması için kaynak ayrılması sağlanacaktır.

Şanlıurfa'da, Belediye veya Valilik tarafından açılmış bir kreş bulunmamaktadır. Dahası özel kreşlerin sayısı da sınırlıdır.

Şanlıurfa Valiliği, Şanlıurfa Belediyesi ve Şanlıurfa İl Özel İdaresi ile ildeki diğer kamu kurumlarında çalışan personelin ihtiyaç sahibi çocuk sayısı tespit edilerek Valilik, Belediye ve İl Özel İdaresi işbirliği ile ücretsiz kreş açılacak ve kreşte çalışmak üzere meslek elemanları işe alınacaktır.

4.2. İstihdam garantili meslek eğitimi, beceri ve kapasite geliştirme programlarının artırılması ve bu programlardan kadınların yararlanmasının sağlanması

Halk Eğitim Müdürlüğü, ÇATOM ve benzeri merkezlerde verilen eğitimler genellikle benzeşmekte, bu nedenle üretim yapan kadınlar aynı ürünleri üretmekte, ellerindeki ürünü satma ve yeni pazarlar bulma konusunda sıkıntılar yaşamaktadır. Pazarlama, girişimcilik, müşteri ilişkileri ve benzeri alanlarda kadınlara yönelik danışmanlık hizmeti verilmeli, istihdam garantili meslek eğitimi programları geliştirilmelidir.

Ayrıca, Belediyenin kadınları ekonomik açıdan güçlendirme amacını taşıyan "Aktif Kadın Destek Merkezi Projesi" nin oluşturulması ve sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan geri kalmış mahallelerde yaygınlaştırılması önem taşımaktadır.

Kadınların istihdam sorunlarına çözüm getirmek ve işverenlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte kadın işgücü temini için il ve ilçe belediyelerinde kadınlara yönelik meslek edindirme kurslarının açılmasını sağlamak üzere ilgili kişi ve kurumlarla görüşmeler yapılacaktır.

4.3. Mikro kredi uygulamalarının değerlendirilmesi

Şanlıurfa Belediyesi tarafından yürütülen ve girişimci kadınlara kendi işini kurma fırsatı sağlayan Mikro Kredi Projesi ile 500 kadına ulaşılmıştır. Kadınların istihdamına katkı sağlayan ve ilde başarılı şekilde yürütülen mikro kredi uygulamalarının İl Özel İdaresi tarafından da desteklemesi önemlidir.

4.4. Kadınların sosyal güvenlik kurumlarından yararlanmalarının sağlanması

Kadınların, Türkiye’de sosyal güvenlik kurumlarından yararlanmaları merkezin yapacağı genel düzenlemelere bağlıdır. Ancak, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı yardımları, yeşil kart dağıtımı gibi yardımlardan faydalanacak kadınların tespitinde ve kadınlara eğitim hizmetleri sunulmasında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, İl Sosyal Hizmetler ve İl Sağlık Müdürlüğü ile kadın kuruluşları işbirliği yapacaktır. Kadınların sosyal güvenlik kurumlarından yararlanmalarının önemli bir nedeni de ucuz işgücü olarak sigortasız çalıştırılmalarıdır. İl Sigorta Müdürlüğü kadın kuruluşları ve Ticaret Odası ile işbirliğinde kadınların sigortasız çalıştırılmaması hususunda ilgili kesimlere yönelik bilgilendirici toplantılar düzenleyecektir.

5. Eğitim ve Sağlık Hizmetleri

Ülkemizde genel olarak son yıllarda hızlanan çalışmalar sonucunda kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik önemli ilerlemeler olsa da eşitlik hala sağlanamamıştır. Hiç eğitim görmeyen nüfus ülke nüfusunun % 19,2’sini oluştururken, bu oran Şanlıurfa ilinde % 44,2’dir. Türkiye ve Şanlıurfa’da hiç eğitim görmeyen nüfusun yaklaşık % 65’ini kadınlar oluşturmaktadır. Diğer eğitim kademeleri değerlendirildiğinde Şanlıurfa’daki kadınların oranının Türkiye ortalamasının yaklaşık % 15 gerisinde kaldığı görülmektedir.

Cinsiyete Göre Eğitim Durumu (%)

	Ülke Geneli			Şanlıurfa		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Hiç eğitim görmemiş	% 34	% 66	%19,2	% 36,7	% 63,3	%44,2
İlköğretim	% 53,2	% 46,8	%65,7	% 62,8	% 37,2	%48,3
Ortaöğretim	% 61,3	% 38,7	%11	% 76,3	% 23,7	% 5,5
Yüksek öğretim	%56,4	% 43,6	%4,1	% 73,9	% 26,1	%2,1

Kaynak: İl Millî Eğitim Müdürlüğü Raporu 2001

İlin sağlık göstergeleri incelendiğinde aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır. Şanlıurfa'nın yer aldığı Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2003) sonuçlarına göre, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bebek ölüm hızı binde 38, diğer bölgelerde binde 22–34 arasındadır. Perinatal nedenlerin yanı sıra bebek ölüm nedenleri arasında ilk 1 yaşta en önemli ölüm nedenlerinin aşı ile önlenbilir hastalıklar ve kötü beslenme olduğu bilinmektedir. Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından Şanlıurfa Doğumevinde yapılan çalışmada perinatal ölüm hızının binde 30 olduğu saptanmıştır. 2004–2005 yıllarında yapılan bu çalışmada, her 100 doğumdan 47'sinde anneye ya da bebeğe ilişkin bir komplikasyon olduğu belirlenmiştir. Anneye ait doğum komplikasyonları arasında ilk sırada kanama, ikinci sırada enfeksiyon, üçüncü sırada ise toksemi yer almıştır. Doğumevinde gerçekleşen canlı doğumların binde 154'ünde doğumsal anomali, binde 78'inde güç doğum ve doğum travması bildirilmiş, her 100 gebeden 39'unun doğum öncesi bakım alamadığı saptanmıştır. İl merkezinde yapılan bir çalışmada beslenme bozukluğu prevalansı yaklaşık % 23, psikomotor gelişim geriliği % 12, (ince motor % 15,9, dil bilişsel gelişim % 13,1, kaba motor % 7,2), ilk dört ay sadece anne sütü alma sıklığı % 11,3'dür. Halk Sağlığı Anabilim Dalının 2006 yılında Şanlıurfa genelinde yaptığı çalışmada, çocukların % 53'ü tam aşılı, % 45,6'sı kısmen aşılı ve % 1,4'ü aşısızdır. Bu çalışmada, annenin öğrenimi, sağlık ocağına uzaklık, konuşulan dil, babanın işi ve konutta yaşayan kişi sayısı aşılama oranlarını etkileyen faktörler olarak saptanmıştır. Çalışmadan elde edilen bağışıklama oranı Türkiye ulusal hedefinin altındadır. Çalışmanın bulgularına dayalı olarak, sağlık ocağı ve personel sayısının artırılması, personelin eğitimi, halka yönelik sağlık eğitim programlarının geliştirilmesi, birinci basamak sağlık personeli tarafından düzenli gezici sağlık hizmetinin sürdürülmesi ve il genelinde kadınların okula gitmelerinin sağlanması gerekmektedir.

5.1. Hiç eğitim sürecinde bulunmamış kadın ve kız çocuklarına yönelik okuma yazma kursları ve benzeri eğitim imkânlarının sağlanması ve kız çocuklarının zorunlu ilköğretimi tamamlamalarının sağlanması

Eğitim yaşındaki kız çocuklarının okula kayıt ettirilmemesi durumunda yasal müeyyidelerin devreye girmesi kadar bu konuya ilişkin bilinçlendirme çalışmaları da önemlidir. Yerel medya aracılığıyla bilgilendirici programlar yapılarak kız çocuklarının okullaşma oranı artırılacaktır. Ayrıca, ilin yaklaşık %40'ının mevsimlik tarım işçisi olması nedeniyle okula başlama ve devam etmede sorunlar yaşanmaktadır. Bu nedenle, ekonomisinin tarıma dayandığı ve mevsimlik tarım işçilerinin varlığını artırarak sürdüreceği göz önüne alınarak tarım alanlarına prefabrik okulların yapılması ve eğitimin devam etmesi sağlanmalıdır. Bu şekilde kız çocuklarının eğitim imkânlarından yararlanması sağlanmış olacaktır.

5.2. Kız öğrencilerin eğitim imkânlarının ve barınma olanaklarının artırılması

Kız çocuklarının eğitim imkânlarının geliştirilmesi amacıyla yurt ve burs imkânlarının artırılması sağlanacaktır.

5.3. Zorla ve erken evlilik ile akraba evliliğinin zararları konusunda eğitim seminerleri düzenlenmesi

Harran Üniversitesi, İl Sağlık Müdürlüğü ve Belediye tarafından şehir merkezinden uzak mahallelerde oluşturulan, kadın danışma ve yönlendirme merkezlerinde, sağlık ocaklarında zorla ve erken evlilik ile akraba evliliğinin zararları konusunda eğitim seminerleri düzenlenmesi gerekmektedir. Bu merkezlerde, kadın kuruluşları, Baro Kadın Komisyonu ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile koordineli çalışmalar yapılacaktır.

5.4. Ana çocuk sağlığı, üreme sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinin yeniden yapılandırılması ve etkisinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması

Şanlıurfa ilinde eğitim, yoksulluk ve benzeri sosyal sorunların temelinde yüksek doğurganlık hızı yatmaktadır. Bu nedenle, aile planlamasına ilişkin çalışmalar yapmak önem arz etmektedir. Üreme sağlığı, güvenli annelik, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, enfeksiyonlar, erken yaşta doğum yapmaktan kaynaklanan sorunlar hakkında kadın ve erkeklere yönelik eğitim seminerleri düzenlenmesi, radyo ve tv programları yapılması, yazılı ve görsel materyal hazırlanması gerekmektedir.

Eğitim faaliyetlerinin hizmet sunumu ile paralelliği önem taşımaktadır. Ülkemizde öncelikli görevi ana-çocuk sağlığı, aile planlaması, güvenli annelik çalışması, aşılama gibi koruyucu sağlık hizmeti sunmak olan sağlık ocaklarının sayısının (20.000 nüfusa 1) olacak şekilde artırılması, sağlık ocaklarında ebe (3000 nüfusa 1) hemşire, sağlık memuru sayısının hedeflenen düzeye getirilmesi ve bu kurumların öncelikli olarak belirtilen görevleri yapmaları sağlanmalıdır. Yasal görev olan ev ziyareti yoluyla gebelerin tespiti, kontrol edilmeleri ve aşılarının yapılması sağlanmalı; sağlık eğitimi verilerek bebekler izlenmelidir.

5.5. Kadınlara yönelik olarak sosyal hizmet uzmanı ve psikolojik destek uzmanlarının artırılması

Kadına yönelik hizmet veren kuruluşlarda çalışan psikolog, sosyal hizmet uzmanı sayısı son derece yetersizdir. Bu sayının yükseltilmesi, mevcut meslek elemanlarının niteliklerinin artırılması gerekmektedir. Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesinde Çocuk ve Gençlik Merkezi, Rehabilitasyon Merkezi, Çocuk Yuvası, Yetiştirme Yurdu ve Toplum Merkezinde çalışan toplam sosyal hizmet uzmanı sayısı 9'dur. Psikolog sayısı 2'dir. Şanlıurfa gibi sosyal sorunların yoğun olarak yaşandığı bir ilde bu sayının ihtiyaçları karşılamayacağı açıktır.

5.6. Mobil merkezler aracılığıyla eğitim, üreme sağlığı eğitimi, okuma-yazma eğitimi hizmetlerinin kadınların ayağına götürülmesi

Şehir merkezinden uzak alanlarda mobil merkezler aracılığıyla üreme sağlığı eğitimi, okuma-yazma eğitimi hizmetlerine kadınların en kolay şekilde ulaşabilmesi sağlanacaktır. Mobil araçlarla, ihtiyaç duyulan semt ve mahallelere belirli periyodlarla hizmet götürülmesi sağlanacaktır.

6. Göç ve Yoksulluk

6.1. Kentin göç almış yoksul kesimlerinde yaşanan sorunlara ilişkin olarak pilot bölgelerde alan çalışmasının yapılması, bu çalışmada kadınların sorunlarının ayrıca ele alınması ve özel çözümler geliştirilmesi

Kentin göç almış yoksul kesimlerinde yaşanan sorunlara ilişkin alan taraması yapılması ve elde edilen bilimsel veriler ışığında kamu hizmetlerine yön verilmesi gerekmektedir. Harran Üniversitesi, Valilik ve Belediye Başkanlığının başlatacağı ortak bir çalışma ile cinsiyet ayrımlı bir veri tabanının oluşturulması ve veri girişinin yapılması sağlanacaktır.

6.2. Göç eden kadın ve kız çocuklarının kenti tanımaları, hizmet almak için hangi kurumlara başvuracaklarına ilişkin bilgilendirici eğitim çalışmaları yapılması ve bu çalışmalarda dil sorununun göz önünde bulundurulması

Kente göç ile gelen, eğitim düzeyi düşük ya da hiç olmayan ve dil sorunu yaşayan kişilerin hangi kamu hizmetlerinin hangi kurumlar tarafından verildiği, yasal hakları ve benzeri konularda bilgi düzeyleri çok yetersizdir. Hangi hizmetlerin hangi kuruluş tarafından verildiği, kadınların başvurabileceği mekanizmalar ve benzeri konularda broşür, el ilanları hazırlanması, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı toplum merkezinde okuma-yazma bilmeyen ve dil sorunu yaşayan kadınlara yönelik eğitim çalışmalarının yapılması sağlanacaktır.

7. Zihniyet Değişikliği ve Farkındalık Yaratma

Şanlıurfa'da mevcut durum itibarıyla zihniyet değişikliği ve farkındalık yaratma çalışmalarına büyük ihtiyaç vardır. Bu anlamda yerel medya, eğitim seminerleri düzenleyerek katkıda bulunabilir.

7.1. Toplumun (kadın-erkek yetişkinlerin ve çocukların) toplumsal cinsiyet ve kadın hakları konusunda eğitilmesi ve bilgilendirilmesi

İlk ve orta dereceli okullarda görev yapan tüm öğretmenlerin ve idari personelin toplumsal cinsiyet, insan hakları ve kadının insan hakları ve benzeri konularda eğitim almaları sağlanacaktır. Bu çalışma, İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve ilgili yerel kadın kuruluşlarının desteğiyle yürütülecektir.

Birinci ve ikinci basamak sağlık kuruluşlarında çalışan her düzeydeki personelin (doktor, hemşire, hastabakıcı) toplumsal cinsiyet rolleri, kadının insan hakları ve hasta hakları hakkında bilgilendirilmesi sağlanacaktır. Bu çalışma, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından, Şanlıurfa Tabip Odası ve ilgili yerel kadın kuruluşlarının desteğiyle yürütülecektir.

Kadına yönelik insan hakları ve aile içi iletişimi güçlendirici faaliyetler düzenlenecek, kadına yönelik şiddet ve kadın hakları konularında bilinç düzeyinin yükselmesi için yerel televizyon ve radyolardan yararlanılacaktır.

7.2. Yerel/ulusal medyada yayınlanan ve cinsiyet ayrımcılığı içeren ifadelerin ya da programların RTÜK aracılığıyla denetlenmesi için başvuru birimleri kurulması

Kadın kuruluşlarının kendi aralarında oluşturacakları yerel ve ulusal medyaya ilişkin çalışma grupları bu konuda kamuoyu oluşturacaktır.

7.3. Yerel yöneticiler ile kadın örgütleri ve kadınlar arasında iletişimi artıran uygulamaların ve süreçlerin başlatılması, sürdürülmesi ve güçlendirilmesi

Yerel Gündem 21 kapsamında oluşturulan kadın meclisi ve kent konseyi bu sürecin başlatılması, sürdürülmesi ve güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Valilik, Belediye ve kadın kuruluşları arasında diyalog ve işbirliği toplantılarının başlaması ve belli periyodlarla bu toplantıların süreklilik kazanması sağlanacaktır.

7.4. Kenti tanıma, kentli olarak haklarını öğrenme

Kadınların kenti tanınması ve kentli olarak haklarını ve yükümlülüklerini öğrenmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

EK – 5
İZMİR YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANI (İYEPP)
GERÇEKLEŞTİRİLEN VE HALEN SÜRMEKTE OLAN
BAŞARILI PROJELER



İZMİR YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANI (İYEPP) GERÇEKLEŞTİRİLEN VE HALEN SÜRMEKTE OLAN BAŞARILI PROJELER

1. ‘Aile İçi Şiddete Son’ kampanyasının Ege Kadın Dayanışma Vakfı (EKDAV) ile yürüttüğü ve İzmir Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) uzmanlarının görev aldığı çalışmada toplam 1140 kişi (polis, imam, öğretmen, zabıta) eğitilmiştir. Çalışma Karşıyaka Belediyesinden başarı ödülü almıştır.
2. Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Vakfı ile SHÇEK arasında imzalanan protokol gereği İzmir’deki toplum merkezlerinde kadının insan hakları eğitimi sürmektedir.
3. UNICEF ve SHÇEK işbirliğiyle çocuklar için ‘Yurttaşlık Eğitimi’ yapılmaktadır. Bu eğitime katılanlar, kadınların sorun ve gereksinimlerine duyarlılık geliştirilmesi yönünden de eğitim görmektedir. Ayrıca, kız çocuklarının eğitimi teşvik edilmektedir.
4. ‘Benim Ailem’ programı kapsamında: İzmir SHÇEK tarafından verilen eğitimle 0–6 yaş çocukların anneleri çocuk eğitimi konusunda bilgilendirilmektedir.
5. AÇEP (Anne-Çocuk Eğitimi Programı), daha büyük çocuklar için İzmir SHÇEK tarafından yürütülmektedir.
6. MAKEP (Madde Kullanımının Engellenmesi) kapsamında aileler madde bağımlılığı konusunda koruyucu-önleyici eğitim almaktadır.
7. Uluslararası Af Örgütü İzmir grubu ile İzmir Kadın Dayanışma Derneğinin ‘İzmir Sığınma Evlerini İstiyor’ kampanyası sürmektedir.
8. Bu kampanya çerçevesinde yapılan çalışmalar sonucu Buca Belediyesi Kadın Danışma Merkezi açılmıştır.
9. İzmir Konak Halk Eğitim Merkezi tarafından ‘Yaşlı-Çocuk Bakımı ve Refakatçilik’ eğitimi yürütülmektedir. Eğitime katılanlara verilen sertifika iş bulmalarını sağlamaktadır.
10. İzmir Konak Halk Eğitim Merkezi ve Sokak Çocukları Derneğinin işbirliğinde sokak çocukları için düzenlenen kurs programı sürmektedir.

11. Buca Evka-1 Kadın Kültür ve Dayanışma Evi (BEKEV) ile Halk Eğitim Merkezi tarafından 3 aylık 'Kadının İnsan Hakları' konulu eğitim programı gerçekleştirilmiştir.
12. İzBB'nin gecekondu mahallelerinde oturan kadınlar için düzenlediği 'kentle buluşma' kültür gezileri programı sürmektedir.
13. Çiğli Belediyesinin 'Kadın Dayanışma Merkezi' açılmıştır.
14. BEKEV mahallede çevre kirliliği tespit tarama çalışması gerçekleştirilmiştir.
15. BEKEV öncülüğünde mahallede 'Kadın Tiyatro Grubu' kurulmuştur.
16. Ege Kadın Dayanışma Vakfı (EKDAV)'nın örgütlediği 9. Sığınaklar Kurultayı sonucunda Türkiye Danışma Merkezleri ve Sığınaklar 2007 Stratejik Planı çıkartılmıştır.
17. Çiğli Kadın Dayanışma Evi (ÇEKEV) tarafından bölgede kadın kültür evinin kurulması için yürütülen imza kampanyası sonucunda Kadın Kültür Evi faaliyete geçmiştir.
18. Gündelikçi kadınlara iş bulma desteği sağlanmaktadır.
19. Ev eksenli kadınların kooperatifleşmesi için ÇEKEV tarafından çalışma başlatılmıştır.
20. ÇEKEV tarafından oluşturulan gıda üretim gruplarının ürünleri, Çiğli Belediyesinin işbirliğiyle pazarlanmaktadır.
21. ÇEKEV'in ev sahipliğinde, üçüncü 'Ege Kadın Buluşması' yapılmıştır.
22. İzmir Kadın Dayanışma Derneği ve Af Örgütü İzmir Grubunca yürütülen 'İzmir Sığınma Evlerini İstiyor' kampanyası kapsamında Mor Çatı Kadın Sığınakları Vakfının katılımı ile İzmir Belediyeleri Kadın Danışma Merkezleri çalışanlarına yönelik gönüllü eğitimi çalışması yapılmıştır.
23. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi kurulmuştur.
24. "Kadın Farkındalığı Geliştirme Projesi" kapsamında kadın STK'ların ihtiyaç duyduğu konularda, akademisyen bir uzmanın katılımıyla düzenlenen bilinç yükseltme-farkındalık yaratma seminerleri iki yıldır her ay Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araş-

tırma ve Uygulama Merkezi (EKAM) bünyesinde yapılmaktadır.

25. SHÇEK, Tülay Aktaş Toplum Merkezi ve Necdet Alpar Çocuk ve Gençlik Merkezi, EKAM ile birlikte ve DEÜ Sahne Sanatları Doktoru Polat İnağül yönetiminde, dezavantajlı bölgelerin çocuklarından oluşan 44 kişilik grup tarafından hazırlanan tiyatro oyunları her üç ayda bir Ege Üniversitesi ve kadın STK'larla buluşmaktadır.
26. Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKAM)'nin eşgüdüm içinde çalıştığı Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, bahar dönemi için yüksek lisans öğrencilerine ve konuyla ilgili sivil toplum örgütlerine yönelik olarak, Prof. Dr. Ayşe Durakbaşa tarafından 'Kadın Tarihinin Farklı Meseleleri' konulu seminer dersleri düzenlemektedir.
27. Ege Üniversitesi Kültür Buluşmaları Projesi Kapsamında EKAM-Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı işbirliğiyle, İzmir Kadın Kuruluşları Birliğine üye kadın STK'larındaki kadın aktivistlerin ve yazarların katılımıyla, romanların kadın bakış açısıyla yeniden değerlendirildiği okuma paylaşımı toplantıları gerçekleştirilmektedir. Proje üç yıl sürecektir.
28. AB, Bornova Belediyesi, EKAM, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İŞKUR ortaklığında, Kadınlar İçin Hasta-Yaşlı Bakımı Eğitim Programı uygulanmış, eğitim alan 120 kadın istihdam edilmiştir.
29. Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu Bölge Teşkilatı (IULA-EMME)'nin koordinatörlüğünde, Birleşmiş Milletler Kalkınma Fonunun (UNDP) finansal desteğiyle yürütülen Türkiye Yerel Gündem 21 Programının Yerel Projelere Destek Programı (YG-21 YPDP) sponsorluğunda gerçekleştirilen Aile İçi Şiddeti Önleme, Erken Saptama ve Danışmanlık Sağlamada Güç Birliği Oluşturma Projesi kapsamında kadına karşı şiddet davranışlarını belirlemeye yönelik alan araştırması yürütülmüştür.
30. 2001 yılında başlayan ve evde üretim yapan kadınlara yönelik ABİGEM girişimcilik eğitimi programı sonucunda, 2006 yılında EKAM bünyesinde Girişimci Kadınlar Derneği kurulmuştur.

EK – 6

**NEVŞEHİR YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANI (NYEPP)
ÖNCELİKLİ PROJELER**



NEVŞEHİR YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANI (NYEEP) ÖNCELİKLİ PROJELER³¹

ALO 138-Krize Müdahale Hattı Projesi

Projenin amacı: İl Merkezinde yaşamını sürdürenleri bilgilendirerek Nevşehir’de kadına yönelik her türlü şiddeti ve intihar oranlarını asgari düzeye indirmek.

Proje süresi: 1 yıl

Proje yürütücüsü: Nevşehir Valiliği bünyesinde oluşturulacak olan Koordinasyon Birimi

Muhtemel fon kaynakları: Uluslararası kuruluşlar, Sabancı Vakfı Hibe Programı, Nevşehir Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu

Anne-Baba Okulu Projesi

Projenin amacı: Toplumun çekirdeğini oluşturan ailenin, kendi içindeki iletişimini güçlendirmek.

Proje süresi: 5 ay

Proje yürütücüsü: Nevşehir Belediyesi, Kapadokya Eğitim Merkezi

Muhtemel fon kaynakları: Sabancı Vakfı Hibe Programı

31 Bu çalışmanın yapıldığı tarihte öncelikli projelerin iki yıl içinde tamamlanması öngörülmüştür. Söz konusu projelerden bir bölümü daha sonra Sabancı Vakfı Hibe Programının desteği ile hayata geçirilmiştir (bunun için bakınız Ek 9).

Mahallemizden Belediyeye Kadınlar Her Yerde Projesi

Projenin amacı: Nevşehir’de yaşayan kadınların öz-örgütlenmelerini artırarak, yerel yönetimlere kadınların etkin katılımını sağlamaktır.

Proje süresi: 6 ay

Proje yürütücüsü: Türk Kadınlar Birliği Nevşehir Şubesi

Muhtemel fon kaynakları: Sabancı Vakfı Hibe Programı

El Emeği Ürünlerinin Değerlendirilmesi Projesi

Projenin amacı: Ev-eksenli çalışan kadınları güçlendirmek, yoksulluk sarmalından çıkarmaktır. Proje, ev-eksenli çalışan kadınların el emeği ürünlerini değerlendirebilmeleri için örgütlenme ve pazar sorunlarını çözerek ekonomik hayata daha aktif katılımlarını sağlamayı hedeflemektedir.

Proje süresi: 6 ay

Proje yürütücüsü: Kapadokya Kadın Dayanışma Derneği

Muhtemel fon kaynakları: Sabancı Vakfı Hibe Programı

Halı Dokumacılığı Projesi

Projenin amacı: Ev kadını ve genç kızların meslek edinmelerini sağlamaktır. Turistik bölge olan Kapadokya’da kadınların dokudukları halıları satabilme imkânları mevcuttur. Ayrıca, kadınların yöresel halı satan mağazalarda da istihdam edilme olanakları bulunmaktadır.

Proje süresi: 10 ay

Proje yürütücüsü: Nevşehir Belediyesi, Türk Kadınlar Birliği Derneği, Kapadokya Kadın Dayanışma Derneği

Muhtemel fon kaynakları: Sabancı Vakfı Hibe Programı ve Nevşehir Belediyesi

Mantar Yetiştiriciliği Projesi

Projenin amacı: Dar gelirli ve geçim sıkıntısı çeken ailelerdeki kadınların, proje kapsamı içine alınarak kültür mantarı yetiştirilmesi konusunda detaylı bir eğitim almaları ve sağlıklı bir Şekilde retim yapmalarının sağlanmasıdır.

Proje süresi: 10 ay

Proje yürütücüsü: Nevşehir Belediyesi

Muhtemel fon kaynakları: Sabancı Vakfı Hibe Programı ve Nevşehir Belediyesi

Fotoğraftan Gerçeğe Projesi

Projenin amacı: Fotoğraf aracılığıyla lise ğrencilerinde kadın-erkek eşitliği bilinci ve toplumsal cinsiyet sorunları hakkında duyarlılık yaratmak ve eşit sayıda geçen kız ve erkeklerin bir arada çalışmaları desteklenerek topluma örnek olmalarını sağlamaktır.

Proje süresi: 5 ay

Proje yürütücüsü: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Muhtemel fon kaynakları: Sabancı Vakfı Hibe Programı ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü

EK – 7

**TRABZON YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANI (TYEEP)
HİZMET SUNUM MODELİ ÇERÇEVESİ**



TRABZON YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANI (TYEEP) HİZMET SUNUM MODELİ ÇERÇEVESİ

Birleşmiş Milletler “Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı”nın ana hedeflerinden ikisi, kadın ve kız çocuklarının insan haklarının korunması ve geliştirilmesine olanak sağlayacak uygun ortamın yaratılması (yasal düzenlemeler, merkezi ve yerel politikalar, programlar, planlar, projeler yoluyla) ve yerel yönetimlerin kadınlar ve kız çocuklarının gereksinmelerine yönelik hizmet sağlama kapasitelerinin geliştirilmesidir.

TYEEP’in genel amacı; yerel düzeyde kadın erkek eşitliğini gerçekleştirmeye ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten yaklaşımı yerel yönetim anlayışına yerleştirmektir. TYEEP kadınların yerel karar alma süreçlerine ve karar mekanizmalarına katılımını artırıcı, kadınların gündelik yaşam koşullarını iyileştirici yerel plan, program ve politika stratejilerini belirlemeyi, bunların uygulanmasını sağlayacak yerel hizmet önerileri geliştirmeyi, bunun yanında yapılacak ve yapılmakta olan çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlamaktadır. TYEEP’in, gerek belirlenen temel ilkeler çerçevesinde kentler özelinde ayrıntılandırılmasına, gerekse uygulama aşamasında genel yönetim ve sorumluluğunu üstlenecek, izleme, denetleme ve koordinasyonu yapacak ve sürdürülebilirliğini sağlayacak yeni bir kurumsal yapı oluşturulmasına gereksinim duyulmaktadır.

1. Kadın ve Kız çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Komisyonu (KKİHKGK)

Yer alan kuruluşlar:

1. Trabzon Valiliği
2. İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği
3. Trabzon Belediyesi
4. Başbakanlık Basın ve Enformasyon İl Müdürlüğü
5. İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü
6. İl Sağlık Müdürlüğü
7. İl Emniyet Müdürlüğü
8. İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü

9. İl Halk Eğitim Merkezi Müdürü
10. İl Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü
11. İl Müftülüğü
12. İl İnsan Hakları Kurulu Temsilcisi
13. Karadeniz Teknik Üniversitesi
14. Trabzon Barosu
15. Tüm Kadınlar Derneği
16. Türk Kadınlar Birliği
17. Türk Anneler Derneği
18. SEZADER
19. Trabzon Kadın Sanatçıları Derneği
20. Karadeniz Kadın Dayanışma Derneği
21. Trabzon Sanayici ve İş Adamları Derneği
22. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Trabzon Şubesi
23. Trabzon Sanayi ve Ticaret Odası
24. Trabzon Esnaf ve Sanatkarlar Odası
25. Muhtarlar Derneği
26. Çoruh Elektrik Dağıtım A.Ş.

KKİHKGK'in görevleri ve işleyişi

BMOP kapsamında hazırlanan TYEEP'in sağlıklı uygulanabilmesi ve sürdürülebilirliği, Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Komisyonu tarafından sağlanacaktır. Kentteki ilgili tüm tarafların temsilcilerinin yer aldığı KKİHKGK, Trabzon Valisi'nin başkanlığında faaliyet göstermekte olup TYEEP'nin hayata geçirilmesini sağlamak, TYEEP stratejisini izlemek, denetlemek ve koordine etmekle yükümlü olacaktır.

Görevleri:

1. TYEEP'i hayata geçirmek için yapılması gereken tüm faaliyetler.
2. TYEEP'te yer alan projeler içinden, ilk 2 yılda uygulanacak olan pilot projeleri belirlemek.
3. TYEEP'in somut başarısını sağlamaya yönelik olarak, kurumlar arası iletişimi, seçilen projelerin eşgüdüm içinde yürütülmesini sağlamak için, alt komisyonlar-çalışma grupları oluşturmak.

4. TYEEP'in ve sürdürülen projelerin çok taraflı olmasına dikkat etmek ve bunu sağlamak üzere stratejiler geliştirmek.
5. TYEEP hazırlık ve uygulamalarının katılımcı ve kapsayıcı yapısı gereği küçük grupların sorunlarına da çözüm getirecek çeşitliliği sağlamak.
6. TYEEP içinde yer alan faaliyetleri uygulanabilir, etkin ve sürdürülebilir olmasını sağlayacak personel ve maddi kaynaklar ile beslemek ve manevi desteği oluşturmaya yönelik lobicilik faaliyetlerini gerçekleştirmek.
7. TYEEP uygulamasının gerektirdiği finansal kaynağı oluşturmak için kaynak yaratıcı projeler hazırlayarak ulusal/uluslararası çeşitli fon kaynaklarını harekete geçirmek.
8. Kentlilerin tümünün katılımına yönelik olarak KKIKGK içinde temsil edilmeyen kurumlara veya gruplara toplantıları izleme, katılma olanağı sunmak.
9. TYEEP çerçevesinde hizmet sunumundan yararlanıcıların memnuniyetini izlemeye ve değerlendirmeye yönelik araçlar geliştirmek (kamuoyu yoklamaları, anketler gibi).

2. Trabzon YEOP Çalışma Grubu

Trabzon YEOP Çalışma Grubu, Trabzon YEOP'in hazırlık sürecinde, planın katılımcı ve şeffaf bir ortamda hazırlanmasını temin amacıyla, Trabzon Valiliği ve BMOP Trabzon Ofisinin koordinasyonunda oluşturulmuştur. Çalışma grubu, Trabzon Valiliği, Trabzon Belediyesi, ilgili kamu kurumları ve yerel kadın kuruluşlarının temsilcilerinden oluşmaktadır.

Trabzon YEOP'in, belirlenen temel ilkeler çerçevesinde ayrıntılandırılması ve son haline getirilmesi sürecinde, Trabzon YEOP Çalışma Grubunun varlığının korunarak, çalışmalarını aşağıdaki çerçevede ve Trabzon Yerel Eşitlik Eylem Planı Komitesi (YEOPKOM) bünyesinde sürdürmesi önerilmektedir.

Trabzon YEOP Çalışma Grubunun Görevleri

1. TYEEP'in yukarıda belirlenen amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda son haline getirilmesi için çalışmalar yapmak.

2. TYEEP hazırlık ve uygulamalarının katılımcı ve kapsayıcı yapısı gereği küçük grupların sorunlarına da çözüm getirecek çeşitliliği sağlamak.
3. TYEEP'in son haline getirilmesi ve uygulanması aşamasında ilgili program görevlileri (danışmanlar, yerel koordinatörler ve benzeri) ile birlikte çalışmak.
4. TYEEP uygulamasının gerektirdiği finansal kaynağı oluşturmak için kaynak yaratıcı projeler hazırlayarak ulusal/uluslararası çeşitli fon kaynaklarını harekete geçirmek.

EK – 8

**VAN YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANI (VYEEP)
ÇALIŞMA TABLOSU**



VAN YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANI (VYEEP) ÇALIŞMA TABLOSU

Van YEEP'in izlenmesine yardımcı olmak üzere aŐağıdaki baŐlıkları içeren Van YEEP alıŐma Tablosu geliŐtirilmiŐtir. ÇalıŐma Tablosu, VYEEP'in 5 yıllık uygulama sűresini (Mart 2008–Mart 2013) kapsamaktadır.

1. **Stratejik nlemler/politikalar** (her sorun alanına yönelik)
2. **Faaliyetler** (her stratejik nlem/politikaya yönelik)
3. **Sorumlu (S) ve destek veren (D) kurum/kuruluşlar**
(her faaliyete yönelik)
4. **Başlangıç tarihi** (her faaliyete yönelik)
5. **Sűre** (her faaliyete yönelik)
6. **Van YEEP alıŐma grubu tarafından faaliyetle ilgili hazırlanan proje** (Van YEEP Madde 2.5)

1.1. Yerel Karar Mekanizmalarına Katılım

Stratejik Önemli/politika	Faaliyetler	Sorumlu (S) ve destek veren (D) kurum/ kuruluşlar	Başlangıç tarihi	Süresi	Van YEOP çalışmaları grubu tarafından faaliyetle ilgili hazırlanan proje (Bakınız Van YEOP maddesi 2.5)	
1.1 Yerel Karar Mekanizmalarına Katılım	1.1.1 Kadın kuruluşlarının yeni yerel yönetimler mevzuatı hakkında bilgilendirilmesi	II Mahalli İdareler Müdürlüğü (S), Belediye (S), İl Özel İdaresi (S)	Mart 2008	3 ay	—	
	1.1.2 Kadın kuruluşlarının yerel meclisler izlenmesi ve yerel ihtisas komisyonlarına katılımının sağlanması	Yerel meclisleri izleme grubunun kurulması Yerel meclisleri izleme grubunun ilgili ihtisas komisyonlarının (trafik çevre, kadın, aile, sağlık, gençlik, kültür ve benzeri) toplantılarına katılımı	Mart 2008 Mart 2008	Grup kurulduktan sonra sürekli olarak faaliyet gösterecektir. Sürekli	—	
	1.1.3 Kadın-erkek eşitliği birimi kurulması	II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü bünyesinde kadın-erkek eşitliği birimi kurulması ve birimde kadın-erkek eşitliği konusunda eğitilmiş kadın personelin görevlendirilmesi Van Yerel Eşitlik İzleme ve Değerlendirme Raporunun hazırlanması	Belediye (S), İl Özel İdaresi (S)	Mart 2008	Sürekli	—
	1.1.4 Kadın kuruluşlarının Kent Konseyine katılımının sağlanması ve Kadın Meclisinin kurulması	II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S) Kadın-Erkek Eşitliği Birimi (S)	II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S)	Eylül 2008 Şubat 2009	Birimi kurulduktan sonra sürekli olarak faaliyet gösterecektir. Her 6 ayda bir sürekli	—
	1.1.5 Stratejik planların hazırlanması ve uygulanma sürecine kadın kuruluşlarının katılımının sağlanması	Van Yerel Eşitlik İzleme ve Değerlendirme Raporunun kadın kuruluşları ve kamuoyuyla paylaşılması	II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S)	Şubat 2009	Her 6 ayda bir sürekli	—
	1.1.6 Yerel yönetimlere sivil toplum kuruluşları/da işbirliğine açık bir yönetim	Özellikle kadınlara yönelik eğitim, kültür, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetlerin sunumuna gönüllü katılım hakkında ilgili kurum, Amir ve personelleri...	Belediye (S), İl Özel İdaresi (S)	Mart 2008	8 ay	—
			Belediye (S)	Mart 2008	Sürekli	—
			Belediye (S), İl Özel İdaresi (S)	Mart 2008	Sürekli	—
			Belediye (S)	Mart 2008	Sürekli	—
			Belediye (S), İl Özel İdaresi (S)	Mart 2008	Sürekli	—

anlaysiayla gönüllü katılımının sağlanması	kadın kuruluşları ve hak temelli çalışan karma sivil toplum kuruluşları temsilcileri, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğrencileri ve genel olarak Van halkına yönelik bilgilendirici toplantılar düzenlenmesi	Belediye (S), İl Özel İdaresi (S), Yüzüncü Yıl Üniversitesi (S)	Mart 2008	Sürekli			
1.1.7 Kadınların yerel karar mekanizmalarında temsilini artırma, yönelik çalışmalar yapılması	<p>▲ Vatilik, Belediye, İl Özel İdaresi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi internet sitelerinde gönüllü katılım uygulaması hakkında bilgi sunulması</p> <p>▲ Belediye Başkanının ve İl Genel Meclisi Başkanlığının yerel meclislerde başkan vekillerinin kadın meclis üyeleri arasından seçimini teşvik etmesi</p> <p>▲ Kamu kurumları ve yerel yönetim birimlerinde görev yapan kadın personelin kurum personeline yönelik eğitimlerden öncelikli olarak yararlandırılması</p> <p>▲ Kadın muhtarlara muhtarlık bürolarını kurmaları için olanaklar ölçüsünde destek sağlanması</p>	Belediye (S), İl Özel İdaresi (S)	Mart 2008	Sürekli			
		Tüm yerel kamu kurumları (S), Belediye (S)	Mart 2008	Sürekli			
		Belediye (S)	Mart 2008	Sürekli			

1.2. Kadın Dostu Kentsel Hizmetler

Stratejik Önemli/politikalar	Faaliyetler	Sorumlu (S) ve destek veren (D) kurum/ kuruluşlar	Başlangıç tarihi	Süresi	Van YEEP çalışma grubu tarafından faaliyete ilgili hazırlanan proje (bakınız Van YEEP madde 2.5)
1.2.1 Kadınlar kentsel hizmetlere yönelik gereksinim ve isteklerini ortaya çıkaracak kamuoyu yoklamaları/anketler yapılması	▲ Toplu taşıma ve yaya ulaşımına ilişkin düzenlemelerin kadın kuruluşlarının görüş ve önerileri göz önüne alınarak yapılması	Belediye (S), İl Özel İdaresi (S), İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (D), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı (D)	Mart 2008	Düzenli aralıklarla sürekli	—
	▲ 1.2.2 Kadınlar kentsel gereksinimlerine yönelik kentsel hizmetlerin tanınması	▲ Toplu taşıma ve yaya ulaşımına ilişkin düzenlemelerin kadın kuruluşlarının görüş ve önerileri göz önüne alınarak yapılması ▲ Bozuk sokak lambalarının değiştirilerek, sokak aydınlatmasının eksiksiz sağlanması ▲ Varolan parkların aydınlatma ve güvenlik sorunlarının çözülerek kadınların kullanımına elverişli, yeni aydınlık ve güvenli parklar kurulması ▲ Park, cadde ve sokaklara kadın adları verilmesi ▲ Kadınların bir araya gelebilecekleri ve çeşitli sosyal ve eğitici hizmetler alabilecekleri merkez/merkezler kurulması ▲ Kamu kurumlarının Van Gölü kıyısındaki tesislerinde haftanın belirli gün/ya da günlerinin	İl Trafik Komisyonu (S), Belediye (S) Van Gölü Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (EDAS) Bölge Müdürlüğü (S) Belediye (S), İl Emniyet Müdürlüğü (D) Belediye (S) İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S), Belediye (S) Belediye (S) İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S), İlgiili Kaymakamlıklar (S), Van Gölü kıyısında tesis	Mart 2008 Mart 2008 Mart 2008 Mart 2008 Mart 2008 Mart 2008 Mart 2008 Mayıs 2008	Sürekli 3 sene 3 sene Sürekli 2 sene Sürekli

1.2.5 Kentsel hizmetlerin mahalle ölçeğinde verilmesi/vaygınlaştırılması	<p>▲ Mahallelerde, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü personeli bir sosyolog, mahalledeki sağlık ocağında görevli bir ebe veya hemşire, mahalle muhtar, mahalledeki ilk ve ortaöğretim kurumlarında görevli bir kadın öğretmen ve bir kadın kuruluş temsilcisinden oluşan mahalle komiteleri kurulması</p> <p>▲ Mahalle komitelerinin Belediyenin sağlayacağı bir mekânda düzenli olarak toplanması</p> <p>▲ Mahalle komitelerinin aldığı kararların Kent Konseyinde paylaşılmaması</p>	İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S)	Haziran 2008	1 yıl (Komiteler kurulduktan sonra sürekli olarak faaliyet gösterecektir.)	—				
1.2.6 Çocukların tek ebeveyni olan kadınlar, engelli kadınlar ve şiddete uğrayan kadınlara sosyo-ekonomik destek sağlanması	<p>▲ Çocuklarının tek ebeveyni olan ve/veya engelli kadınlar ile şiddete uğrayan kadınlara kira desteği sağlanması</p> <p>▲ Bu kadınların ilgili kamu kurumlarının sosyo-ekonomik yardımlarından öncelikli olarak yararlandırılmaları</p>	İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S), Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü (S), Belediye (S)	Mart 2008	Sürekli	—				
1.2.7 Kentsel planlama, toptu konut alanı ve kentsel dönüşüm projelerinin yapılmasında, danışmete dayalı bir plan ve proje yaklaşımının benimsenmesi	<p>▲ Kentsel planlama ve kentsel dönüşüm projelerinin tasarımı ve uygulanması ile imar planları ve yeşil alan ve parkların yapımı sürecinde kadın kuruluşlarının görüşünün alınması</p> <p>▲ Belediye bünyesinde oluşturulacak olan "proje hazırlama ekibi"nin en az 1/3'ünün kadın olması</p>	Belediye (S)	Mart 2008	Sürekli	—				

1.3. Kadına Yönelik Şiddet

Stratejik Önemler/politikalar	Faaliyetler	Sorumlu (S) ve destek veren (D) kurum/kuruluşlar	Başlangıç tarihi	Süresi	Van YEOP çalışma grubu tarafından gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin hazırlanan proje (Bakınız: Van YEOP maddesi 2.5)
	1.3.1 Şiddete uğrayan kadınlar için yerel acil telefon hattı kurulması	II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S), Kadın Kuruluşları (D)	Aralık 2008	6 ay	"Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddete Müdahale" Projesi
	1.3.2 Şiddete uğrayan kadınların koruma altına alınması için acil müdahale sistemi kurulması	II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S)	Mart 2008	2 ay	"Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddete Müdahale" Projesi
	1.3.3 Şiddete uğrayan kadın başvurular için karakollarda özel düzenlemeler yapılması	II Emniyet Müdürlüğü (S)	Mart 2008	Süreklil	—
	1.3.4 II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ve Belediye altı Aile Danışma Merkezlerinin güçlendirilerek kadın kuruluşlarıyla işbirliğinin sağlanması	II Emniyet Müdürlüğü (S), II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (D)	Haziran 2008	6 ay	—
	1.3.4 II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ve Belediye altı Aile Danışma Merkezlerinin güçlendirilerek kadın kuruluşlarıyla işbirliğinin sağlanması	II Emniyet Müdürlüğü (S)	Temmuz 2008	Süreklil	—
1.3 Kadına Yönelik Şiddet		II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S)	Haziran 2008	1 sene	"Güçlü Kadınlar İçin Güçlü Kurumlar" Projesi

1.4. Ekonomik Güçlenme ve Çalışma Hayatı

Stratejik Önemler/politikalar	Faaliyetler	Sorumlulu (S) ve destek veren kurum/ kuruluşlar	Başlangıç tarihi	Süresi	Van YEEP çalışma grubu tarafından faaliyetle ilgili hazırlanan proje (Bakınız: Van YEEP madde 2.5)
	1.4.1 Kadınlarla yönelik istihdam garantili meslek eğitimi, beceri ve kapasite geliştirme programlarının artırılması	İskur İl Müdürlüğü (S), Belediye (S), Van Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü (S), Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Van Merkez Müdürlüğü (S), yerel özel sektör kuruluşları (D), kadın kuruluşları (D)	Mart 2008	Süreklili	► "Takı Tasarım ve Gümüş İşlemeçiliği Mesleki Eğitimi" Projesi
	1.4.2 Kadınların el emeği ürünlerini değerlendirilmeye yönelik çalışmaların yapılması	Belediye Aile Danışma Merkezinde kadınlara iş kurma ve pazarlama danışmanlığı verilmesi	Mart 2008	Süreklili	► "Kadın El Emeği Sokakları" Projesi
	1.4.3 Kamusal sosyal bakım hizmetleri geliştirilerek kadınların çalışma hayatına katılımının desteklenmesi	Semt pazarlarında kadınlara stand/tezgah tahsis edilmesi	Nisan 2008	Süreklili	
	1.4.4 İş olanakları yaratılmasında kadın-erkek eşitliğinin gözlemlenmesi	Personel sayısı fazla olan kurumlarda kreş kurulmasının teşviki amacıyla bu kurumlara yazı gönderilmesi	Mart 2008	İhtiyaç duyuldukları süreklili	—
		Yaşlı bakım hizmeti veren tesisler açılması	Mart 2008	4 sene	
		Kreş ya da yaşlı bakım tesisi açmak isteyen sivil toplum kuruluşlarına olanaklar ölçüsünde destek sağlanması	Mart 2008	Süreklili	
		Kamu sektöründe ve özel sektörde yemek, temizlik, çevre düzenlemesi, sağlık, eğitim ve benzeri alanlarda hizmet alınım için düzenlenecek şartnamelerde kadın işçilere öncelik verilmesine ilişkin maddelere yer verilmesi	Mart 2008	Süreklili	
1.4 Ekonomik Güçlenme ve Çalışma Hayatı		Tüm yerel kamu kurumları (S), Belediye (S), yerel özel sektör kuruluşları (S)	Mart 2008	Süreklili	—

1.5 Eğitim ve Sağlık Hizmetleri

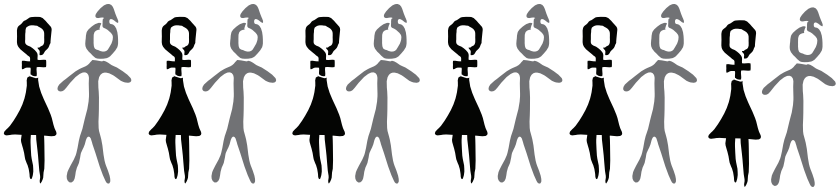
Stratejik Önemler/Ölçüteler	Faaliyetler	Sorumlu (S) ve destek veren (D) kurum/ kuruluştur	Başlangıç tarihi	Süresi	Van YEEP çalışma grubu tarafından faaliyete ilgili hazırlanan proje (Bakınız: Van YEEP maddesi 2.9)
	1.5.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü tarafından yapılan yardımlar aracılığıyla kadın ve kız çocuklarının nüfusa kaydedilmesi	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü (S)	Mart 2008	Sürekli	—
	1.5.2 Sağlık çalışanlarının toplumsal cinsiyet, kadının insan hakları ve hasta hakları konularında eğitilmesi	II Sağlık Müdürlüğü (S), kadın kuruluşları (D), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (D), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı (D)	Mart 2008	6 ay	"Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddete Hayır" Projesi
	1.5.3 Sağlık ocaklarında sağlıklı beslenme ve psikolojik destek hizmetleri verilmesi	II Sağlık Müdürlüğü (S)	Mart 2008	Sürekli	—
	1.5.4 Mobil ekipler aracılığıyla mahallelerde kadın ve kız çocuklarının genel sağlık taramasından geçirilmesi ve sağlık eğitimlerinin mahallelere götürülmesi	II Sağlık Müdürlüğü (S), II Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (D), İl Müdürlüğü (D), kadın kuruluşları (D), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı (D)	Mart 2008	Sürekli	—
	1.5.5 Ergenlik eğitim merkezi, menopoz kliniği, evlilik danışma merkezi kurulması ve/veya ilgili hizmetlerin sunumu	II Sağlık Müdürlüğü (S)	Mart 2008	Sürekli	—
	1.5.6 Zorla ve erken evlilik ile akraba evliliğinin zararları konusunda toplumun farkındalığının yükseltilmesi	Resmi nikah için alınması zorunlu sağlık raporunun düzenlendiği sağlık ocağında evlenecek çiftlere üreme sağlığı, aile planlaması ve aile içi şiddet hakkında bilgilendirme yapılması Ergenlik eğitim merkezi, menopoz kliniği veya evlilik danışma merkezi açmak isteyen sivil toplum kuruluşlarına olanaklar dışında destek	Mart 2008	Sürekli	—
		Belediye (S), İl Özel İdaresi (S), İl Sağlık Müdürlüğü (D)	Mart 2008	Sürekli	—
		Van Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü (S), Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S), İl Müdürlüğü (D), İl Sağlık Müdürlüğü (D), kadın kuruluşları (D), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (D)	Mart 2008	10 ay	"Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddete Hayır" Projesi

1.5 Eğitim ve Sağlık Hizmetleri

	1.5.9 İlk ve orta dereceli okullarda çalışan tüm öğretmenlerin ve idari personelin toplumsal cinsiyet ve kadının insan hakları konularında eğitilmesi	II Milli Eğitim Müdürlüğü (S), İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (D), kadın kuruluşları (D), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (D)	Eylül 2008	8 ay	"Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddete Hayır" Projesi
1.5.10 Kız çocuklarının ilk ve orta öğretime devamının sağlanması	Kız çocuklarının zorunlu ilk öğretime ve orta öğretime devamları hakkında mahallelerde ev ziyaretleri yoluyla bilgilendirme çalışmaları	II Milli Eğitim Müdürlüğü (S), mahalle komiteleri kuruluşları (S)	Eylül 2008	Sürekli	-
1.5.11 Toplumsal cinsiyet ve kadının insan hakları eğitimlerinin toplumun geniş kesimlerine yaygınlaştırılması	Kız çocuklarının zorunlu ilk öğretime ve orta öğretime erişimi ve devamını izlenmesi ve okula devami sağlayıcı çalışmaların yapılması (Bakınız: Van YEYP madde 3.1.2.5)	II Milli Eğitim Müdürlüğü (S), mahalle muhtarları ve mahalle komiteleri (S) (Bakınız: Van YEYP madde 3.1.2.5), kadın kuruluşları (S) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü (D)	Eylül 2008	Sürekli	
	Van Valiliği tarafından yürütülen Bir Fincan Kahve projesinin toplumsal cinsiyet ve kadının insan hakları konularında eğitimleri de çermesi	İl Sağlık Müdürlüğü (S), İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (S), kadın kuruluşları (D), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (D)	Mart 2008	Sürekli	Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddete Hayır"
	Van Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü bünyesindeki kurslara devam eden kursiyerlerin toplumsal cinsiyet ve kadının insan hakları konularında bilgilendirilmesi	Van Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü (S), İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (D), kadın kuruluşları (D), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (D)	Mart 2008	8 ay	"Sağlıklı ve Bilinçli Nesillere Doğru" Projesi
	İşkur İl Müdürlüğü bünyesindeki kurslara devam eden kursiyerlerin toplumsal cinsiyet ve kadının insan hakları konularında bilgilendirilmesi	İşkur İl Müdürlüğü (S), İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (D), kadın kuruluşları (D), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (D)	Mart 2008	Sürekli	

EK – 9

**YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANLARI (YEELP)
DOĞRULTUSUNDA 6 PROGRAM İLİNDE TOPLUMSAL
CİNSİYET EŞİTLİĞİNE YÖNELİK FAALİYETLER VE
KAZANIMLAR**



İZMİR

- İzmir BMOP İl (Kadın) Koordinasyon Kurulunun kurulması; Kurulun Başkanlığını ilgili Vali Yardımcısı yürütmektedir. Kurul, kamu kurum ve kuruluşları ile üniversite ve kadın kuruluşları temsilcilerinden oluşmaktadır. Kurul görevini, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik tüm faaliyetlerin yönlendirilmesi, İYEEP'in uygulanması, koordinasyonu ile yaşama geçirilmesinin izlenmesi olarak tanımlamaktadır.
- Kadınların, yerel hizmetlere ulaşımını kolaylaştırmak amacıyla Valilik ve Belediye bünyesinde birer personelin resmen görevlendirilmesi.
- BMOP İl Koordinasyon Kuruluna bağlı olarak Şiddet İzleme Biriminin kurulması.
- İzmir Yerel Eşitlik Eylem Planı kapsamında yürütülecek olan tüm toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi (halkın ve kamu personelinin hizmet içi eğitimi) faaliyetlerini organize ve koordine edecek olan Eğitim Biriminin kurulması.
- Sabancı Vakfına ve diğer hibe programlarına proje sunmak üzere Proje Geliştirme Ekibinin kurulması.
- SHÇEK bünyesinde suça karışan ya da karışma riski taşıyan kız çocukları için ara istasyon görevi görececek olan İzmir Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezinin kurulması.
- Karşıyaka Belediyesi tarafından şiddete uğramış veya uğrama riski olan kadınlar için Sığınma Evinin açılması.
- Buca İlçesinde Belediye tarafından kadınların kent hayatına katılımını kolaylaştırmak üzere, Kadın Aktivite Merkezinin açılması ve kadınların başvurabileceği Kadın Danışma Biriminin kurulması.
- Kent Konseyinde kadınlar için savunuculuk ve lobi faaliyetleri yapmak üzere Konak İlçesinde Kadın Meclisinin kurulması.
- İzmir Valiliği tarafından İzmir Valisinin katılımı ile 28 ilçe kaymakamı için düzenlenen ve il sosyal hizmetler alanındaki gelişmelerin anlatıldığı toplantıda 'Kadın Dostu Kent' çalışmasının da tanıtılması.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Büyükşehir'e bağlı 9 merkez ilçe belediyesi yetkililerinin katıldığı toplantıda kadın dostu

kente yönelik faaliyetlerin gözden geçirilmesi ve bu faaliyetlerin hızlandırılmasına yönelik kararın alınması.

- İlçe belediye meclisi üyelerinin ve kadın muhtarların katıldığı iki ayrı toplantıda YEEP'in tanıtımının yapılması.
- Sabancı Vakfı Hibe Programı kapsamında, 2007 yılında Ege Kadın Dayanışma Vakfı tarafından daha çok erkeklerin çalıştığı işyerlerinde kadına karşı şiddet konusunda duyarlılık yaratmak üzere tasarlanan 'Sevgi ile Uzanan El Projesi' ile İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 'Kentli Olmaya Okuma Yazma Öğrenerek Başlıyoruz' projesinin yürütülmesi.
- Sabancı Vakfı hibesi ile İzmir Bornova Belediyesi, Yaşar Üniversitesi ve ilgili köy muhtarları ortaklığında yürütülen 'Bornova Köylerinde Kadınlara Pansiyonculuk Eğitimi' projesinin 2008 yılında uygulanması.
- İzmir SHÇEK, İzmir Kadın Dayanışma Derneği ve Çiğli Belediyesi ortaklığında sığınma evinde kalmış ya da kalmakta olan kadınlara meslek kazandırmak amacıyla fidancılık eğitimini amaçlayan Kadının Eli Çiçek Açtı projesinin yürütülmesi.
- İzmir Yerel Eşitlik Eylem Planının İl Genel Meclisi tarafından kabul edilmesi.
- İzmir İl Genel Meclisinde kadın-erkek eşitliğine yönelik çalışma yapmak üzere Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonunun oluşturulması.
- İzmir Büyükşehir Belediye Meclisinde İzmir Yerel Eşitlik Eylem Planının kabul edilmesi ve Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonunun kurulması.
- 2008 yılında İzmir'in beldelerinden Seyrek, Yeni Foça ve Yelki belediyelerinde İzmir Yerel Eşitlik Eylem Planının kabul edilerek Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonlarının kurulması.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi ve Kadın Sığınma Evinin hizmete açılması.
- Kadın Danışma Merkezi tarafından, göreve başlayan meslek elemanlarına (sosyolog, psikolog, sosyal hizmet uzmanı), meclis üyesi ve çalışanlarına, Kardeş Aile Projesi ile İç Göç Entegrasyon Projesi çalışanlarına toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet konularında hizmet içi eğitimlerin verilmesi.

- İzBB tarafından % 80'i kadın olan katılımcılara meslek edinme kurslarının verilmesi.
- İzBB Kadın Danışma Merkezince 10 tekstil atölyesinde 500 kişiye toplumsal cinsiyet eşitliği ve işyerinde cinsel taciz eğitiminin verilmesi.
- 2009 yılında İzmir İli merkez ilçelerden Konak, Buca, Gaziemir, Çiğli, Buca, Güzelbahçe Belediye Meclislerinde İzmir YEEP'in kabul edilmesi ve kadın-erkek eşitliği komisyonlarının kurulması.
- Bir yeni kadın kuruluşunun faaliyete geçmesi.
- Sabancı Üniversitesi Mor Sertifika Programına İzmir'den katılan 50 öğretmenin Mor Sertifika alması.
- Kadın Haklarını Koruma Derneği, Konak Belediyesi ve Konak Halk Eğitim Merkezi işbirliğinde ilköğretim okullarındaki öğretmenlere kadın hakları, şiddet konularında eğitimler verilmesi.
- İzmir Balçova Emniyet Amirliğinde, şiddet şikâyetiyle gelen kadınlarla kadın polislerin ilgilenmesi uygulamasının başlatılması.
- İzmir İl Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının desteğiyle yaşlı bakımevlerine eğitici kadın personel yetiştirilmesi amacıyla bir AB projesinin başlatılması.
- İzmir İl Özel İdare Stratejik Planına verilen hizmetlerde kadın-erkek eşitliğinin gözetilmesi ve İzmir Yerel Eşitlik Eylem Planının uygulanmasına destek verilmesini amaçlayan bir faaliyetin yerleştirilmesi.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planına kadın erkek eşitliği esasına dayalı hizmetlerin yürütülmesi ve İzmir Yerel Eşitlik Eylem Planı doğrultusunda faaliyetler yürütülmesine yönelik maddenin yerleştirilmesi.
- İzmir Valiliği tarafından eşitlik birimine personel tahsisi için İçişleri Bakanlığından talepte bulunulması.
- Sabancı Vakfı Hibe Programı kapsamında 2009 yılında Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKAM) tarafından Geniş Ufuklar-Öğretmenlere Yönelik Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitici Eğitimi projesinin yürütülmeye başlanması.

KARS

- Kars Valisi tarafından Kars Yerel Eşitlik Eylem Planı ve taslak projelerin basına ve kamuoyuna tanıtılması.
- Valilik tarafından kadın kuruluşlarına ve kadınlara el ürünleri satış standları tahsis edilmesi.
- İl İnsan Hakları Danışma Bürosunun Valilik giriş katında hizmete başlaması.
- SHÇEK İl Müdürlüğü bünyesinde Özürlüler Danışma Birimi kurulması.
- Vilayetlere Hizmet Götürme Birliği tarafından 200 kapasiteli kız öğrenci yurdunun inşa edilmesi. Bunun yanında, 100 kişilik kız yurdunun Eylül 2007 tarihinde hizmete girmesi.
- İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı bir polis merkezinde kadın ve çocuk birimi açılması ve birer kadın ve erkek polis memurunun görevlendirilmesi, İl Emniyet Müdürlüğü tarafından polis memurlarına kadına yönelik şiddet konusunda eğitim verilmesi.
- Kars BMOP İl (Kadın) Koordinasyon Kurulunun kurulması; Kurulun Başkanlığını ilgili Vali Yardımcısı yürütmektedir. Kurul, kamu kurum ve kuruluşları ile kadın kuruluşları ve diğer sivil toplum kuruluşları temsilcilerinden oluşmaktadır. Kurul görevini, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik tüm faaliyetlerin yönlendirmesi ve koordinasyonu ile yaşama geçirilmesinin izlenmesi olarak tanımlamaktadır.
- Belediye Meclisinde kadın gündemini oluşturmayı ve takip etmeyi amaçlayan Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonunun oluşturulması.
- İki yeni kadın kuruluşunun faaliyete geçmesi.
- Yerel yönetimlerin kadın erkek eşitliğine yönelik faaliyetlerini takip etmek, kentte kadın gündemini oluşturmak ve kadın ve kız çocuklarının insan hakları konusunda savunuculuk ve lobi faaliyetleri yapmak üzere kadın kuruluşları tarafından kadın platformunun oluşturulması.
- İl Genel Meclisinde kadın gündemini oluşturmayı ve takip etmeyi amaçlayan Kadın Erkek Eşitlik Komisyonunun oluşturulması.
- Kadınların yerel hizmetlere erişimini kolaylaştırmak üzere Belediyede Kadın Biriminin kurulması.

- İl Özel İdaresi bütçesinden kadınlara yönelik çalışmalar için ödenek ayrılması.
- Belediye bütçesinden kadınlara yönelik çalışmalar için ödenek ayrılması.
- Valilikte, kadınların yerel hizmetlere kolay erişimini sağlamak üzere Kadın Masasının kurulması.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu tarafından verilen mikro kredi uygulamalarından daha fazla sayıda kadının yararlanması.
- İlgili taraflardan, Kars Yerel Eşitlik Eylem Planı ve öncelik tablosunun uygulanacağına dair taahhüt alınması.
- Valilik Bünyesinde kadına yönelik şiddetle mücadelenin etkin bir biçimde yürütülmesini teminen Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Komisyonu kurulması.
- Kafkas Üniversitesi Kadın Araştırmaları Merkezinin kurulması.
- İl İnsan Hakları Kurulu yeni dönem çalışmalarında kadın örgütlerinin de üyeliği için çağrı yapılması.
- Kars Yerel Eşitlik Eylem Planının İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi tarafından onaylanması.
- Sabancı Vakfı Hibe Programı kapsamında, 2007 yılında Kars Belediyesinin, kamu-sivil toplum diyalogu ve işbirliğini artırmayı hedefleyen 'Belediye-STK Elele' ve Kars Valiliği Mahalli İdareler Müdürlüğünün daha çok kadının yerel seçimlerde aday olabilmesini amaçlayan 'Yerel Yönetimlerde Kadın' başlıklı projelerinin uygulanması.
- Kars Devlet Hastanesinde Kanser Erken Teşhis Tarama ve Eğitim Merkezinin (KETEM) kurulması. Merkezde kadınlar için tüm kanser tetkiklerinin (meme kanseri, serviks kanseri, kolon kanseri) ücretsiz olarak yapılması. Nisan-Eylül 2009 itibarıyla merkeze başvuran kadın sayısı 992'dir.
- Sabancı Vakfı 2009 Hibe Programı kapsamında Kafkas Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezinin (KSAUM) 'Adım Adım Eşitliğe Yürüyoruz'; Akyaka Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliğinin 'Hakkımızı Bilelim Kendimize Güvenelim' ve Sarıkamış İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün 'Bugünün Öğrencisi Yarının Annesiyim' adlı projelerinin uygulanmaya başlanması.

- Kars Belediyesinin kentsel düzenleme çalışmaları kapsamında başlatılan yeni çöp toplama uygulaması ile sokaklardaki konteynerlerin kaldırılması, çöplerin 18.00–24.00 saatleri arasında belirli noktalarda toplanmasının sağlanması ve yeni uygulamanın Valilik, Belediye ve evre İl Müdürlüğü tarafından düzenlenen kampanyalarla halka duyurulması.
- Bakımsız olan büyük bir park alanının mahalleli kadınlardan gelen Őikyet zerine Belediye tarafından temizletilip aydınlatarak hizmete sunulması.

NEVŞEHİR

- Nevşehir Belediyesi tarafından Belediye Kadın Eğitim Biriminin kurulması.
- Valilik Aile Danışma Merkezinin fiziksel şartlarının iyileştirilerek işlevsel hale getirilmesi.
- Belediye tarafından, kadınlara ürünlerini sergilemeleri için stand verilmesi.
- Belediye tarafından, yeni inşa edilen pazar yerinde kadınlara alan ayrılmasının planlanması.
- İki yeni kadın kuruluşunun faaliyete geçmesi.
- Nevşehir BMOP İl (Kadın) Koordinasyon Kurulunun kurulması. Kurulun Başkanlığını ilgili Vali Yardımcısı yürütmektedir. Kurul, kamu kurum ve kuruluşları ile kadın kuruluşları ve diğer sivil toplum kuruluşları temsilcilerinden oluşmaktadır. Kurul görevini, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik tüm faaliyetlerin yönlendirmesi ve koordinasyonu ile yaşama geçirilmesinin izlenmesi olarak tanımlamaktadır.
- İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi bünyesinde Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonlarının kurulması.
- Nevşehir Belediyesi Kent Konseyinin kurulması.
- Nevşehir Kent Konseyinde Kadın Meclisinin oluşturulması.
- Kadın kuruluşlarının Kent Konseyinin tüm ihtisas komisyonlarında yer alması.
- Nevşehir Belediye Meclisinin ile İl Genel Meclisinin Nevşehir Yerel Eşitlik Eylem Planını onaylaması.
- Kadın kuruluşları tarafından Nevşehir Belediye Meclisinde ve İl Genel Meclisinde, kadın gündemini oluşturmayı ve takip etmeyi amaçlayan 'Yerel Meclisleri İzleme Komisyonu' kurulması.
- İl Genel ve Belediye Meclislerinin toplantı gündemlerinin ve Meclis kararlarının kadın kuruluşlarına duyurulması.
- Nevşehir Valiliği tarafından Kadın Biriminin kurulması.
- İl İnsan Hakları Kuruluna kadın kuruluşlarının temsilcisinin katılması.
- Kadınlara ait özel günlerin kutlanması.
- Kadın kuruluşlarınca 'Kadın Dostu Kent' platformu oluşturulması.

- Belediye tarafından mahalle aralarında kadınların rahatlıkla erişebileceği park alanları açılması, parkların bir kısmına spor aletlerinin konulması.
- İl Sigorta Müdürlüğüne, kadın kuruluşları ve Ticaret Odası işbirliğinde, kadınların sigortasız çalıştırılmaması hususunda ilgili kesimleri bilgilendirici toplantılar düzenlenmesine yönelik çalışmaların başlatılması.
- Kızların temel eğitimden sonra da eğitimlerine devamının sağlanması için burs olanaklarının artırılması.
- Halk eğitim merkezi kursiyelerine verilen eğitime kadının insan hakları eğitiminin yerleştirilmesi ve benzer uygulamanın Belediyenin kurslarında da başlatılmasına yönelik faaliyetlerin hayata geçirilmesi.
- Üreme sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinin yeniden yapılandırılması ve etkisinin artırılmasına yönelik çalışmaların hızlandırılması.
- Özürlü ve sığınmacı kadın ve çocuklara ücretsiz sağlık hizmeti verilmesi.
- Mobil merkezler aracılığıyla üreme sağlığı eğitimi ve genel sağlık taraması hizmetlerinin kırsal alanda yaşayan kadınların ayağına götürülmesi.
- Erken evliliklerin sakıncaları ve erken evliliğe zorlanan kız çocuklarının başvurabilecekleri sosyal hizmet kurumları hakkında bilgilendirme çalışmalarının yaygın olarak sürdürülmesi.
- Kadına yönelik şiddetle mücadele etmek üzere Belediye tarafından afiş, broşür hazırlanması ve dağıtılması; Alo 183 hattının tanıtımına yönelik çalışmaların başlatılması; İl Müftülüğü tarafından kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda çalışma başlatılması.
- Nevşehir Barosu, İl Emniyet Müdürlüğü, Aile Danışma Merkezi ve Aile Mahkemelerinin işbirliği ile 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun hakkında hizmet sunucularının eğitimi.
- 2007 yılında Sabancı Vakfı Hibe Programı kapsamında, Kapadokya Kadın Dayanışma Derneği tarafından 'El Emeği Ürünlerin Değerlendirilmesi' projesinin uygulanması.
- Sabancı Vakfı 2008 hibe programı kapsamında "Krizde Müdahale" projesinin yürütülmesi ve proje bünyesinde Valilikte

“Krizle Müdahale Ekibi” kurulması, 27 vakanın derinlemesine incelenerek önlem alınması.

- Sabancı Vakfı 2008 hibe programı kapsamında Nevşehir Kadın Derneği (NEVKAD) tarafından “Meme Kanseriinde Erken Tanı Konusunda Kadınların Eğitimi” projesinin yürütülmesi, 1200 kadının meme kanserinde erken tanı konusunda bilgilendirilmesi.
- Valilik Kadın Birimi harcamaları için İl zel İdare 2009 btsinden 10 bin TL denek ayrılması.
- Nevşehir Belediyesi bünyesinde var olan Kadın Eğitim Biriminin Haziran 2009 tarihinden itibaren Kadın alışmaları ve Eğitim Merkezi olarak hizmet vermesinin sağlanması.
- İnşaatları süren Nevşehir Otobüs Terminali ve bir alışveriş merkezinde bebek bakım odalarının açılmasıyla ilgili madde nin yönetmeliklere konulması.
- İl zel İdaresi tarafından kamuoyu yoklaması yapılması.
- Kamuda alışan kadının profilini çıkartmaya yönelik anket çalışması yapılması.
- Valiliğe bağlı kurumlar tarafından Valilik Yerel Eşitlik Birimi ile koordineli çalışacak bir personelin görevlendirilmesi.
- Valiliğe bağlı kurumların cinsiyet ayrımına dayalı veri toplama ya başlanması.
- Nevşehir İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğünün yapmış olduğu çalışmalar sonucunda 2009 yılının Temmuz Ayı itibarıyla 40 kişi kapasiteli kadın sığınmaevinin hizmete açılması.
- Nevşehir Valiliği tarafından, İçişleri Bakanlığından yerel eşitlik birimine yönetici kadrosu tahsisi için istekte bulunulması.
- Sabancı Vakfı 2009 Hibe Programı kapsamında, Nevşehir Belediyesiinin Sinyalizasyon -Biz de Varız- Nevşehirli Kadınlar Amatör Tiyatro Topluluğu ve Nevşehir niversitesinin Cinsiyet Eşitliği Bakış Açısı Kazandırmada Erkek Eğitimi adlı projelerin uygulanmaya başlanması.

ŞANLIURFA

- Şiddet mağduru ve şiddete uğrama riski taşıyan kadınlar için Kadın Geçiş İstasyonunun kurulması ve kadınlara yönelik mesleki eğitim verilmesi.
- Kent Konseyine kentin kadın gündemini taşımak üzere Kadın Meclisinin oluşturulması.
- Şanlıurfa Belediyesi tarafından Kent Konseyi Kadın Meclisi toplantılarının kadın kuruluşlarına kısa mesajla (SMS) duyurulması.
- Kent Konseyi Kadın Meclisinin, kadınların yerel siyasete katılımı ve kadın dostu kentsel hizmetler konusunda savunuculuk çalışmaları ve bu çerçevede milletvekilleri, yerel yönetimler, siyasi partiler, muhtarlar ile görüşmeler yapması.
- Kent Konseyi Kadın Meclisinin kadın kuruluşlarını tanıtıcı TV Programları hazırlaması.
- Şanlıurfa Valiliği ve Valiliğe bağlı kurumlar bünyesinde (kaymakamlıklar gibi) eşitlik birimi oluşturulması ve eşitlik birimine norm kadro tahsisi için İçişleri Bakanlığından talepte bulunulması.
- Şanlıurfa Belediyesi bünyesinde Kadın Birimi oluşturulması.
- Şanlıurfa Valiliğinin İl Özel İdaresi ve Şanlıurfa Belediyesi stratejik planlarında kadın ve/veya eşitlik başlığı açılması ve bu doğrultuda bütçe kalemi oluşturulması, stratejik planların hazırlanması sürecinde kadın kuruluşlarının görüş ve önerilerinin alınması hususunda ilgili kurumlara resmi yazı göndermesi.
- Şanlıurfa Belediyesi stratejik planında kadın başlığı açılması.
- Şanlıurfa Valiliği tarafından Gençlik Evi Merkezi açılması ve bu merkezde kadınlar için pilates, step ve benzeri spor olanaklarının sağlanması.
- Belediyede kadınlara yönelik El Sanatları ve Sürekli Eğitim Merkezinin ve Gençlik Eğitim ve Spor Merkezinin faaliyete geçmesi.
- Toplu taşıma araçlarını kullanan sürücülere insan hakları ve kadın hakları eğitimi verilmesi.
- Belediye tarafından ürünlerini sergilemeleri için kadınlara stand verilmesi.

- Belediye tarafından gerçekleştirilen mikro kredi uygulamalarından daha fazla sayıda kadının yararlanması.
- Belediye ve İl Genel Meclislerinde kadın gündeminin oluşturulması ve izlenmesi amacıyla Kadın Erkek Eşitliği Komisyonlarının kurulması.
- Kadın kuruluşları tarafından, yerel meclislerin çalışmalarını izlemek kadın hakları konusunda savunuculuk ve lobi faaliyetlerini yürütmek üzere Yerel Meclisleri İzleme Grubu oluşturulması.
- Üç yeni kadın kuruluşunun faaliyete geçmesi.
- Belediye Mobil Sağlık Aracının hizmete girmesi.
- Kız çocuklarının barınma ihtiyacını gidererek okullaşma oranını yükseltmek üzere, Valilik tarafından kız yurdu inşaatlarının tamamlanması.
- Valilik tarafından ihtisas komisyonlarına kadın kuruluşlarının katılımını teşvik eden bir resmi yazı gönderilmesi.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu bütçesinden yoksul ve şiddet mağduru ve sığınma evine gitmek istemeyen kadınlara kira desteği sağlanması.
- Şanlıurfa Valiliği tarafından muhtar ve imamlara yönelik, (Vali ve Belediye Başkanının katılımı ile) “Kadına Yönelik Şiddet” konusunda bir panel düzenlenmesi.
- Şanlıurfa Belediyesi Süleymaniye Mesleki Eğitim Merkezinin faaliyete geçmesi.
- Şanlıurfa Belediyesi Hayati Harrani Kadın Destek Merkezinin faaliyete geçmesi.
- Şanlıurfa Belediyesi Hayati Harrani Gençlik Destek Merkezinin faaliyete geçmesi.
- Devlet Planlama Teşkilatı ve Şanlıurfa Valiliği tarafından yürütülen Sosyal Destek Programı aracılığıyla 2008 ve 2009 yılları arasında kadın ve kız çocuklarına yönelik birçok projenin hayata geçirilmesi.
- Kent Konseyi Kadın Meclisi, kadın kuruluşları ile muhtarların ortak çalışmalar yürütmeye başlaması.
- Şanlıurfa Valiliği Engelliler Koordinasyon Biriminin faaliyete geçmesi.
- Şanlıurfa Belediyesi tarafından engellilere yönelik kentsel hizmet düzenlemelerinin yapılması ve engellilere ücretsiz ulaşım ve benzeri olanakların sağlanması.

- BMOP Şanlıurfa İl Kadın Koordinasyon Kurulunun oluşturulması; Kurulun Başkanlığını ilgili Vali Yardımcısı yürütmektedir. Kurul, kamu kurum ve kuruluşları ile kadın kuruluşları ve diğer sivil toplum kuruluşları temsilcilerinden oluşmaktadır. Kurul görevini, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik tüm faaliyetlerin yönlendirmesi ve koordinasyonu ile yaşama geçirilmesinin izlenmesi olarak tanımlamaktadır.
- Sabancı Vakfından alınan hibe ile Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği tarafından töre/namus cinayetleri konusunda lise öğrencileri ve ailelerinin farkındalıklarının artırılmasını amaçlayan projenin hayata geçirilmesi.
- Sabancı Vakfı Hibe Programından alınan hibe ile, Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından ‘Mevsimlik Tarım İşçisi Kadın ve Çocuklara Gezici Sağlık Hizmeti’ projesinin başlatılması; Şanlıurfa Valiliği desteği ile alınan 4 adet sağlık aracı kullanılarak mobil sağlık hizmeti modelinin geliştirilmesi.
- Proje uygulama sürecinde mevsimlik tarım işçilerinin haklarını geliştirmeye yönelik bir dernek (METİDER) kurulması.
- Sabancı Vakfı Hibe Programından alınan hibe ile, Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından “Muhtar ve Muhtar Adayı Eğitim Programı” başlatılması. Muhtarların kadın azalar ile çalışması konusunda teşvik edilmesi.
- Sabancı Vakfı Hibe Programından alınan hibelerle, Şanlıurfa Halk Eğitim Müdürlüğü tarafından “Engelli Kadın ve Kız Çocuklarının Meslek Edinmeleri ve Sosyal Hayata Adaptasyonu Projesi”nin gerçekleştirilmesi.
- Şanlıurfa Belediyesi tarafından mahalle aralarında park alanlarının açılması ve parklara spor aletlerinin konulması.
- Şanlıurfa Valiliği tarafından kadınlara yönelik mikro kredi uygulamasının başlatılması.
- Harran Üniversitesinin BM Ortak Programı çalışmalarına katılması.
- Sabancı Vakfı 2009 Hibe Programı kapsamında Şanlıurfa Belediyesinin Kadınlar El Ele Kadın Dostu Kent Şanlıurfa'ya ve Şanlıurfa Valiliği - İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Yerel Eşitlik Biriminin Şanlıurfa Yerel Eşitlik Birimi Güçlendirme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması adlı projelerinin uygulanmaya başlanması.

TRABZON

- İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bağlı Aile Danışma Merkezinin fiziki koşullarının iyileştirilmesi amacıyla bağımsız bir binaya taşınması.
- Belediye bünyesinde ailelere danışmanlık vermek üzere Aile Hizmetleri Yönlendirme Merkezinin açılması.
- Belediye ile Milli Prodüktivite Merkezi arasında yapılan protokolle 'Kadınların Kentsel Hizmetlerden Yararlanma Düzeyleri; Sorunlar Çözüm Önerileri' araştırmasının yapılması.
- Trabzon Valiliği İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Değirmendere, Erdoğdu ve Pelitli Toplum Merkezlerinin açılması.
- Trabzon Valiliği bünyesinde gençlik merkezlerinin açılması.
- Trabzon Yerel Eşitlik Eylem Planının İl Genel Meclisi ile Belediye Meclisi tarafından onaylanması.
- Belediye Meclisinde kadın gündemini oluşturmak ve izlemek üzere Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonunun kurulması.
- İl Genel Meclisinde kadın gündemini oluşturmak ve izlemek üzere Kadın Hakları Komisyonunun kurulması.
- Kadın kuruluşları ve diğer sivil toplum örgütleri tarafından Trabzon Yerel Meclisleri İzleme Birliğinin oluşturulması, Birlik bünyesinde kadın kuruluşlarının yanında diğer sivil toplum kuruluşları ile meslek odalarının, siyasi partilerin ve sanayi ve ticaret odalarının da yer alması.
- Kadınların yerel hizmetlere erişimini kolaylaştırmak üzere, Belediyede Eşitlik Masasının kurulması.
- Trabzon Barosu, Sosyal Hizmetler Uzmanları Derneği Trabzon Şubesi ve Türk Anneler Derneği Trabzon Şubesi ortaklığı ile kırsal alanda kadın hakları eğitimleri yapılması.
- Üç yeni kadın kuruluşunun faaliyete geçmesi.
- Valilik bünyesinde, ilgili kurum, kuruluşların ve kadın örgütlerinin katılımı ile BMOP Trabzon İl Kadın Koordinasyon Komisyonunun (Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Komisyonu) oluşturulması; Kurulun Başkanlığını ilgili Vali Yardımcısı yürütmektedir. Kurul, kamu kurum ve kuruluşları ile kadın kuruluşları ve diğer sivil toplum kuruluşları temsilcilerinden oluşmaktadır. Kurul

görevini, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik tüm faaliyetlerin yönlendirmesi ve koordinasyonu ile yaşama geçirilmesinin izlenmesi olarak tanımlamaktadır.

- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesi ve Trabzon Yerel Eşitlik Eylem Planının hayata geçirilmesi hedeflerinin Trabzon Belediyesi 2010–2014 stratejik planında yer alması.
- İl Özel İdaresi bünyesinde kurulan Kadın Hakları Komisyonunun kurumda çalışan kadın görevlilerle düzenli toplantılar yapmaya başlaması.
- İldeki tüm kurul ve komisyonlarda kadın kuruluşlarının katılımının artırılmasına yönelik çalışma başlatılması.
- Trabzon Kent Konseyinin kurulması, yürütme kurulunda kadın örgütlerinden bir temsilcinin yer alması.
- Trabzon Kent Konseyinde % 33'lük kadın kotası uygulanmasına yönelik tavsiye kararı alınması.
- Kent Konseyi Kadın Meclisi oluşturulması, Yönetim Kurulu tarafından Kadın Meclisi Sürekli Eğitim Merkezi (KAMESEM) açılması kararı alınması, KAMESEM'in ilk seminerinin Trabzon MPM işbirliğiyle "Verimli Toplantı Teknikleri" konusunda seminer düzenlenmesi.
- BMOP teknik desteği ile Almanya'nın Weltzar Belediye Başkanlığı ile Trabzon Belediyesinin, 'Kentler ve Belediyeler' başlıklı AB fonuna başvurması.
- Karadeniz Teknik Üniversitesinin BM Ortak Programı çalışmalarına katılması.
- Sabancı Vakfı Hibe Programından sağlanan kaynakla Türk Anneler Derneği Trabzon Şubesi'nin 'Çalışan Kadın Özgür Kadındır' projesi ve Altı Nokta Körler Derneğinin 'Görme Engelli Çocuklara Sahip Annelere Destek' projesinin gerçekleştirilmesi.
- Sabancı Vakfı Hibe Programından sağlanan kaynakla 2008 yılında Doğal ve Tarihi Değerleri Koruma Derneğinin "Bilinçli Anne Temiz Kent", Türk Kadınlar Birliği Trabzon Şubesinin "Kaşık Tutan Elden Para Tutan Ele" ve Trabzon Şehir Tiyatrosu Derneğinin "Kadınlık Sanatı" projelerinin gerçekleştirilmesi.
- Sabancı Vakfı Hibe Programı kapsamında 2009 yılında Türk Anneler Birliği Trabzon Şubesinin "Kadın Dostu Köylere Yol-

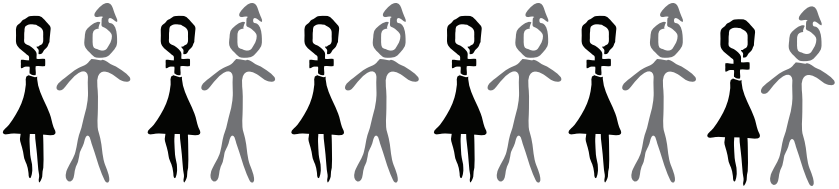
- culuk” projesi ile Karadeniz Kadın Dayanışma Derneğinin “Cinsiyetçi Dile Karşı Medya İzleyici Elele” projelerinin uygulanmaya başlaması.
- Trabzon Kadın Platformu oluşturulması ve platformun güçlendirilmesi amacıyla, STGM ile işbirliği içinde, kadın kuruluşlarıyla atölye çalışmaları yapılması.
 - İl Millî Eğitim Müdürlüğü ile Trabzon Kadın Platformu arasında Vatandaşlık Eğitimi ve Kadının Güçlendirilmesi İşbirliği Protokolü’nün imzalanması.
 - Trabzon Kadın Platformunun kadının yerel siyasete katılımını artırmak amacıyla “40 Mahalle 40 Kadın Muhtar” kampanyasını yürütmesi. Kampanya sonucunda 12 kadın muhtar adayı çıkarılması.
 - Kadınların yerel siyaset konusunda bilgilendirilmesi amacıyla mahallerde, halk eğitim merkezlerinde ve toplum merkezlerinde yerel yönetimler, vatandaşlık hakları konusunda eğitimler verilmesi.
 - Trabzon Valiliğinin yayınladığı genelge ile Trabzon merkez ve ilçelerindeki kamu kurumlarında Yerel Eşitlik Biriminin kurulması. Birer personelin, birim sorumlusu olarak görevlendirilmesi.
 - Trabzon Valiliği ile Toplum Gönüllüleri Vakfı arasında kadınlara mikro kredi sağlanmasına yönelik protokolün imzalanması.
 - 5 pilot mahalleden yeşil kart sahibi olmayan kadınlara ücretsiz ulaşım sağlanarak, kanser tarama ünitesinden yararlandırılması.
 - Verilerin cinsiyet ayrımlı toplanmasına dair karar alınarak kurum ve kuruluşlara bildirilmesi.
 - Trabzon İl Özel İdaresi 2009 yılı bütçesinden kadın çalışmalarına 20 bin TL ödenek ayrılması.

VAN

- Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddeti Önleme İl İzleme ve Koordinasyon Kurulunun kurulması.
- Şiddet mağduru kadınların barınması için bir kadın sığınağının açılması.
- 75. Yıl Toplum Merkezi bünyesinde Kadın Eli Emeği ve Eğitim Merkezinin faaliyete geçmesi.
- Kadın ve Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele Van İl Eylem Planının hazırlanması ve uygulanmaya konması.
- İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde üç adet tam donanımlı mobil sağlık aracının hizmete konulması.
- Valilik tarafından uygulanmaya konulan mikro kredi projesinden yararlanan kadınların sayısının artırılması ve mikrokrediden yararlananların ürünlerinin satıldığı bir satış merkezi kurulması.
- Kadın kuruluşları tarafından yerel meclis çalışmalarını izlemek, savunuculuk ve lobi faaliyetleri yapmak üzere Yerel Meclisleri İzleme Grubunun oluşturulması.
- Kent Konseyinin kurulması ve Komite bünyesinde Kadın Meclisinin oluşturulması için girişimlerin başlatılması.
- Şiddet mağduru olan ve evlerinden ayrılan kadınlara, Valilik Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından kira desteği sağlanması.
- Yerel yönetimler mevzuatı hakkında kadın kuruluşları için eğitim toplantıları düzenlenmesi.
- Van Valiliği bünyesinde Yerel Eşitlik Eylem Planı İzleme Komitesinin kurulması. Komite Başkanlığını ilgili Vali Yardımcısı yürütmektedir: Komite, kamu kurum ve kuruluşları ile kadın kuruluşları ve diğer sivil toplum kuruluşları temsilcilerinden oluşmaktadır. Komite görevini, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik tüm faaliyetlerin yönlendirmesi ve koordinasyonu ile yaşama geçirilmesinin izlenmesi olarak tanımlanmaktadır.
- Üç yeni kadın kuruluşunun faaliyete geçmesi.
- Kadın kuruluşları ile Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Belediyeğe bağlı Aile Danışma Merkezi çalışanlarının bir araya geldiği düzenli işbirliği toplantıları yapılması.

- Valilik ve çeşitli kurumların ortaklığıyla başlatılan ve mahalle kahvelerindeki erkeklere yerel kamu kurumlarının çalışmaları anlatıldığı “Bir Fincan Kahve” projesi kapsamında uygulanan eğitim programının toplumsal cinsiyet rolleri, kadının insan hakları, kadın erkek eşitliği ve benzeri konuları kapsayacak şekilde genişletilmesi.
- Toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet ve kadının insan hakları konularında toplumun çeşitli kesimlerine yönelik olarak düzenlenecek olan farkındalık eğitimlerini planlamak üzere kadın kuruluşları, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kadın Merkezi temsilcilerinden oluşan bir çalışma ekibinin kurulması.
- Belediye Meclisinde Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu kurulması.
- Belediye tarafından Kadınlar El Emeği Çarşısının kurulması.
- Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı ikinci bir toplum merkezi kurulması için çalışmaların başlatılması.
- Mahallelerde Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü koordinasyonunda mahalle komiteleri kurulması için çalışmaların başlatılması.
- İl Emniyet Müdürlüğü tarafından merkez ve ilçelerde toplam 412 polis memurunun, kadına yönelik şiddet ve şiddetle mücadelede polisin sorumlulukları konusunda bilgilendirilmesi.
- Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğrencisi 492 kadın ve erkeğin, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusunda bilgilendirilmesi.
- Yüzüncü Yıl Üniversitesinde, kadın öğrencilerin kampüs alanında yaşadıkları güvenlik sorunlarını ve diğer sorunları iletebilmeleri için fakültelere şikâyet/bildirim kutuları konması.
- İl Sağlık Müdürlüğü tarafından, Van merkezde görev yapan 135 sağlık personelinin kadına yönelik şiddet konusunda bilgilendirilmesi.
- Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından, Sabancı Vakfının mali desteğiyle yürütülen “Sağlıklı ve Bilinçli Nesillere Doğru” projesi kapsamında, Van merkezde 6 mahallede 900 kadın ve erkeğin, aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği, üreme sağlığı ve sağlıklı beslenme konularında bilgilendirilmesi.

- Valilik bünyesinde kadın-erkek eşitliği birimi kurulması ve birim sorumlusu olarak bir kadın personel görevlendirilmesi.
- İl Genel Meclisinde Kadın Komisyonunun kurulması.
- Sabancı Vakfı mali desteği ile 2007 yılında Van Kadın Derneği tarafından “Kadın Danışma Merkezi İçin Veritabanı Oluşturulması” projesinin gerçekleştirilmesi.
- Sabancı Vakfı mali desteği ile 2008 yılında Yaşam Kadın Kooperatifi (YAKA-KOOP) tarafından yürütülen İkinci Çatımız projesinin gerçekleştirilmesi.
- Sabancı Vakfı 2009 hibe programı kapsamında Gevaş Köylere Hizmet Götürme Birliğinin “Açıkta Kalma Açık Öğretimli Ol” ve Mavi Göl Kadın Derneğinin “Van'da Kadınlar da Hemşehri” projelerinin uygulanmaya başlanması.





35. yıl

SABANCI VAKFI



Almanya



Danimarka



Finlandiya



Fransa



Hollanda



İngiltere



İsveç



İsviçre



Kanada



Norveç